

19755

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ Δ. Φ.
Π. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ Ο ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ Η' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ Ο.Ε.Σ.Β.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ — ΚΕΙΜΕΝΟΝ — ΚΑΤΑ ΛΕΞΙΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ —
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ — ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ — ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ — ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ —
ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ — ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ — ΓΝΩΜΙΚΑ — ΝΟΗΜΑ — ΠΕΡΙΛΗ-
ΨΙΣ — ΈΠΙΓΡΑΦΗ — ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

•

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΩΤΑΤΗ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Έκδοτικός Όίκος
Νικολάου & Λοφοκλή Ι. Ρώσση
Όδος Λοφοκλέους 5 (Λιοά Θεοφιλάτον) - Τηλ. 236.584
Αθήνα

Πᾶν γνῆσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ
Ειδοτικοῦ Οἴκου Ν. Ι. Ρώση Ο.Ε.

Ο. Ε.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

○

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Περὶ τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν

"Απὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπιστενέο δι τὰ αφος νεκρὸς οὐδόλως ἦτο-
δεκτὸς εἰς τὸν Ἀδην, ἀλλ δι τὸν ἐπλανᾶτο εἰς σχῆμα φαντάσματος, ταλαιπω-
ρούμενος καὶ βασανιζόμενος. Οὗτος ἡ ψυχὴ τοῦ ἀτάφου Πατρόκλου, ἐμφα-
νισθεῖσα καθ' ὑπνους εἰς τὸν Ἀχιλλέα, λέγει·

Θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλας 'Αΐδαο περήσω'
—ἄλις με δέρονται ωυγά! Εἰδώλα καμόντων,

(Ιλιάδος Ψ στίχ. 71)

Δηλαδή. «Θάπτε με δυον τὸ δυνατὸν τὸ ταχύτερον, ἵνα διέλθω τὰς πύλας τοῦ Ἀδου· μὲν ἐμποδίζουν μακρὰν αἱ ψυχαὶ, τὰ εἰδωλα τῶν ἀποθανόντων...»²

“Ωσαύτως ὁ γέρων Πρέιαμος, βασιλεὺς τῆς Τροίας, μετεπέβη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ γονυπετεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ, παρακαλῶν τὸν μισθότατον ἔχθρον του νὰ δώσῃ τὸ πτῶμα τοῦ Ἐκτορος πρὸς ταφήν.

Εξαίρετον δείγμα τῆς μεγάλης σπουδαιότητος, τὴν οὐσίαν
οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι εἰς τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν, εἶναι τὸ γενόν-

καταδίκης εἰς θάνατον στρατηγῶν ἀμύλησαν των ταφῆς οὐδὲν
τοῦτο καὶ ἐν πολέμῳ ἐγίνετο μεθ' ἑκάστην μάχῃν βραχεῖα ἀγακωχὴν πρὸς πε-
ρισυστλογήν καὶ ταφῆν τῶν νεκρῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαιον ἐπὶ τόπου τὰ πιώ-
ματα τῶν φυνευομένων στρατιωτῶν των, τὴν δὲ τέφραν καὶ διὰ τούς τοὺς
τῶν μεγάλους δοτῶν περισυνέλεγον καὶ ἔθετον ἐντὸς κιβωτιδίου, ἐπὶ τοῦ δι-
ποίου πιθανὸν ἀναγράφετο τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ ἀκολούθως κιβωτίδια ἀπε-
στέλλοντο εἰς τὰς Ἀθηναῖς πρὸς τοὺς ἀρχοντας καὶ, ὅτε κατὰ τὸν χειμῶνα
ἔληγον αἱ πόλεις καὶ ἐπιχειρήσεις, ἐγίνετο ἐν Ἀθηναῖς μετὰ πάσης ἐπισημό-
τητος δημοσίᾳ φροντίδι ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν τοῦ πολέμου,

Πάσις έγινετο ἀκριβῶς ἡ τελετὴ τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν τοῦ λοκροῦ.
θά διδωμεν εἰς τὸ 34ον καφάλαιον τοῦ II βιβλίου τοῦ Θουκυδίδου. Σημειώθα
τέον διτὶ εἰς τὰς ἐπισήμους ταφὰς προσετίθετο καὶ ὁ Ἐπιτάφιος λόγος: Κα-
τωτέρῳ θά ἔρμηνεύσωμεν τὸν ἐπιτάφιον λόγον (Θουκυδίδου II, 35·46), τὸν
ὅποιον ἔχειρώνησεν ὁ Περικλῆς πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων Ἀθηναίων κατά-
τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ α' ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431·404 π.Χ.).

2. Οι ἐπιτάφιοι λόγοι

‘Ως ήμεις σήμερον ἔχομεν λόγους ἐπικηδείους καὶ ἐπιταφίους καὶ ἐπιμυημοσύνους, οὕτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἔκαμνον χρῆσιν τοῦ ἐπιταφίου λόγου πρὸς τιμὴν τῶν φονευομένων ὑπὲρ πατρόλδος. Οἱ ἐπιτάφιοι λόγοι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἐπιδεικτικοὺς ορητορικοὺς λόγους· οἱ ἐπιδεικτικοὶ λόγοι καλοῦνται καὶ πανηγυρικοί, τὰ δὲ εἰδὴ τῶν ορητορικῶν λόγων εἶναι οἱ δικανικοί καὶ οἱ συμβουλευτικοί.

Οἱ ἐπιτάφιοι λόγοι τῶν ἀρχαίων προηλθον κατὰ μικρὸν ἐκ τῶν θρήνων καὶ τῶν ἐπαίνων τῶν νεκρῶν. Οἱ θρῆνοι ἦσαν τὸ πάλαι ἄπαραίτητον στοιχεῖον τῆς ταφῆς καὶ πρὸ τῆς ταφῆς καὶ μετ’ αὐτὴν οἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ συνήρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἐθρήνουν καὶ ὕμνουν τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, πολλάκις μάλιστα καὶ ἀνυπάρκτους· καὶ τοῦτο, ἵνα διαθέσωσιν εὐμενῶς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀποθανόντος πρὸς τοὺς ἐπιζῶντας.

Πλὴν τοῦ ἐπιταφίου τοῦ ἐκφωνευθέντος ὑπὸ τοῦ Περικλέους σφέζονται ὁ ὑπὸ τοῦ Λυσίου ἐκφωνηθεὶς ἐπιτάφιος πρὸς τὴν τιμὴν τῶν πεσόντων κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον (395 π.Χ.) καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἐκφωνηθεὶς πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων ἐν Χαιρωνίᾳ (338 π.Χ.) ὡσαύτως ἔχομεν ἀποσπάσματα ἐξ ἐπιταφίου λόγου τοῦ Γοργίου καὶ τοῦ οὗτορος ‘Υπερείδουν, ὅστις εἰς τὸν ἐπιταφίου λόγον του πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων κατὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (322 π.Χ.) ἐπαινεῖ κατὰ κύριον λόγον τὸν στρατηγὸν Λεωσθένη.

3. Διαιρεσίς εἰς τμήματα καὶ περιληπτική ἀνάλυσις τοῦ ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους

Προοίμιον (κεφάλαιον 35)

Τὴν φρονεῖ δὲ Περικλῆς περὶ τοῦ θεομοῦ τοῦ ἐπιταφίου λόγον.

Αἱ πρὸς τοὺς νεκροὺς τοῦ πολέμου τιμαὶ πρέπει νὰ ἐκδηλῶνται δι’ ἔργων—διότι διὰ τοῦ ἐπιταφίου λόγου ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἀδικήσῃ τις τοὺς ἐπαινουμένους—ἐν τούτοις καὶ ὁ Περικλῆς θὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ ἔθιμον.

‘Υποθέσεις’ (κεφάλαια 36-45)

Α' Πρόθεσις (κεφάλαιον 36)

‘Ἐπαινος προγόνων, πατέρων, σιγχρόνων προγραμματικαὶ δηλώσεις.

Ἐπαινος τῶν προγόνων ὡς δωρητῶν τῆς ἐλευθερίας—ἐπαινος πατέρων ὡς δημιουργῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας—ἐπαινος τῆς συγχρόνου γενεᾶς ὡς ἔξασφαλισάσης τὴν αὐτάρκειαν.—Θά ἔξαστος θῆδη δὰ ποιον πολιτεύματος καὶ ἀρχῶν καὶ τρόπων ζωῆς ἐμεγαλεύρησσαν οἱ Ἀθηναῖοι.

Β' “Ἐπαινος τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων, καθ' οὓς ζῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι πολίται (κεφ. 37—41, 4)

1. “Ἐπαινος τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀθηνῶν (κεφ. 37)

‘Ἄρεται τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀθηνῶν—φιλελεύθερον πνεῦμα διακρίνει τὰς μεταξὺ τῶν πολιτῶν σχέσεις αὐτόβουλος ὑποταγὴ τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν εἰς τοὺς νόμους.

2. Αἱ ἀπολαύσεις τοῦ Ἀθηναίου πολίτου (κεφ. 38)

‘Εօρται, πανηγύρεις καὶ ἄνετοι κατοικίαι καθιστοῦν τερπνὸν τὸν βίον τοῦ Ἀθηναίου προσέτι η ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν τῆς εὐζωίας.

Ξ. 'Υπεροχὴ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν πολεμικὸν τομέα (κεφ. 39)

'Εμπιστοσύνη εἰς τὴν ἔμφυτον εὐψυχίαν παρὰ εἰς τὰς πολεμικὰς προπαρασκευὰς καὶ ἔξαντλητικὰς ἀσκήσεις—άμυνόμενοι ἡ ἐπιτιθέμενοι ἄγωνίζονται διλιγότεροι κατὰ περισσοτέρων—οὐδεὶς ἔχει ἀντιμετωπίσει συγκεντρωμένην τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τῶν Ἀθηνῶν—δφέλη ἐκ τοῦ συστήματος τῆς πολεμικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν Ἀθηναίων.

4. Πνευματικά, πολιτικά, κοινωνικά χαρακτηριστικά τοῦ Ἀθηναίου πολίτου (κεφ. 40)

Φιλόκαλος καὶ ἀπλοὺς, φιλομαθὴς καὶ δραστήριος—ἔχει τὸν πλοῦτον οὐχὶ δι’ ἐπίδειξιν, ἀλλὰ δι’ ἐκτέλεσιν ἔργων—φιλόπονος—ἐνήμερος τῶν πολιτικῶν·τολμηρὸς καὶ δραστήριος, ἀλλ’ οὐχὶ ἀπερίσκεπτος·φιλάλληλος καὶ φίλος απαθερὸς·ἀνιδιοτελής.

5. Συγκεφαλαῖσσις τῶν προηγούμενών (κεφ. 41,1-4)

"Οθεν αἱ Ἀθῆναι εἰναι ὁ πνευματικὸς φάρος τῆς Ἑλλάδος—πολυμερέστατος ὁ Ἀθηναῖος πολίτης—ἀπόδειξις ἡ δύναμις τῆς πόλεως—ἡ πόλις εἰναι ἀνωτέρα τῆς φήμης της καὶ σεβαστὴ παρ' ὅλων—εἰς τοὺς αἰῶνας θά διαλαλῆται τὸ δονομά της.

Γ' "Ἐπαινος τῶν νεκρῶν (κεφάλαια 41,5-42)

Δικαίως λοιπὸν ἔθυμσιάσθησαν οἱ νεκροὶ ὑπὲρ τοιαύτης πόλεως—ἡ θυσία των δημιουργεὶς διὰ τοὺς ἐπιτέλωντας—ἔμακρηγόρησα περὶ τῆς πόλεως—διότι δημιουργοὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ὑπῆρξαν οἱ προσκείμενοι νεκροὶ—συνεπῶς ὁ ὑμνος τῆς πόλεως εἰναι τὸ ἐγκώμιον τῶν πεσόντων—οὗτοι ἐπεδείξαντο ἀπαράμιλλον ἀνδραγαθίαν—ηὗτις ἔξαλειφει πᾶσαν μελανὴν κηλίδα τοῦ ἰδιωτικοῦ των βίου—διότι ἐπεσον ἄγωνιζόμενοι «ὑπὲρ πατρίδος».

Δ' Παραίνεσις(κεφ. 43)

Παραίνεσις πρὸς τοὺς πολίτας πρὸς μίμησιν τῶν νεκρῶν

Μημῆθῆτε τοὺς σήμερον θαπτομένους—διὰ τῆς θυσίας των ἐκέρδισαν ἀλιωνίαν δοξυν—ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος—ἡ εὐψυχία φέρει τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ ἐλευθερία ἄγει εἰς τὴν εὐευχίαν—οἱ εὐτυχοῦντες γὰ ἐννοήσουν καλλίτευον τὸ νόηια τῶν λόγων μου—προτιμότερος ἔξι ἄλλους ὁ ἔνδοξος θάνατος ἐμπρῆς εἰς τὸν ἔξεντελισμὸν λόγῳ δειλίας.

Ε' Παραμυθία (κεφ. 44-45)

1. Παρηγορητικοὶ λόγοι πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν νεκρῶν (κεφ. 44)

"Δύσκολον πάγμα νὰ παρηγορήσω τοὺς πληγέντας γονεῖς—συνιστῶ πάντως ὑπόμονην—οἱ νεώτεροι εἰναι δυνατὸν νὰ ἀποκτήσωσι καὶ ἀλλα τέκνα—οἱ πρεορύτεροι νὰ ἀνακουφίζωσι τὸν πόνον των μὲ τὴν δόξαν τῶν ἥρων νιῶν τον.

2. Παρηγορητικοὶ λόγοι πρὸς τοὺς υἱούς, ἀδελφούς, κήρας. (κεφ. 45)

Οἱ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ νὰ προσπαθήσουν νὰ φθάσουν τὴν δόξαν τῶν πεσόντων—αἰχήραι νὰ διέρχωνται τὸν βίον κατὰ τρόπον ἀδμόζοντα εἰς τὴν γυναικείαν φύσιν.

ΣΤ' Ἐπίλογος (κεφ. 46)

Οἱ νεκροὶ ἐτιμήθησαν προσηκόντως—ἐπιπροσθέτως ἡ πολιτεία θὰ ἀναλάβῃ τὴν διαρροφὴν τῶν τέκνων των μέχρι τῆς ἐφηβικῆς ήλικίας—ῆδη ἀπέλθετε εἰς τὰς οἰκίας σας.

4. Τὰ ρητά τοῦ ἐπιταφίου

Οἱ ἐπιτάφιοις τοῦ Περικλέους καὶ διὰ πολλοὺς ὄντος λόγους θεωρεῖται ἀριστούργημα τοῦ ἐντέχνου πεζοῦ λόγου, προσέτι δὲ καὶ διὰ τὸ πλήθος τῶν γνωμῶν κατωτέρῳ ἀναγράφονται ἐν μεταφράσει τὰ κυριώτερα τῶν ορθῶν τοῦ λόγου :

1. Ἀνδρῶν ἀναδειχθέντων γενναίων ἐμπράκτως, ἐμπράκτως πρέπει νὰ ἔκφραξωνται καὶ αἱ πρὸς αὐτοὺς τιμαὶ (35).

2. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου εἰναι ἀνεκτοὶ οἱ ἐπαινοὶ, διαν λέγωνται περὶ ἄλλων, ἐφ' ὅσον νομίζει ἑκαστος ὅτι καὶ ὁ Ἱδιος εἰναι ἴκανὸς νὰ πράξῃ τι ἐξ ὅσων ἡκουυσεν (35).

3. Δὲν εἰναι ἐντροπὴ εἰς τινα τὸ νὰ παραδέχεται τὴν πενίαν του, ἀλλὰ μεγαλυτέρᾳ ἐντροπῇ εἰναι τὸ νὰ μὴ προσπαθῇ νὰ τὴν ἀποφεύγει διὰ τῆς ἥρασίας (40).

4. Η ἄγνοια φέρει παράλογον τόλμην, ὃ δὲ ὑπολογισμὸς δισταγμὸν (40).

5. Τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν δλόκληηος ἡ γῆ εἰναι τάφος (43).

6. Εὑδαιμονία εἰναι ἡ ἐλευθερία εἰναι ἡ εὐψυχία (43).

7. Δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ ἀποφασίζουν περὶ τῶν δημοσίων ὑποθέσεων ἱκαίως δοσι δὲν ἔχουν παῖδας νὰ ἐκθέσουν εἰς κίνδυνον (44).

8. Τὸν θανόντα δλος ὁ κόσμος συνηθίζει νὰ ἐπαινῇ (45).

9. Ὁπου ἔχουν καθιερωθῆ μέγιστα βραβεῖα τῆς ἀρετῆς, ἐκεὶ ζῶσι καὶ οἱ ἀριστοὶ πολῖται (46).

Πρικυδίσα
σο Περικλέους
Επιτάφιος.

Μάριη
Ρυνιά.

ΘΟΥΓΚΥΔΙΔΟΥ

ΒΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΕΝΤΑΦΙΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ II.

Κεφάλαιον 34

1. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι χρώμενοι τῷ πατρὶ νόμῳ δῆμοισί ταφάς ἐποιήσαντο

τῶν ἀποθανόντων πρώτων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ τοιῷδε τρόπῳ.

2. τὰ μὲν ὅστα τῶν ἀπογενομένων ποιήσαντες σκηνὴν

προτίθενται πρότριτα, καὶ ἔκαστος ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἦν τι βούληται.

3. ἐπειδὸν δὲ ἡ ἔκφορά οὖτις ἀμαξαι ἄγουσαν κυπαρισσίνας λάρνακας, μίαν ἔκάστης φυλῆς· ἔνεστι δὲ τὰ δοτὰ ἡς ἔκαστος ἦν φυλῆς (=ἔκαστου δὲ τὰ δοτὰ ἔνεστι τῇ λάρνᾳ τῆς φυλῆς, ἡς ἔκαστος).

Φέρεται δὲ μία ἑστρωμένη κενὴ κλίνη τῶν ἀφανῶν,

οἵ τινες εὐρεθῶσιν ἐς ἀναιρεσιν.

4. Ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ δοτῶν καὶ ξένων,

καὶ γυναικες αἱ προσήκουσαι πάρεισιν διοφυρόμεναι ἐπὶ τὸν τάφον.

5. Τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα,

ὅτιοιν ἐπὶ τοῦ καλλιστοῦ προστίου τῆς πόλεως,

Τὸν ἴδιον μὲν χειμῶνα οἱ Ἀθηναῖοι, τηροῦντες τὴν προγονικὴν συνήθειαν, δημοσίᾳ φροντίδι ἐτέλεοσαν τὴν ταφὴν τῶν φονευθέντων πρώτων εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον κατὰ τὸν ἔχης τρόπον· τὰ μὲν κόκκαλα τῶν νεκρῶν,

ἄφ' οἱ κατασκευάσουν (ἐν) ξύλινον ὑπόστεγον, ἐκβέτουν (έκει) ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ φέρει καὶ θέτει καθεὶς ἐπὶ τοῦ ἴδιοῦ του νεκροῦ ἀν θέλῃ κάτι· καὶ δια τὴν ἔλθη ἡ ὥρα τῆς κηδείας, ἀμαξινού μεταφέρουν κυπαρισσίνας θήκας, μίαν δι' ἔκάστην φυλῆν· καὶ τὰ δοτὰ ἔκαστου ὑπάρχουν ἐντὸς τῆς θήκης τῆς φυλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκεν.

Μεταφέρεται δὲ διὰ τῶν χειρῶν (καὶ) ἐν διὰ σινδόνος σκεπασμένον κενὸν φέρετρον τῶν ἔξαφανισθέντων, οἵτινες ισως δὲν εὑρέθησαν πρὸς περισυλλογὴν καὶ ἀνακοιμήθην.

Συμπαρακολουθεῖ δὲ τὴν κηδείαν διοιος θέλει καὶ ἐκ τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν ξένων

καὶ προσέτι καὶ γυναικες αἱ συγγενεῖς (τῶν πεσόντων) παρευρίσκονται κλαίουσαι ἐπάνω εἰς τὸν τάφον. (Μεταφέρουν καὶ) ἐναποθέτουν λοιπὸν (ἥθετον δηλ., τὰ φέρετρα) εἰς τὸ δημόσιον νεκροταφεῖον, τὸ διοιον εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕραιότατον προάστιον τῆς πόλεως,

καὶ αἱρὶ ἐν αὐτῷ θάπιουσι τοὺς ἔκ τῶν πολέμων (=τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας καὶ ἐκ τούτων ἀνσιρουμένους καὶ θαπτο- μένους),
πλὴν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι.

ἐκείνων διαπρεπῇ κρίναντες τὴν ἀ-
ρετὴν αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίη-
σαν.

6. Ἐπειδὸν δὲ κρύψωσι γῆ,
ἀνὴρ ἥσημένος ὑπὸ τῆς πόλεως,
ὅς δὲ δοκῇ εἰναι μὴ ἀξύνετος γνώ-
μη καὶ προήκῃ ἀξιώσει,

λέγει ἐπ' αὐτοῖς τὸν πρέποντα Ε-
παινον.

μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται.
7. Ὡδε μὲν θάπτουσι.

καὶ διὸ παντὸς τοῦ πολέμου ὅπο-
τε ξυμβαλή αὐτοῖς, ἔχρωντο τῷ
νόμῳ.

8. Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖ-
σδε
ἥρεθη λέγειν Περικλῆς ὁ Ξανθίπ-
που.

Καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προ-
ελθὼν ἀπὸ τοῦ σῆματος ἐπὶ βῆμα
πεποιημένον ὑψηλόν,

ὅπως ἀκούοιτο ως ἐπὶ πλεῖστον
τοῦ ὄμβλου,

ἔλεγε τοιάδε:

Γραμματικά—Ερμηνευτικά: Χρῶματις τῷ πατρίῳ νόμῳ=τηρῶ τὸν νόμον ἢ τὸ ἔθιμον τῶν προγόνων, τὴν προγονικὴν συνήθειαν.—δῆμοσιά=δο-
τικοφανὲς ἐπίρρο.—ταφάς ποιοῦμαι=τελῶ ταφήν, —ἀπογίγνομαι=ἀπο-
θνῆσκω, —προτίθεμαι=ἐκνέθετο, —πρότρεπτα=ἐπίρρο. ποδὸς τριῶν ήμερῶν, ἐπὶ
τρεῖς ἡμέρας, —ἐπιφέρω τινὶ=φέρω καὶ θέτω ἐπὶ τινος, —λάρναξ=θήκη ὁ-
στεοδόχος ἢ τεφροδόχος, —ἐστρωμένη=μετογή παρακειμ., τοῦ στρέψυματο, —τί-
θημι=μεταφέρω καὶ ἐναποθέτω. θάπτω (θεν φήμη=τάφος). —σῆμα=νε-
κροταφεῖον, τάφος, —γνώμη=νοῦς, —δ μη ἀξύνετος γνώμη=δ μυαλωμένος, δ
ἔχων ἔξαιρετικά πνευματικά χαρίσματα, —προήκω ἀξιώσει=ὑπερέχω κατὰ
τὴν κοινωνικὴν ὑπόληψιν, ἐπιβάλλομαι διὰ τοῦ κύρους μου, —

Συντακτικά: χρεωμενοι=τροπική, —τῶν ἀποθονόντων=ἀντικειμενικὴ ἐκ
τοῦ ταφάς, —πρώτων=κατηγορ. —Ἀθηναῖοι προτίθενται τὰ δστᾶ=ύποκ,
οῆμα, ἀντικείμενον, —πρότρεπτα=ἐπίρρο. χρονικὸς προσδ. —τῷ αὐτοῦ τε=έμ-
ναλαμβανόμενον, —ῆσ=γενικὴ κατηγορηματικὴ κτητική, —τῶν ἀφανῶν=κτη-
τικὴ ἐκ τοῦ κλίνη, —ἐστρωμένη=ἐπιθετική, —οἱ ἀν μὴ εὐθεῶσι=ἀναφορι-

καὶ ἀνέκαθεν εἰς αὐτὸν θάπτουν τοὺς
νεκροὺς τῶν πολέμων,

ἔξαιρεθέντων τῶν πεσόντων εἰς τὸν
Μαραθῶνα.

ἐκείνων δὲ ἀσύγκριτον θεωρήσαντες
τὴν ἀνδρείαν ἐπὶ τόπου καὶ (τοὺς)
ἔθαψαν.

Καὶ δταν σκεπάσουν μὲ χωμα,
ἀνήρ (τις) ὀρισμένος ὑπὸ τῆς πό-
λεως, δστις θεωρεῖται ὅτι ἔχει ἔξαι-
ρετικά πνευματικά χαρίσματα καὶ
ὑπερέχει κατὰ τὴν κοινωνικὴν ὑπό-
ληψιν,

λέγει πρὸς τιμὴν αὐτῶν τὸν ἀρμό,
ζοντα (αὐτοῖς) ἔπαινον.

καὶ μετὰ ταῦτα φεύγουν.

Τοιουτοτρόπως μὲν τελοῦν τὴν τα-
φὴν,

καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ
πολέμου, δσάκις τοὺς ἔδιδετο ἀφορ-
μή, ἐτήρουν τὴν συνήθειαν (αὐτήν).
Πρὸς τιμὴν λοιπὸν τῶν πρώτων τού-
των (νεκρῶν τοῦ πολέμου)
ῳρίσθη (ὑπὸ τῆς πόλεως) νὰ δμιλή-
σῃ ὁ Περικλῆς ὁ υἱὸς τοῦ Ξανθίπ-
που.

Καὶ δταν ἐπέστη ἡ κατάλληλος
στιγμὴ, προχωρήσας ἀπὸ τοῦ τάφου
εἰς βῆμα (τι) κατασκευασμένον ὑ-
ψηλόν,

ἶνα εἰναι ἀκουστὸς (ἶνα ἀκούηται)
εἰς δσον τὸ δυνατὸν περισσότερον
μέρος τοῦ συγκεντρωμένου κοινοῦ,
ἔλεγε περίπου τὰ ἔχῆς.

κή υποθετική.—*έες ἀναίρεσιν*=έμπρόσθετος προσοδ. σκοπού.—*προεσήκουσας*=παράθεσις.—*πλήγη*=καταχρησιακή πρόθεσις συντασσομένη μετά γενικής ή μετ' ἄλλης πτώσεως δύμοιο πτώτως πρόσηγούμενὸν ὅφον, ἀπὸ τοῦ ὅποίου γίνεται ή ἔξαρθρος (*τοὺς ἐκ τῶν πολέμων - πλήγη τοὺς ἐν Μαραθῶνι*).—*γῆ*=όργανική. *ἥρημένος*=έπιθετική.—*ὅς ἂν δοκῇ καὶ προήκη*=άναφορικαὶ ὑποθετικαὶ.—*εἶναι*=άντικα — γνόμων..*ἀξιώσεις*=τοῦ κατά τι.—*ἀξύνετος*=κατηγ. αὐτοῖς=προσωπική — ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου *ξυμβαίη* νοεῖται *χρῆσθαι τῷ νόμῳ*.—*λέγειν*=κυθαρῆς τελικόν — *πεποιημένον*=έπιθετική.—*ὑψηλὸν*=κατηγορ. —*ώς* ἐπὶ πλεῖστον ἀντὶ ἐπι. —*διμίλον*=διαιρετική —

Πραγματικά — Διασαφητικά : 'Εν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι είναι ὁ χειμὼν τοῦ 431.Π.Χ., ἦτοι τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431—404).—*πατρίω* καὶ ὅχι *πατρᾶ*, διότι *πάτριος* είναι ὁ τῶν πατέρων; ὁ τῶν προγόνων, *πατρῶς* δὲ ὁ τοῦ πατρός.—*νόμων* ἄν πρόκειται περὶ νόμου, οὗτος θὰ εἰληνει *εἰσαγῆθη* ὑπὸ τοῦ Σώλονος (βος αἰών).—*ταφὰς ἐποίησαντο* πάντες οἱ μετασχόντες τῆς κηδείας, ἐν φασὶς ἐποίησαν οἱ ὄργανώσαντες καὶ ἀπικελθέντες τῆς κηδείας, — τῶν ἀποθανόντων πρώτων· κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος οἱ νεκροὶ τῶν Ἀθηναίων προήρχοντο ἐξ ἵπαμασιθῶν πλησίον τῆς Ἐλευσίνος καὶ τοῦ ὅροντος Αἰγαίου καὶ ἐκ θαλασσῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰ παράλια τῆς Λοκρίδος καὶ ἐκ τῆς πολιορκίας τῆς Ποτιβιδαίας.—*προτίθενται*: ή *πρόθεσις* ἥτοι ἡ ἐπίσημος καὶ δημοσία ἐκθεσις τοῦ νεκροῦ, ἥτις σκοπόν είχε νά δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς γνωστοὺς καὶ φίλους νά ίδουν ἄλλην μίαν φοράν τὸν νεκρὸν καὶ εἰς τοὺς οἰκείους νά ψάλουν τὸν πρέποντα ἐπικήδειον ὕμνον· κατὰ τὴν πρόθεσιν ὁ νικρός ἐτοποθετεῖτο κεκαθαρμένος καὶ στολισμένος ἔκταδην μὲ τοὺς πόδας ἐστραμμένους πρὸς τὴν εἰσόδον. 'Ενταῦθα ὅμως πρόκειται περὶ τῆς προθέσεως, ἦτοι τῆς ἐκθέσεως, τῶν ὀστῶν τῶν νεκρῶν εἰς τὴν ἀγοράν.—*πρότριτα*: κυρίως πρόκειται περὶ δύο νημερῶν πλήρων, διότι ἡ τρίτη είναι ἡ ήμέρα τῆς κηδείας.—*ἥν τι βούληται*, δηλαδή ἄνθη, ἀρώματα, ἐνδύματα, διάφορα σκεύη.—*κυπαρισσίνας*, διότι ἡ κυπάρισσος, ὡς ἄκαρτον καὶ μέλαν δενδρον, ἐθεωρεῖτο δένδρον πένθιμον.—*μία οικάστης φυλῆς*: οἱ φυλαὶ ἥσαν δέκα καὶ οἱ ἐκ τῆς Ιδίας φυλῆς στρατολογούμενοι ἀπετέλουν ίδιαν σφρατιωτικὴν μονάδα.—*τῶν ἀφανῶν*, δηλαδή ἔντικα δυσμενῶν συνθήκων μὴ ἀνευρεθέντων· πολλοὶ δὲ ἀνευρίσκοντο κατὰ τὰς ναυμαχίας, διότι ἡ τρικυμία ἡμπόδιζε τὴν περισσυλογήν τῶν πτωμάτων.—*διαβούλομενος*, διότι τὰς τῶν ίδιωτῶν κηδείας παρηκολούθουν μόνον ἄνδρες συγγενεῖς.—*πάρεισι καὶ γυναικεῖς*, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν τάφον, χωρὶς νά συνοδεύουν τὴν κηδείαν.—*σῆμα δημόσιον* είναι ὁ *Κεραμεικὸς* παρὰ τὸν σημειρινὸν μικρῷν ναὸν τῆς Ἀγ. Τριάδος· τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο ἀνευρέθη τὸ 1861 κατὰ τὴν διάνοιξην τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς· ἐκεὶ ἐθάπτοντο οἱ ἐν πολέμῳ πεσόντες καὶ ἐξεφωνοῦντο οἱ ἐπίσημοι ἐπιτάφιοι λόγοι.—*καὶ ἀει, ἀφ' ὅπου ἡ πόλις ἐτέλει τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν τοῦ πολέμου εἰς τὰς Ἀθήνας*.—*τοὺς ἐν Μαραθῶνι πεσόντας* (490 π.χ.) ἐθαφαν ἐπὶ τόπου καὶ τούτων ὁ τύμβος σιφίζεται ἀκόμη· κατὰ δὲ τὰς ἀνασκαφὰς εὑρέθησαν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν Μαραθωνομάχων. 'Επι τόπου ἐπίσης ἐτάφησαν καὶ ὅλοι οἱ Ἑλληνες οἱ πεσόντες εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν (479).—*διπόται ξυμβαίη*, διότι δὲν ἐλχον καθ' ὅλα τὰ ἔτη νεκρούς.—*ὑπὸ τῆς πόλεως* ὑπὸ τῆς βουλῆς τῶν 500.—*Περιεκλῆς* ἐκφωνήσας ἐπιτάφιον λόγον· καὶ προηγουμένως πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων κατὰ τὸν Σαμιακὸν πόλεμον (440—439).—

ΑΙσθητικά : 'Εποιησαντο ἀπὸ δεῖ τοῦ (2)" καὶ κατωτέρω ἀντὶ ἀορίστου ὁ Θουκυδίδης χρησιμοποιεὶ ἐνεστῶτας (*προτίθενται*, *ἐπιφέρει*, *ἀγονούν*, *ἐνεστι*, *φέρεται* κ.τ.λ.) ὁ συγγραφεὺς, νοσταλγὸς τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος του, δὲν περιγράφει πῶς ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ταφῆς, ἀλλὰ πῶς νοερῶς βλέπει γιγνομένην τὴν τελετήν.—*τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται* κ.τ.λ. μεταβασίς σιωπηλὴ ἐκ τῆς εἰδικῆς περιπτώσεως εἰς γενικὴν περιγραφὴν τῆς τελετῆς τῆς ταφῆς· ἡ ἐπάνοδος γίνεται εἰς (8) ἐπὶ δ' οὐδὲ τοῖς προ-

τοις...—τῶν ἀπογενομένων καὶ εὐφημισμὸν ἀντὶ ἀποθανόντων, διότι ἀπογύγνομαι=ἀπουσιάζω.—μὴ ἀξύνετος λιτότης.

Νόημα: Τηροῦντες οἱ Ἀθηναῖοι προγονικὴν συνήθειαν ἐτέλεσαν τὸν χειμῶνα τοῦ 431 π.Χ. τὴν ταφὴν τῶν πρότων νεκρῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: ἐπὶ δύνημέρας ἐγένετο πρόθεσις τῶν ὅστῶν καὶ τῆς τέφρας τῶν νεκρῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐντὸς ὑποστέγου πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν κατασκευασθέντος: τὸ ὅστα καὶ ἡ τέφρα τῶν νεκρῶν εἰχον τοποθετηθῆνται ἐντὸς 10 κυπαρισσίων θηκῶν, ἑκάστη δὲ θήκη περιεῖχε δισταντανάντα νεκρῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ιδίαν φυλῆν. Τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγένετο ἡ ἐκφορά· αἱ περιέχουσαι τὰ ὅστα θήκαι ἐτοποθετήθησαν ἐπὶ Ισαρίθμων ἀμάξιν· ἐπίσης μετερχέτο διὰ τῶν χειρῶν ἐν κενὸν φέρετρον ἐσκεπασμένον διὰ νεκρικῆς οιγδόνος· τοῦτο ἦτο διὰ τοὺς ἔξαφανισθέντας. Τὴν εῇδείσαν παρηκολούθουν ἄνδρες ἐντόπιοι καὶ ξένοι, διότι εἰς τὰς γυναικας ἀπηγορεύετο· μόνον εἰς τὰς συγγενεῖς τῶν πεσόντων ἐπετρέπετο νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὸν τάφον. Οὕτως ἡ πομπὴ ἐφθανεν εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Κεραμεικοῦ, δῆπον αἱ 10 θῆκαι καὶ τὸ κενὸν φέρετρον ἐτοποθετήθησαν ἐντὸς τῶν τάφων. "Οτε δὲ οἱ τάφοι ἐσκεπάσθησαν διὰ τοῦ χωματοῦ, ὁ Περικλῆς ὁ οὐδέσ τοῦ Ξενθίππου, κυβερνήτης τότε τοῦ κράτους τῶν Ἀθηνῶν, ἀνηλθεν ἐπὶ τινος ὑψηλοῦ βῆματος καὶ ἔξεφώνησε τὸν ἐπόμενον ἐπιτάφιον λόγον πρὸς τιμὴν τῶν νεκρῶν.

Ἐπιγραφή: Τᾶφὴ τῶν πεσόντων αυτηναίων κατὰ τὸ ἅρωτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου—περιγραφὴ τῆς τελετῆς τῆς ταφῆς—ὁ Περικλῆς ἐκφωνεῖ τὸν ἐπιτάφιον λόγον.

Ἐρωτήσεις: Διατί ὕφειλεν ἡ πολιτεία νὰ ἔχῃ τὴν φυοντίδα τῆς ἐπισήμου ταφῆς τῶν ὑπὲρ Πατρίδος πεσόντων; Διατί ἔχει εὑρυτέραν σημασίαν ἡ ταφὴ τῶν τοιούτων νεκρῶν ἐπισήμως; Ποιὰ στοιχεῖα τοῦ ἔθιμου τῶν Ἀθηναίων ἔχομεν σήμερον ἡμεῖς; Ποία ἡ συναισθηματικὴ κατάστασις τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὸ τριήμερον τῆς τελετῆς; Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ ἐκλογὴ τοῦ Περικλέους ὡς ἐκφωνητοῦ τοῦ ἐπιταφίου λόγου;

Ο ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον 35

1. Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν εἰρηκότων

ἥδη ἐνθάδε
ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα
τῷ νόμῳ
τὸνδε τὸν λόγον,
ὅς καλὸν (δν)
ἀγορεύεσθαι αὐτὸν
ἐπὶ τοῖς θαπτομένοις ἐκ τῶν πολέμων (=ἐπὶ τοῖς ἐν τοῖς πολέμοις θνήσκουσι καὶ ἐκ τούτων ἀναιρουμένοις).
Ἐμοὶ δ' ἀνέδοκεν

ἀρκοῦν εἶναι ἀνδρῶν γενομένων
ἀγασθῶν

ἔργῳ
ἔργῳ δηλούσθαι καὶ τάς τιμάς,

Οἱ μὲν περισσότεροι ἔξι δσων ἔχουν ὅμιλήσει

μέχρι σήμερον εἰς τὸν χωρὸν τοῦτον ἐγκωμιάζουν τὸν προσθέσαντα εἰς τὴν τελετὴν (τῆς ταφῆς) τὸν (ἐπιτάφιον) τοῦτον λόγον, πιστεύοντες διὰ εἰναι ὀραῖον τὸ νὰ ἐκφωνῆται αὐτὸς πρὸς τιμὴν τῶν θαπτομένων νεκρῶν τῶν πολέμων.

Ἐγὼ δύμας θὰ ἥμην τῆς γνώμης διὰ εἰναι ἀρκετὸν ἀνδρῶν ἀναδειχθέντων γενναίων ἐμπράκτως ἐμπράκτως νὰ ἐκφράζωνται καὶ αἱ (πρὸς αὐτοὺς) τιμαί,

ολα και νῦν δράτε παρασκευασθέντα δημοσίᾳ περὶ τὸν τάφον τόνδε,

καὶ ἐδόκει ἀν εἰκός εἶναι)
μη κινδυνεύεσθαι
πιστευθῆναι ἀρετάς πολλῶν

Ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ¹
εἴ τε καὶ χείρον εἰπόντι.

2. Χαλεπὸν γάρ τὸ εἰπεῖν μετρίως,

ἐν φυλακής βεβαιοῦται καὶ ἡ δόκησις τῆς αἰληθείας.

"Ο τε γάρ ξυνειδώς καὶ εὕνους ἀκροατής
τάχ" ἀν νομίσειε δηλοῦσθαι

ἐνδεεστέρως τι πρός ἀ βούλεται
τε καὶ ἐπίσταται,

ὅ τε ἄπειρος (τάχ' ἀν νομίσειε) ἔστιν ἀ καὶ πλεονάζεσθαι,

διὸ φθόνον,
εἴ τι ἀκούοι ὑπὲρ τὴν ἔαυτοῦ φύσιν.

Μέχρι γάρ τοῦδε εἰσὶ ἀνεκτοὶ οἱ

Ἐπαινοὶ περὶ ἑτέρων λεγόμενοι,

ἔς δοον ἀν οἰηταὶ ἔκαστος ἵκανός εἶναι καὶ αὐτὸς δρᾶσαι τι ἢν η-

κουσε.
τῷ δ' ὑπερβάλλοντι αὐτῶν

φθονοῦντες ἥδη καὶ ἀπιστοῦσι.

3. Ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι ἐδοκιμάσθη καλῶς ἔχειν ταῦτα οὕτως,

χρή καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι τυχεῖν ως ἐπὶ πλεῖστον

τῆς βουλήσεώς τε καὶ δόξης ἐκάστου ὑμῶν.

Γραμματικά - Ἐρμηνευτικά: αἰτιολογικὴν μετοχὴν ὅν πρὸς ἔκφρασιν ὑποκειμενικῆς γνώμης. ἀρχοῦν εἰλαται=περιφραστικῶς ἀντὶ ἀρετῶν. —οἰα=ἀναφρο. ἀντων. —κινδυνεύεται ἐν τινι=—κρέμαται ἐν τινος. —εἴ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι=ἐάν τε εἴναι τε χεῖρον εἰπη. —μετρίως=ἐπιτυχῶς. —ἐν φ=ἐν ητήματι ἐν τῷ ὅποι —πρὸς δ=ἐν σχέσει πρὸς δοσα. —εστιν δ=τινά. —τῷ ὑπερβάλλοντι=οὐδ. τὸ ὑπερβάλλον. —οἱ πάλαι=οἱ

διπός καὶ τώρα βλέπετε δτι ἡτοιμάσθησαν δημοσίᾳ φροντίδι οχετικῶς μὲ αὔτην τὴν ταφήν,

καὶ δτι εἶναι δρθὸν

νὰ μη κρέμεται
τὸ νὰ γίνουν πιστευταὶ
αὶ ἀρεταὶ πολλῶν

ἐκ τοῦ στόματος ἐνδε ἀνθρώπουν
εἴτε ὠραῖα εἴτε ἀσχῆμα διμιήσῃ.

Διότι δύσκολον πρᾶγμα εἶναι τὸ νὰ δημιήσῃ (τις), ἐπιτυχῶς ἐπι θέματος τοῦ μετὰ δυσκολίας ἔξασφαλίζεται (εἰς τὸν ἄκροστὸν) καὶ αὐτὴ ἡ ἐντύπωσις περὶ τοῦ δτι δ ἁρτωρ λέγει τὴν ἀληθείαν.

Διότι καὶ ὁ καλῶς γνωρίζων τὰ πράγματα καὶ εὔμενῆς ἀκροατῆς ίσως ἤθελε νομίσει δτι παρουσιάζανται (άλι ἀρεταὶ)

κάπως ἐλλιπέστερον (κατώτερον) ἐν σχέσει πρὸς ἑκεῖνα, τὰ δποῖα καὶ θέλει (νὰ ἀκούῃ) καὶ γνωρίζει (δτι ἐπράχθησαν),

καὶ δη μη γνωρίζων (ίσως ἤθελε νομίσει) δτι μερικά εἶναι καὶ ὑπερβολικά

(καὶ τοῦτο) ἔνεκα φθόνου,
έὰν ἀκούῃ κατι ύπερβαίνον τὰς δυνάμεις του.

Διότι μέχρι τοῦ σημείου τούτου εἶναι ἀνεκτοὶ οἱ Ἐπαινοὶ, δταν λέγωνται περὶ ἄλλων,
ἐφ' δσον νομίζει ἔκαστος δτι καὶ διδιος εἶναι ἵκανός νὰ πράξῃ τι ἐξ δσων ἤκουσε.

ὅτι δημως ἐξ αὐτῶν ύπερβαίνει (τὰς ίδιας των δυνάμεις) ἐπειδὴ φθονοῦν (τοῦτο) εύθὺς καὶ δὲν τὸ πιστεύουν 'Αλλ' ἐπειδὴ ύπερ τῶν προγόνων εὐρέθη δρθὸν δτι καλῶς ἔχουν ταῦτα (ἡ ταφή) τοιουτορόπως (διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιταφίου λόγου), είμαι ύποχρεωμένος καὶ ἔγα συμμορφούμενος πρὸς τὴν συνήθειαν νὰ πρόσπατήσω νὰ ἀνταποκριθῶ δσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προσδοκίαν ἐκάστου ἐξ δμῶν.

ωρ=μόριον συνοδεῖσον τὴν ἐννοούμενην περιφραστικῶς ἀρχοῦν εἰλαται=περιφραστικῶς ἀντι. —οἰα=ἀναφρο. ἀντων. —κινδυνεύεται ἐν τινι=—κρέμαται ἐν τινος. —εἴ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι=ἐάν τε εἴναι τε χεῖρον εἰπη. —μετρίως=ἐπιτυχῶς. —ἐν φ=ἐν ητήματι ἐν τῷ ὅποι —πρὸς δ=ἐν σχέσει πρὸς δοσα. —εστιν δ=τινά. —τῷ ὑπερβάλλοντι=οὐδ. τὸ ὑπερβάλλον. —οἱ πάλαι=οἱ

παλαιοί, οι πρόγονοι. — δοκιμάζεται = εύρισκεται κατόπιν δοκιμασίας δρθόν.

Συντακτικά: τὸν λόγον τῷ νόμῳ = ἀμεσον· καὶ ἔμεσον ἀντικ. τοῦ προσθέντα. — ὡς καλὸν = ἐννοεῖται δν., μετοχὴ αἰτιολογική καὶ αἰτιατική ἀπόλυτος. — ἀγορεύεσθαι = ὑποκείμ. τῆς ἀργοσ. ἐκφράσεως καλδν δν. — αὐτὸν = ὑποκ. τοῦ ἀπόρητ. — ἐμοὶ = προσωπική. — ἀκοῦν εἶναι = ὑποκ. τοῦ ἀδόκει. — δηλοῦσθαι = ὑποκείμενον τῆς ἀποσδοκήτου ἐκφράσεως ἀρκοῦν εἶναι. — ἔργω = τροπική. — τιμᾶς = ὑποκείμενον τοῦ δηλοῦσθαι. — ἀφρῶν = ὑποκείμενική καὶ ἀγτικείμενική κατὸ τὴν μετατροπὴν τοῦ τιμᾶς εἰς ὅημα (νὰ τιμῶνται οἱ ἄνδρες = νὰ τιμῶνται τοὺς ἄνδρας). — ἀγαθῶν = κατηγορ = παρασκευασθέντα = κατηγορηματική. — οἰλα = ὑποκ. τῆς μετοχῆς καὶ ἀντικ. τοῦ ὁρᾶτε. — κινδυνεύεσθαι = ὑποκ. τοῦ ἐννοούμενου εἶκδε εἶναι. δηρ εἶναι β' ὑποκ. τοῦ ἄντεδοκει. — πιστευθῆναι = ὑποκ. τοῦ ἀπροσ. κινδυνεύεσθαι. — ἀρετᾶς = ὑποκ. τοῦ πιστευθῆναι. — πολλῶν = κτητική. — εἰπεῖν = ὑποκ. τοῦ χαλεπὸν (ἐστι). — ἐνδεᾶς = ἐνδεέστερον καὶ εἰς τὸν Θουκυδίδην ἐνδεεστέρως. — πρὸς ἀ = ἐπέχει θέσιν β' ὅρου συγκρίσεως. — ἐστιν ἀ = ὑποκ. τοῦ πλεονάζεοθαι. δηρ ἀντικ. τοῦ νομίσειε. — εἴ τι ἀκούει... νομίσειεν ἀν=δον εἶδος, ἀτῇ σκέψις λέγοντος. — λεγόμενοι = χρονική. — ἔκαστος οἵηται εἶναι (ἀντικ.) ἴκανδε (κατηγ.). δρᾶσαι (προσδ. κατά τι) τι (ἀντικ.) ὅν (διαιτεική καὶ ἀντικ. τοῦ ὥκουσε). φθονοῦντες = αἰτιολογική. — τῷ ὑπερβάλλοντι = ἀντικ. τοῦ φθονοῦντες = πιστοῦν πφθονοῦντες καὶ ἀπιστοῦντι = κατὰ πληθυντικὸν ἔνεκα τῆς περιληπτικῆς σημασίας τοῦ ἔκαστος. — αὐτῶν = διαιτεική. — τοῖς πάλαι ποιητικὸν αἴτιον. ἐπόμενον = τροπική. — πειρᾶσθαι = ὑποκ. — τυχεῖν = ἀντικ. τοῦ πειρᾶσθαι. — βουλήσεως, δόξης = ἀντικ. τοῦ τυχείν. — ἔκάστου = ὑποκείμενική.

Πραγματικά - Διασσφητικά: τὸν προσθέντα = κατ' ἄλλους εἶναι δ Σόλων, κατ' ἄλλους πάλιν ὁ Θεμιστοκλῆς ἢ ὁ Ἀριστείδης ἢ ὁ Κίμων ἐκεῖνος, ὅστις συνεπλήρωσε τὴν τελετὴν τῆς ταφῆς διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιταφίου λόγου. — οἰλα καὶ νῦν ὁρᾶτε = ἐννοεῖ τὴν πρόθεσιν, τὴν ἐκφράσαν, διὰ γενικῶς εἰδομεν εἰς τὸ κεφάλαιον 34. — εὔνους = δηλαδὴ πρὸς τοὺς νεκρούς.

ΑΙσθητικά - Ρητερικά - Λογικά: Τὸ κεφάλαιον 35 ἀποτελεῖ τὸ προσόμιον τοῦ λόγου διὰ τοῦ προσομίου οἱ ὁρχαῖτοι ὁρτορες ἐπεδίωκον 1) νὰ κατατοπίσουν τὸ ἀκροατήριον ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ λόγου των, 2) νὰ προσελκύσουν τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν, 3) νὰ κερδίσουν τὴν ευνοίαν των καὶ 4) νὰ διευκολύνουν αὐτοὺς εἰς τὴν παρακολούθησιν τοῦ λόγου. — Οἱ μὲν πολλοὶ... ἐμοὶ δ' ἀντεδοκει (ἀντιθεσις), ἦτοι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γνώμην παλαιοτέρων ρητόρων δ. Περικλῆς ἐκφράζει μετά τινος μετριοπαθείας ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι εἶναι ἀναγκαῖος καὶ δ' ἐπιτάφιος λόγος, διὰ νὰ τιμηθοῦν οἱ πεσόντες. — ἐπανοῦσθαι διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἐνεστῶτος παρευσιάζεται τὸ εἰς τὸ παρελθόν λεχθὲν δὲς ἔχον ἵσχυν καὶ δέξιαν καὶ κατὰ τὸ παρόν. — ἔργω = ἔργω (ἐπαναφορά). — περὶ τὸν τάφον τόπῳ ἀντὶ περὶ τὸν θαπτομένους τούσθε (συνήθως δ Θουκυδίδης χρησιμοποιεῖ τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου). — ἔργω δηλοῦσθαι καὶ μὴ κινδυνεύεσθαι ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ εἰπόντι (ἀντιθεσις μεταξὺ ἔργων—λόγων). — ἐμοὶ δ' ἀντεδοκει ἀρκοῦν εἶναι καὶ (εἶκδε εἶναι)... τὸ εἶκδε εἶναι ἐτεῦη κατὰ ζεῦγμα. — ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ — πολλῶν ἀρετᾶς (ἀντιθεσις). — οἰλα δρᾶτε δηλαδὴ οὐχὶ διὰ λόγων, ἀλλὰ διὰ δρατῶν ἔργων πρέπει νὰ τιμῶνται οἱ ἐνδοξοί. — δ τε γάρ ξυνειδῶς καὶ εὖνους ἀκροατής... δ τε ἀπειρος... ἀπιστοῦ = τοιαύτη ὄντως εἶναι ή ψυχολογία τοῦ ἀκροατοῦ πάντοτε. — πρὸς ἀ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται (παρήχθησις καὶ ὄμοιοτέλευτον). — δ τε ἀπειρος... διὰ φθόνου... φθονοῦντες ἥδη καὶ ἀπιστοῦν μᾶλλον γίνεται ὑπαινιγμὸς δι' ἐκείνους ἐκ τῶν ἀκροατῶν τοῦ παρόντος λόγου, οἵτινες ἡσαν ἔνοι.—

Νόημα: Οι περισσότεροι τῶν μέχρι σήμερον διμιλησάντων εἰς διμοίαν πε-

ριστασιν ἐπαινοῦν τὸν σχόντα τὴν ἔμπνευσιν τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιταφίου λόγου εἰς τὴν δλην τελεῖν. Ἐγὼ δημως φρονῶ, διτὶ οἱ νεκροὶ τοῦ πολέμου μόνον δι' ἔργων πρέπει νὰ τιμῶνται διότι ὑπάρχει φόβος νὰ ἀδικήσῃ ὁ ρῆτρος τοὺς νεκροὺς εἴτε διότι οἱ λόγοι θὰ είναι κατώτεροι τῶν ἔργων τῶν ἐπαινουμένων νεκρῶν εἴτε διότι θὰ προκαλέσουν τὴν δυσπιστίαν ὡρισμένων ἀκροατῶν. Πάντως, ἐφ' δσον οἱ παλαιότεροι ἔκριναν ὅπαραιτητον την ἐκφύνησιν τοῦ ἐπιταφίου λόγουν, είμαι ὑποχρεωμένος, ἀνεξαρτήτως τῆς προσωπικῆς μου γνώμης, νὰ συμμορφωθῶ καὶ ἐγὼ πρὸς τὸ ἔθιμον.—

Ἐπιγραφή: Τί φρονεῖ ὁ Περικλῆς πεψὶ τοῦ θεσμοῦ τοῦ ἐπιταφίου λόγουν.—

Περιλήψεις: 1) Ἐμπράκτως πρέπει νὰ ἐκδηλωνται αἱ τιμαι ἀπὸ τοὺς νεκρούς. 2) διότι είναι δύσκολον νὰ δικλήσῃ τις ἐπιτυχῶς οὗτως, διστε νὰ μὴ ἀδικήσῃ ὁ λόγος τοὺς ἐπαινουμένους. 3) Θὰ συμμορφωθῶ δημως πρὸς τὸ ἔθιμον.—

Ἐρωτήσεις: Τί ἐπιδιώκουν οἱ ρήτορες διὰ τοῦ προσιπίου; Διατὶ οἱ προκείμενοι νεκροὶ «ἔργῳ ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί»; Τί ἐπιδιώκει ὁ Περικλῆς διὰ τοῦ προσιπίου; Μήπως ὁ Περικλῆς διακινδυνεύει τὴν ἔξασφάλισιν τῆς εύνοιας τῶν ἀκροατῶν; διατί;

Κεφάλαιον 36

1. Ἀρδομαι δὲ ἀπὸ τῶν πρόγονων πρῶτον· δίκαιον γάρ καὶ πρέπον δὲ ἄμα

Θὰ ἀρχίσω δὲ (τὸν Ἑπαίνον) ἀπὸ τοὺς προγόνους πρῶτον· διότι είναι δίκαιον καὶ πρέπον δὲ συνάμμα

δίδοσθαι αὐτοῖς ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης.

νά δίδεται εἰς αὐτούς εἰς τοιαύτην (οἷα ἡ παροῦσα) τερίστασιν αὐτῇ ἡ προτίμησις τῆς μνημονεύσεως.

Οἰκοῦντες γάρ τὴν χώραν αἱεὶ οἱ αὐτοὶ διοδοχῇ τῶν ἐπιγιγνουμένων παρέδοσσαν ἐλευθέραν μέχρι τοῦδε δι' ἀρετῆν.

Διότι κατοικοῦντες τὴν χώραν πάντοτε οἱ αὐτοὶ ἡ πιλαγενέα κατέπιν τῆς ἀλλῆς γενεᾶς ἐκπροδότησαν· (σύτην) ἐλευθέραν μέχρι σήμερον. διὰ τὴν ἀνδρείαν (τῶν).

2. Καὶ ἔκεινοί τε ἄξιοι ἐπαίνουν καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γάρ οὐκ ἀπόνως πρὸς οὓς ἐδέξαντο δσην ἀρχὴν ἔχομεν ἡμῖν τοῖς νῦν προσκυτέλιπον.

Καὶ ἔκεινοι είναι ἄξιοι ἐπαίνουν καὶ ἀκόμη περισσότερον οἱ πατέρες ἡμῶν· διότι ἀποκτήσαντες οὐχὶ ἀκόπως, ἐκτὸς τῶν δσων παρέλαβον, δσον κράτος δχουεν,

οἱ νῦν ἔτι δντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκείᾳ ἡλικίᾳ ἐπηγέρσαμεν· καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσμεν, αὐταρκεστάτην καὶ ἑς πόλεμον καὶ ἑς ειρήνην.

εἰς ἡμεῖς ἔδω

4. Ὡν ἕγω τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα,

οἱ σήμερον ἀκόμη ζῶντες οἱ ἐν τῇ δρίμῳ περίπου ἡλικίᾳ (εὑρίσκομενοι) (τὰ) δνεπτύξαμεν καὶ τὴν πόλιν καθ' ὅλα ἐφωδιάσμεν,

δωτε νὰ ἔχῃ αὐτάρκειαν καὶ εἰς πόλεμον καὶ εἰς ειρήνην.

Τούτων (τῶν πατέρων) ἕγω τὰ μὲν πολεμικά ἔργα,

ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οῖς ἔκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ
ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν

προθύμως ἡμενάνεθα βάρβαρον ἢ
"Ελληνα πολέμιον ἐπιόντο,

ἔσσω,
οὐ βουλόμενος μακρηγορεῖν ἐν
εἰδόσιν.

ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἢλ-
θομεν ἐπ' αὐτὰ

καὶ μεθ' οἵας πολιτείας καὶ ἔξ οἱ-
ων τρόπων ἐγένετο μεγάλα,

ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶπι καὶ
ἐπὶ τὸν ἔπαινον τῶνδε,
νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι
οὐκ ἀν (εἶναι) ἀπρεπῆ λεχθῆναι
αὐτά

καὶ ξύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐ-
τῶν τὸν πάντα δηλον καὶ στῶν
καὶ ζένων.

δι' ὃν ἔκαστον ἀπεκτήθη, ἢ ἂν κα-
ποτε ἡμεῖς οἱ ἔδιοι ἢ οἱ πατέρες ἡ-
μῶν
μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀπεκρούσαμεν
βάρβαρον ἢ "Ελληνα ἔχθρὸν ἐπιτι-
θέμενον (καθ' ἡμῶν), θὰ (τὸ) παρα-
λείψω,
διότι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μακρολογῶ
ἐπώπιον (ἀκροστῶν) γνωριζόντων
(αὐτά)

ἄλλ' ἀπὸ ποιας ὀρχᾶς (έμφορούμε-
νοι) ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μεγαλεῖον
αὐτό

καὶ μὲ ποιὸν πολιτευμα καὶ ἐκ ποίων
τρόπων ζωῆς ἀπέβησαν αὐτὰ μεγά-
λα,

(δῆλα) αὐτὰ ἀφ' οὗ ἐκθέσω πρῶτον,
ἡδὲ ἔλθω καὶ εἰς τὸν ἔπαινον

αὐτῶν ἐδῶ (τῶν νεκρῶν),
διότι νομίζω ὅτι καὶ εἰς τὴν παροῦ-
σαν στιγμὴν —
δέν θὰ ἦτο ἀκαίρον νὰ λεχθοῦν αὐτά
καὶ ὅτι εἶναι συμφέρον νὰ ἀκούσῃ
μὲ προσοχὴν αὐτὰ δλον τὸ συγκεν-
τρωμένον πλῆθος καὶ τῶν ἐντοπίων
καὶ τῶν ζένων.

Γραμματικά—Ἐρμηνευτικά: διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων = ἡ μιὰ
γνεὰ κατόπιν τῆς ἄλλης.—πρὸς οἰς = πρὸς τούτοις, ἡ.—δέχομαι = παραλομ-
βάνω.—ἀρχὴ = κράτος.—μάλιστα = περίπου.—καθεστηκεῖσα ἥλικια = ἑκίνητα
ἥν σταματᾷ πλέον ἡ περαιτέρω σωματική ἀνάπτυξις.—ῶν = ἀρσενικόν.—ἄμν-
ημα = ἀποκρούω.—εἰδότες = οἱ γνωρίζοντες — ἐπιτήδευσις, πολιτεία, τρόπος
= ἀρχαί, πολιτεύμα, τρόποι ζωῆς.—ἀρρεπής = ἀκαιρος.—

Συντακτικά: αὐτοῖς = ἀντικ. τοῦ δίδοσθαι, διερ ὑποκ., τοῦ δίκαιον καὶ
πρέπον (έστι).—τὴν τιμὴν = ὑποκ. τοῦ δίδοσθαι.—τὴν χώραν = ἀντικ. τοῦ οἰ-
κοῦντες καὶ παρέδοσαν.—οἱ αὐτοὶ = κατηγορ. — διαδοχῇ = προσική.—τῶν ἐπι-
γιγνομένων = ὑποκειμενική.—δι' ἀρετὴν = προσοδ. αἰτίας.—επαγόνον = τῆς ἀξί-
ας.—δησην ἀρχὴν ἔχομεν = ἀντικ. τοῦ κατόπιν ενοι.—τὰ πλείω = ἀντικ. τοῦ ἐ-
πηκτήσαμεν.—τοῖς πεδίοις = τοῦ κατά τι. — ἐσ πόλεμον, ἐσ εἰρήνην = τοῦ κατά τι
προσοδ.—αὐτομετατέλη = προληπτικόν κατηγορ. — ὁν = κτητική.—ἔργα = ἀντικ.
τοῦ ἔσσω — τὰ κατά πολέμους = ἐπιθ. προσδ.—οἰς = ὁργανική.—ἔκαστα = ὑποκ.
τοῦ ἐκτήθη.—τί = τοῦ κατά τι.—ἐπισήντα = ἐπιθετική.—μεθ' οἵας πολιτείας...
ἔξ οῶν τρόπων... ἀπὸ οἵας ἐπιτήδευσεως... = πλαγιαὶ ἐρωτήσεις.—τῶνδε =
ἀντικειμενική.—ἀπρεπῆ = κατηγορ. τοῦ αὐτά, διερ = ὑποκ. τοῦ νοούμενου ελ-
ναι.—λεχθῆναι = προσδ. τοῦ κατά τι.—Ἐνταῦθα θὰ ἔρμηνεύσωμε, ως ἔαν ἡ
σύνταξις ήτοι ἀπόστωπος: νομίζων οὐκ ἀν ἀρρεπές εἶναι λεχθῆναι αὐτά.—
ξύμφορον εἶναι = ἀντικ. τοῦ νομίζων.—ἐπακοῦσαι = ὑποκ. τοῦ ξύμφορον ελ-
ναι.—διμιλον = ὑποκ.—αὐτῶν = ἀντικείμ.

Πραγματικά—Διασαφητικά. Τρεῖς εἶναι αἱ δύμάδες, εἰς τὰς δόποις
χωρίζονται αἱ γενεαὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς ἴστορίας: Πρόγονοι (ἀπὸ τῆς Μυθικῆς
ἐποχῆς)—Ἐργάθεύς, Θησεὺς κ.τ.λ.—μέχρι τέλους τῶν Περσικῶν πολέμων—
479), πατέρες (ἀπὸ τῆς ίδιας σειράς τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηνῶν μέχρι τῆς συ-
νάψιστος τῶν τριακονταετῶν σπουδῶν μεταξύ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων

—445) καὶ οἱ νῦν ἔτι δύντες, οἱ σύγχρονοι.—δίκαιον πρὸς τοὺς προγόνους, πρέπον δι' ἡμᾶς.—δίδοσθαι αὐτοῖς τὴν τιμὴν τῆς μνήμης· σταθερὸς κανῶν δῶλων τῶν ἐπιταφίων ἡτο νά ἄρχεται ὁ ἐπαινος ἀπό τῶν προγόνων.—αἰεὶ οἱ οἰκοῦντες, ἡτοι ἡσαν αὐτόχθονες καὶ οὐχὶ ἐπήλυδες.—μέχρι τοῦδε ἀναφέρεται καὶ εἰς οἱ αὐτοὶ καὶ εἰς τὸ ἐλευθέρων. —πρὸς οἱς ἐδέξαντο, δηλαδὴ πλὴν τῆς Ἀττικῆς.—τὰ πλειώ αὐτῆς εἰναι ἥ ἐστω τερικὴ ὁργάνωσις τῆς Ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας, ἥ μεταβολὴ τῶν συμμάχων εἰς ὑποτελεῖς, ἥ αὐξησις τῶν φόρων κ.τ.λ.—ἔν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ὁ Περικλῆς ἡτο τότε περίπου 60 ἔτῶν.—τοῖς πάσι, χρῆμα, στρατόν, στόλον, φρούρια κ.τ.λ.—τὰ κατά πολέμους ἔργα, τοὺς ἐπιθετικοὺς πολέμους.—ῶν, πατέρων καὶ ἡμῶν.—έκαστα ἔκαστον στοιχείον τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηνῶν.—εἴ τι ἡμινάμεθα, νοοῦντοι οἱ ἀμυντικοὶ πόλεμοι τῶν Ἀθηναίων.—

Αισθητικά — Ρητορικά — Λογικά. Τὸ κεφάλαιον 36 ἀποτελεῖ τὴν πρόθεσιν τοῦ λόγου¹ ἡ πρόθεσις εἰναι τὸ πρῶτον μέφος τῆς ὑποθέσεως; ἡτοις περιλαμβάνει τὰ κεφάλαια 36—45.—ἀρέσουμα πρᾶτον (πλεονασμός).—δίκαιον καὶ πρέπον (σχῆμα ἐκ παραλλήλου).—οὐκ ἀπόρως (λιτότης).—ἀπὸ οἰας... καὶ μεθ' οἰας... καὶ ἔξ οἰων... (παυχήσις καὶ ὅμοιοτέλευτον).—οὐκ ἀπρεπῆ (λιτότης).—Διὰ τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἔξαιρονται αἱ ἀρεταὶ τῶν προγόνων, τῶν πατέρων καὶ τῶν συγχρόνων, διότι εἰς αὐτὰς δψειλεται ἥ Ἰδρυσις καὶ ἥ αἰνησις τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας.—“Ωσαύτως μανθάνομεν, ποιὸν θὰ εἰναι τὸ περιεχόμενον τοῦ λόγου, καὶ τὰ λογικὰ τμήματα, εἰς ἣ διαιρεῖται ὁ λόγος. —

Νόημα. Θὰ ἀναμένετε βεβαίως νὰ μὲ ἀκούσητε ἔπαινοῦντα τοὺς προκειμένους νεκρούς² λόγοι δμως δικαιοσύνης καὶ εὐπρεπείας ἐπιβάλλουν εἰς ἐμὰ νὰ μνημονεύσω πρώτους τοὺς προγόνους ἡμῶν, διότι ἔκεινοι διὰ τῆς ἀνδρείας τῶν εἰναι οἱ κληροδοτήσαντες εἰς ἡμᾶς ἐλευθέρων πατρίδα, “Οφείλω ἐπίσης, ἔτι περισσότερον τῶν προγόνων, νὰ ἀπονείμω ἔπαινον εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν, οἵτινες δι’ ἐπιδόντων ἀγώνων ἐγένοντο οἱ δημιουργοὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηνῶν. Θὰ εἰναι δὲ πράλειψις, ἔν δὲν μνημονεύσω καὶ τὴν συμβολὴν τῆς συγχρόνου γνεᾶς εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος, διότι καὶ ἡμεῖς, δργανώσαντες τὴν κληροδοτηθεῖσαν παρὰ τῶν πρηγουμένων γνεῶν δύναμιν, κατεστήσαμεν τὴν πόλιν ἡμῶν αὐτορεστάτην εἰς πόλεμον καὶ εἰρήνην. Δέν πρόκειται δμως νὰ ἀναφέρω τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, αἵτινες εἰναι συνδεδεμέναι μὲ τὴν ἀπόκτησιν καὶ αὐξησιν τῆς δυνάμεως ἡμῶν, διότι διατελεῖτε ἐν πλήρει γνῶσι τῶν πραγμάτων. Θὰ ἔκθεσα μόνον διὰ τίνος πολιτεύματος καὶ διὰ ποίων ἀρχῶν καὶ διὰ ποίων τρόπων ζωῆς ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σημερινὸν σημείον ἀκμῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ θὰ ἔλθων εἰς τὸν ἔπαινον τῶν προκειμένων νεκρῶν.

Ἐπιγραφή. “Ο Περικλῆς ἔπαινε τοὺς προγόνους, τοὺς πατέρας καὶ τὴν οὐγχρονον γενεὰν διὰ δημιουργοὺς τῆς κυριάρχου θέσεως τῶν Ἀθηνῶν.—

Περιλήψεις. 1) “Ἐπαινος προγόνων ὡς δωρητῶν τῆς ἐλευθερίας.— 2) “Ἐπαινος πατέρων ὡς δημιουργῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας.— 3) “Ἐπαινος συγχρόνου γνεᾶς ὡς καταστησάσης τὴν πόλιν αὐτορεστάτην.— 4) Θὰ ἔξεστης ἡδη διὰ ποίου πολιτεύματος καὶ ἀρχῶν καὶ τρόπων ζωῆς ἐμεγαλουργήσαμεν.

Ἐρωτήσεις. Τίνες οἱ συντελεσταὶ τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀθηνῶν; Τί τμῆμα τοῦ λόγου ἀποτελεῖ τὸ παρόν κεφάλαιον;

μέντα με θέλω το πότε

Κεφάλαιον 37

1. Χρώμεθα γάρ πολίτειά

ού ζηλούσῃ τοὺς νόμους τῶν πέ-
λας,
αὐτοὶ δὲ δυντες μᾶλλον παράδειγμα
τινὶ ἡ μιμούμενοι ἐτέρους·

καὶ δνομα μὲν
διὰ τὸ οἰκεῖν μὴ ἐς δλίγους,

ἀλλ' ἐς πλείονας,
κέκληται δημοκρατία,
μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους
πᾶσι τὸ ίσον

πρὸς τὰ ίδια διάφορα,
κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν,
ὧς ἔκαστος εύδοκιμεῖ ἐν τῷ,

προτιμᾶται εἰς τὰ κοινὰ οὐ τὸ
πλείον ἀπὸ μάρους.

τοῦ ιδίου οὐκέτι

ἢ ἀπ' ἄρετῆς,
οὐδὲ αὖ κατὰ πενίαν,
ζηχων δὲ δρᾶσαι ἀγαθόν τι τὴν
πόλιν,
κλεκτώλυται ἀφανείᾳ ἀξιώματος.

2. Ἐλευθέρως δὲ πολιτεύομεν τὰ
τε πρὸς τὸ κοινὸν καὶ ἐς τὴν πρὸς
ἄλλήλους ὑποψίαν τῶν καθ' ἡμέ-
ραν ἐπιτηδευμάτων,

εὐκ ἔχοντες δι' ὅργης τὸν πέλας,
εἰ καθ' ἥδονήν τι δρᾶ,
οὐδὲ προστιθέμενοι τῇ δψει ἀχθη-
δόνας ἀζημίους μὲν, λυπηράς δὲ.

3. Ἀνεπαχθῶς δὲ προσομιλοῦντες
τὰ ίδια
τὰ δημόσια οὐ παρανομοῦμεν μά-
λιστα διὰ δέος.

ἐκροάσει τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ δν-
τῶν καὶ τῶν νόμων,
καὶ μάλιστα αὐτῶν δσοι τε κείνται
ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων καὶ
ὅσοι ἄγραφοι δντες

φέρουσιν αἰοχύνην ὁμολογουμέ-
νην.

"Ἐχομεν δηλαδὴ πολίτευμα, τὸ δ-
ποίον δὲν ζηλεύει
τοὺς νόμους τῶν ἀλλῶν,

ἀλλ' (ἀντιθέτως) ἡμεῖς εῖμεθα μᾶλ-
λον ὑπόδειγμα (πρότυπον) εἰς μερικούς
παραμιταὶ (ἀντιγραφεῖς) ἄλλων
καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ δνομα,
ἔπειδὴ ἔχει ϕυθμισθῆ στηριζόμενον
οὐχὶ εἰς τὴν μειοψηφίαν.

ἀλλὰ εἰς τὴν πλειοψηφίαν,
καλεῖται (τὸ πολιτεύμα) δημοκρατία,
μετέχουν δὲ (τοῦ πολιτεύματος) ὡ-
προς; μὲν τοὺς νόμους
πάντες ἔχουν (ἥ—πάντες οἱ πολι-
ται ἔχουν ίσα δικαιώματα)

ὡς πρὸς τὰς ίδιωτικάς (των) διαφοράς,
ὡς πρὸς δὲ ἀτομικὴν ἀξίαν,
ὡς ἔκαστος προκόπτει (ἀναλόγως τῆς
προκοπῆς του) εἰς τινα εἰδικότητα,
προτιμᾶται εἰς τὰς δημοσίας θεσεις
οὐχὶ τόσον μὲ τὴν σειράν (του) (ἥ—
διότι προέρχεται ἔς δωρισμένης κοι-
νωνικῆς τάξεως),
ὅσον ἔνεκα τῆς Ικανότητός (του),
οὔτε πάλιν διότι εἶναι (τις) πτωχός,
δύναται δημως νὰ προσφέρῃ ὑπηρε-
σίαν τινὰ εἰς τὴν πόλιν,
ἀποκλείεται οταν (τῶν ἀξιωμάτων) δι'
Ελλειψιν κοινωνικῆς υπολήψεως.

Ζῶμεν δε σέ σένε περιορισμῶν καὶ δ-
σον ἀφορᾶ εἰς τὴν δημόσιαν ἡμδων
ζωὴν καὶ δσον ἀφορᾶ εἰς τὴν ἀμοι-
βαίαν καχύποπτον παρακολούθησιν
τῶν καθημερινῶν ἀσχολίων (ἡμδων),
μη δργιζόμενοι ἔναντιον τοῦ ἄλλου,
ἄν πράττῃ κάτι, δπως τοῦ ἀρέσκει,
οὐδὲ προσθέτοντες εἰς τὴν δψιν (ἥ-
μων) τὴν ἔκφρασιν δυσφορίας, τὴν
ἀβλαβή μὲν, ἀλλ' ἐνοχλητικήν.
Ἀνενοχλήτως δὲ σχολούμενοι μὲ
τὰς ίδιωτικάς ὑποθέσεις (ἡμδων),
εἰς τὸ δημόσιον βίον ἀποφεύγομεν
τὰς παρανομίας κυρίως ἐκ σεβασμοῦ
πρὸς ἑαυτούς,

ὑπακούοντες καὶ εἰς τοὺς ἔκαστοτε
ἀρχοντας καὶ εἰς τοὺς νόμους,
καὶ πρὸ πάντων εἰς ἔκεινους ἐξ αὐ-
τῶν, δσοι ἔχουν θεσπισθῆ πρὸς
προστασίαν τῶν ἀδικουμένων καὶ
ὅσοι, καίτοι ἄγραφοι,
προσάπτους (εἰς τοὺς παραβάτας)
ἐντροπὴν κατὰ γενικὴν δμολογίαν.

Γραμματικά—Έρμηνευτικά : γάρ=δηλαδή.—οί πέλαις=οί πλησίον, οι άλλοι.— ή πολιτεία οικεί έσ δύλιγονς=τὸ πολίτευμα ἔχει ρυθμισθῆ στηριζόμενον εἰς τὴν μειοψηφίαν.—μέτεστι τινός τινι=μετέχει κάποιος κάπου (μέτεστι πᾶσι τὸ ίσον ἀντὶ τοῦ ίσου=δοι εἶχουν τὸ συ δικαιώματα).—τὰ ίδια διάφορα=αἱ ίδιωτικαὶ διαφοραῖ, ὑπόθεσεις.—ἀξίωσις=ἀτομική ἀξία.—ἔν τῷ =ἐν τινι.—τὰ κοινά=αἱ δημόσιαι θέσις.—οὐ τὸ πλεῖον=οὐ μᾶλλον=οὐχὶ τόσον.—μέρος=κοινωνική τάξις (κατ' ἄλλους=σειρά).—ἀρετὴ=ἰκανότης.—πολετεύοντος πολίτης.—τὰ πρόστις τὸ κοινόν=δημοσία ζωὴ.—ἡ πρόστις ἀλλήλους ὑποψία=ἡ ἀλιοτικαὶ κακύποτος παρακαλούνθησις.—δι’ ὅργης ἔχω τινά=ὅργοντοι μὲν ἐναντον τινός.—προστιθεματική=προσθέτω εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.—ἄχθηδων=δυσφορία.—προσομοιῶ=συναναστρέφομαι.—τὰ ίδια=αἱ ίδιωτικαὶ ίπνοθέσεις.—τὰ δημόσια=δημόσιος βίος.—δέος=ἡ θικός φόβος αὐτοσεβασμός.—άκροσάσει=άκροιώμενοι, πειθαρχούντες, ὑπακούοντες.—οἱ ἐν ἀρχῇ δύντες=οἱ ἀρχοντες.—ώφελία=ώφελεια, προστασία.—

Συντακτικά : ζηλούση=πιθετική.—παράδειγμα δὲ μᾶλλον..., ἡ σύνταξις ώφειλε νὰ ἔχῃ παραδείγματι δὲ μᾶλλον αὐτῆς οὕση τινὶ ἡ μεμονωμένη ἔτερος (τοῦτο λεγεται σχῆμα ἀνακόλουθην).—παράδειγμα=κατηγορ. —αὐτοὶ=αὐτηγορ προσδ.—δύρωμα=τοῦ κατὰ τι αιτιατική.—διὰ τὸ οἰκεῖν=προσδ αἰτίας.—δημοκαριά=κατηγορ, τοῦ πολιτείας, ὁ ὑποκ τοῦ κέντηται.—κατὰ τοὺς νόμους—κατὰ τὴν ἀξίωσιν=προσδ, ἀναφράσ, τοῦ κατί τι—πρόστις τὰ διάφορα, προσδ τοῦ κατά τι.—ἔδιετέπιθ, προσδ—ἀπὸ μέρους=προσδ, αἰτίας.—ἡ ἀρετὴ=β' ὅρος συγκρίσεως, μόνον τὸ ἀρετὴ=προσδ, αἰτίας.—ἔχων=ἐνδοτική—δοκιμασι=αὐτίας, τοῦ ἔχων—τι τὴν πόλειν=ἀμεσον καὶ ἔμεσον ἀντικ. ἀφανείσα=δοτική τῆς αἰτίας.—ἀξιωτος=ὑποκειμενική, ἀλλὰ καὶ ἀντικειμενική (έλειπεν η ὑπόληψης—στερεῖται ὑπόληψεως).—τὰ πρόστις τὸ κοινόν, ἔν τὴν ὑποψίαν=προσδ, τῆς ἀναφράσ, τῶν καθ' ἡμέραν=έπιθ, προσδ.—έπιτηδειμάτων=ἀντικειμενική ἐκ τοῦ ὑποψίαν—ἔχοντες, προστιθέμενοι=αἰτιολογικαὶ.—ἄχθηδων τὴν δύψει=ἀμεσον καὶ ἔμεσον ἀντικ. —προσομοιῶ=ἐνδοτική.—τὰ δημόσια=αιτιατική τοῦ κατά τι.—τὰ ίδια=δημοίως.—διὰ δέος=προσδ, αἰτίας.—άκροσάσει=τροπική.—τῷ ἐν ἀρχῇ δύντεων=ἀντικειμενική.—τῶν νόμων, ἐπίσης.—αὐτῶν=διαφετική.—ἐπ' ἀφελίᾳ=προσδ, σκοποῦ.—τῶν ἀδικουμένων=ἀντικειμενική.—ἄρρωφοι=κατηγορ.—δύντες=ἐνδοτική, ὀμολογουμένη=τιθετική.—

Πραγματικά—Διασαφητικά: παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ δύντες τινὲς τῶν ὡς εἰς τοὺς Ἡλείους, Ἀργείους, Συρακοσίους, Κυρηναίους, Ἰωνας τῆς Μ. Ασίας, ἀλλὰ καὶ Ρωμαϊκὴ ἀποστολὴ ἐλέθει εἰς Ἀθήνας τὸ 454π Χ. προσμελέτην τῶν νόμων τῆς πόλεως.—ἢ μεμονωμένοι ἐπ' θρόνοις ὑπαντιμόδιος διὰ τὴν Στάρην, διότι κατὰ τὴν παραδίαινην η νομοθεσία τοῦ Λυκούργου ἤτοι ἀντιγραφὴ τῆς Κρητικῆς. Ἐν τούτοις δὲ Σενοφῶν εἰς τὸ ἔργον του «Λακεδαιμονίων πολιτεία» 1.2 λέγει: «Λυκούργος, διθεὶς τοῖς Σπιριτάταις τοὺς νόμους... οὐ μεμησάμενος τὰς ἀλλας πόλεις, ἀλλὰ καὶ ἐναντίου γνοὺς ταῖς πλείσταις, προέχουσιν εὐδαιμονίας τὴν πατρίδα ἀπέδειξεν».—δημοκαριά=λέξις συναντωμένη τὸ ἀρώτον εἰς τὸν Ἡρόδοτον.—ὣς ἔκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, δηλαδὴ ἡ ἀτομικὴ ἀξία τοῦ πολίτου κρίνεται ἀπὸ τὴν προκοπήν του εἰς τινα κάλαδον τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας.—προτιμάται οὐκ ἀπὸ μέρους ἀν καὶ δοιοι οἱ πολιταὶ εἰναι οἱοι ἐνόπιον τῶν νόμων ὡς πρὸς τὰς ίδιωτικὰς των ὑποθέσεις, εἰς τὴν καταληψιν ὅμως τῶν δημόσιων ἀξιωμάτων δὲν «πάνε μὲ τὴ σειρά, μὲ τὴν ἀράδα», ἀλλὰ ὑπάρχει μεταξύ των διάκρισις· καὶ τὴν διάκρισιν αὐτὴν τὴν ὁρίζει ἡ «ἀρετὴ», δηλαδὴ ἡ ἰκανότης ἔκάστου εἰς τινα εἰδικότητα. «Οσοι ἔρμηνεύουν την φράσιν «ἀπὸ μέρους=έπειδη προέρχεται ἐξ ὀρισμένης κοινωνικῆς τάξεως», ισχυρίζονται ὅτι δὲ Περικλῆς ὑπανίσσεται τοὺς βασιλεῖς τῆς Σπάρτης

καὶ τοὺς ὁμοίους, οἵτινες ἔνεκα τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς μόνον, πολλάκις δὲ ἄνευ ἄλλων προσόντων, κατελάμβανον τὰ διάφορα ἀξιώματα.—κενώλυται (τῶν κοινῶν) ἢ (δρᾶσαι ἀγαθόν τι τὴν πόλιν).—οὐδ' αὖτις πενία οὕτε ἀγωσίᾳ πατέρων ἀπελήλαται οὐδεῖς... ἀλλ' εἰς δρος, ὃ δόξας σοφός ἡ ἀγαθὸς εἶναι κρατεῖ καὶ ἀρχει.—τὰ πρὸς τὸ κοινόν· αἱ σχέσεις τῶν πολιτῶν πρὸς τὸ κράτος.—έλευθερος πολιτεύουσεν ἄνευ περιορισμῶν ἐκ μέφους τοῦ πολιτεύματος.—εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους.. ὑποψίας, ήτοι «δὲν μᾶς νοιάζει, τι κάνει ὁ ἄλλος», ἐν ᾧ εἰς τὴν Σπάρτην ἡ Ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν πολιτῶν παρηκληθεῖτο ὑπὸ τῶν Ἐφόρων.—ἀνεπαχθῶς χωρὶς νά ἐνοχλῇ πολίτης πολίτην.—τὰ δημόσια αἱ σχέσεις πρὸς τὴν πολιτείαν.—ἄγραφοι νόμοι· εἶναι διτὶ ὁ Σοφοκλῆς εἰς τὴν «Ἀντιγόνην» ὀνομάζει «ἄγραφα κάσφαλη θεῶν νόμιμα».—διὰ δέος: «Ἡ ἀξία τῆς πειθαρχίας ἔξαρταται ἐκ τῶν ἐλατηρίων. ἐκ τῶν ὄποιων αὗτη ἀπορρέει τινές πειθαρχοῦν ἐκ φρούρων πρὸς τὸν διατάσσοντα τινές ἐκ σεβισμοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν, ἀποβλέποντες ἢ εἰς τὴν ἀποφυγὴν κατακρίσεως διὰ τι κακὸν ἢ εἰς τὴν ἀπόκτησιν εὐαρεστείας διά τι καλόν ἄλλο. τέλος πειθαρχοῦν διὰ δέος, ήτοι ἐξ αὐτοσεβασμοῦ, ἐκ σεβισμοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν καὶ τὸν ἡθικὸν νόμον, θεωροῦντες τὸ διατασσόμενον ὡς καθῆκον τὸ τρίτον τοῦτο εἶδος τῆς πειθαρχίας εἶναι ἡ ἰδανικὴ πειθαρχία.»

Αἰσθητικά—Ρητορικά—Λογικά: Τὸ κεφάλαιον 37 ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον τμῆμα τοῦ ἐπαίνου τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων κατὰ τοὺς ὁμοίους ζῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι πολίται (37—41 4).—οὐ κηλούσῃ—παράδειγμα δὲ μᾶλλον ὅντες (ἀντίθεσις).—διὰ τὸ μὴ ἐσ δλίγονς, ἀλλ' ἐσ πλείστας (ἐκ παραλλήλου).—ἐσ δλίγονς... ἐσ πλείστας... πᾶσι (κλιμακωτὸν σχῆμα).—κατὰ πενίαν, ἔχων δὲ (ἀνακόλουθον σχῆμα ἀντί) πένης μὲν ὥν, ἔχων δέ.—ἀξημίους μέν, λυπηρὰς δὲ (ἀντίθεσις).—

Νόημα: «Ἡ ὑπερονή καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος ήμῶν ὀφεῖλονται πρὸ πάντων εἰς τὸ πολιτεύμα αὐτῆς, τὸ διόποιον δὲν προέρχεται ἐξ ἀντιγραφῆς ἄλλων πολιτεύματον, ἀλλ' εἶναι γνήσιον δημιούργημα τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν, πρότυπον πολιτεύματος πρὸς μίμησιν—καλεῖται δημοκρατία, διότι ἡ διακυβέρνησις τῆς χώρας εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς χειρας τῆς πλειοψηφίας—παρέχει εἰς δλους τοὺς πολίτας ισονομίαν ἐν τῇ ἀπονομῇ τοῦ δικαίου κατὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἴδιωτικῶν διαφορῶν τον—παρέχει τὸν δυνατότητα εἰς πάντα πολίτην, πλούσιον ἡ πένητα, εὐγενή ἡ ἀσημον, νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὰ ὕπατα ἀξιώματα, ἐφ' ὅσον οὗτος διακρίνεται δι' ὧδιομένας ἵκανότητας καὶ ἔχει πρωτικὴν ἀξίαν.—Καὶ ὅχι μόνον εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις ζῶμεν ἐλευθερώς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις ζῶμεν ἄνευ περιορισμῶν καὶ καχυποψῶν, σεβόμενοι ἀλλήλους—παρό τὸ φιλελεύθερον δῆμος πνεῦμα, τὸ διόποιον διακρίνει τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις ημῶν, δὲν παρανομοῦμεν, πειθαρχοῦντες πάντοτε ἐξ αὐτοσεβασμοῦ εἰς τοὺς ἀρχοντας καὶ εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς αὐτοὺς μάλιστα τοὺς ἀγράφους.»

Ἐπιγραφή: «Ἐπαινος τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀθηνῶν.

Περίληψις: 1) Ἀρεταὶ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀθηνῶν. 2) Φιλελεύθερον πνεῦμα διακρίνει τὰς μεταξὺ τῶν πολιτῶν σχέσεις. 3) Αὐτόβουλος ὑποταγὴ τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν εἰς τοὺς νόμους.

Ἐρωτήσεις: 1) Ποῖαι αἱ βασικαὶ ἀρεταὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πολιτεύματος; Τίνες αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τοῦ πολιτεύματος τούτου καὶ τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος;

Κεφάλαιον 38

1. Καὶ μὴν καὶ τῶν πάγων ἐπορι-
σάμεθα
πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ,

νομίζοντες μὲν γε ἀγῶσι καὶ θυ-
σίαις διετησόις,

ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὔπρεπέ-
σιν,
ὅν ἡ καθ' ἡμέραν τέρψις ἔκπλήσ-
σει τὸ λυπηρόν.

2. Ἐπεσέρχετοι δὲ
διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης
γῆς τὰ πάντα,

καὶ ξυμβαίνει ήμιν καρπὸν σθαι

τὰ αὐτοῦ γιγνόμενα ἀγαθά
μηδέν οἰκειοτέρα τῇ ἀπολαύσει
ἡ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

'Αλλὰ πρὸς τούτοις καὶ κατὰ τῶν
κόπων ἔξηρομεν
πλεῖστα ψυχαγωγικά μέσα διὰ τὸ
πνεῦμα (ἡμῶν).

χρησιμοποιοῦντες ἀγῶνας καὶ ἑορ-
τάς μετὰ θυσιῶν καθ' ὅλην τὴν
διάρκειαν τοῦ ἔτους,
καὶ ιδιωτικάς κατοικίας κομψάς (πε-
ριποιημένας),
τῶν δόπιών ἡ καθημερινὴ ἀπόλαυ-
σις ἀποδιώκει (σκορπίζει) τὴν μελαγ-
χολίαν.

Εἰσάγονται δὲ πρὸς τούτοις,
έπειδὴ ἡ πόλις εἶναι μεγάλη, ἔξ
διῶν τῶν σημείων τοῦ κόσμου τὰ
πάντα,
καὶ συμβαίνει εἰς ήμᾶς νὰ ἀπολαύ-
σωμεν

τὰ ἔγχωρια προϊόντα
διὰ τῆς αὐτῆς ἀπολαύσεως (: διὰ
ἀπολαύσεως μηδόλως κατωτέρας)
ἄπ' ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώ-
πων.

Γραμματικά—Ἐρμηνευτικά. καὶ μὴν καὶ = ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ.—
πορίζομαι=έξευροίσκω δι' ἔαυτόν.—ἀνάπαντα=μέσα ἀναπαύσεως, ἀνάπαν-
τα τῇ γνώμῃ=μέσα ψυχαγωγικά.—νομίζω=συνηθίζω εἰς τι, μεταχειρίζο-
μαι τι.—θυσίαι=έρχοται μετὰ θυσιῶν.—διετήσιες=δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν
τοῦ ἔτους γιγνόμενος, ἐν φέτος=δὲ ἀπάξ τοῦ ἔτους, δὲ κατ' ἔτος.—

Συντακτικά. τῶν πόνων=γενικὴ ἀντικειμενική.—ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ=
ἀντικείμενα τοῦ ἐπορισάμεθα, τὸ δὲ γνώμη δύναται νὰ είναι καὶ διετικὴ
χαριστική.—ἀγῶσι, θυσίαις, κατασκεναῖς=ἀντικείμενα τοῦ νομίζοντες.—
ἰδίαις, εὐπρεπέσιν=ἐπιθ. προδιορισμοί.—τὸ κατασκευαῖς, ἀν δὲν ἔξαρτηθῇ
ἐκ τοῦ νομίζοντες, ὡρὰ πρέπη νὰ ἔξαρτηθῇ ἐκ τοῦ νοούμενου χωρίμενοι καὶ
τότε ἔχομεν τὸ σχῆμα τὸ λεγόμενον ζεῦγμα.—ἀν=ύποκειμενικὴ ἐκ τοῦ τέρψις
(ταῦτα τέρψει, τέρπουσι).—διὰ μέγεθος=προσδ. αἰτίας.—τῆς πόλεως=ύποκει-
μενική.—καρποῦσθαι=ύποκ. τοῦ ξυμβαίνει.—τὰ ἀγαθὰ=ἀντικ. τοῦ καρποῦ-
σθαι.—αὐτοῦ=τοπικὸς προσδ.—οἰκειοτέρᾳ=κατηγορ., προσδ., ἀπολαύσει=
δργανική.—ἢ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων=β' δρος συγκρίσεως.—

Πραγματικά—Διασαφητικά. ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα,
ἀγῶσι καὶ θυσίαις νομίζοντες: ἀγῶνες εἶναι οἱ γυμνικοί, ἄλλα καὶ οἱ μου-
σικοί καὶ δραματικοὶ κ.ἄ. Ἐօρτας δὲν είχον πλείστας οἱ 'Αθηναῖοι, ὡς
ἀναφέρει καὶ ὁ Σενοφῶν ἐν 'Αθηναίων πολιτείᾳ' 3,2,8.—εὐπρεπέσιν κατα-
σκεναῖς: εἰς τὴν Σπάρτην οὐδεμία πολυτέλεια ἐπετρέπετο εἰς τοὺς πολίτας
ἄκομη οὕτε εἰς τὸ φαιγτὸν καὶ εἰς τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν κατοικίαν.—ἔκ
πάσης γῆς: διότι αἱ 'Αθηναὶ συνηλλάσσοντο ἐμπορικῶς μεθ' ὅλων τῶν χωρῶν.

Αἰσθητικά—Ρητορικά—Λογικά. τὸ 38ον κεφάλαιον ἀποτελεῖ τὸ
δεύτερον τμῆμα τοῦ «έπαινου τῆς 'Αθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων,
καθ' οὓς ζῆ δὲ 'Αθηναῖος πολίτης».—ἀναπαύλας τῶν πόνων, κατὰ τὸ 'Ομη-
ρικὸν ἀγάπευτος πολέμοιο.—ἐκπλήσσει—'Ἐπεσέρχεται (ἀποδιώκει—εἰσά-

γονται), δύο άντειθετοι εννοιαι κεινται ή μία πλησιόν της ἄλλης.—τὸ λυπη-
ρέν ἀντὶ τὴν λύπην συνήθεια τοῦ Θουκυδίδου νὰ χρησιμοποιῆ οὐδέτερα
έπιθετων και μετοχῶν ἀντὶ οὐσιαστικῶν.—ἐκ πάσης... τὰ πάντα (παρονο-
μασία).—

Νόημα. Τὴν ζωὴν τοῦ Ἀθηναίου πολίτου καθιστοῦν εὐχάριστον οἱ δημό-
σιοι ἀγῶνες, οἱ ἀλλεπαλληλοι ἔορται μετὰ θυσιῶν, αἱ ἀνετοι ἰδιωτικαι κα-
τοικίαι, τὰ ἀγαθά, τὰ δόποια ἐκ τῶν περάτων τοῦ κόσμου μεταφέρονται μετ'
εὐκολίας και ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐπιγραφή. Τίνες αἱ ἀπολαύσεις τοῦ Ἀθηναίου πολίτου (πνευματικαι—
νλικαι).—

Περιλήψεις. 1) ἔορται, πανηγύρεις, ἀνετοι κατοικίαι και 2) ἀφθονία ἀγα-
θῶν τῆς εὐζωίας—καθιστοῦν τὸν βίον τοῦ Ἀθηναίου τερπνόν.—

Ἐρωτήσεις. Διατὶ εἶναι δόρθη ἡ γνώμη ὅτι «βίος ἀνεόρταστός ἐστι μακρο-
όδος ἀπανδόκευτος»;

Κεφάλαιον 39

1. Διαφέρομεν δὲ τῶν ἑναντίων και ταῖς μελέταις τῶν πολεμικῶν τοῖσδε·

τὴν τε γάρ πόλιν παρέχεμεν κοινὴν και οὐκ ἔστιν δτε ξενηλασίαις ἀπειργομένην τινα

ἢ μαθήματος ἢ θεάματος, δη μή κρυφθέντι δῶν τις τῶν πολεμίων ωφεληθείη ἄν, πιστεύοντες εὐ τὸ πλέον ταῖς παρασκευαῖς και ταῖς ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡπιῶν αὐτῶν εύψυχῳ

ἔς τὰ ἔργα και ἐν ταῖς ποιδείαις οἱ μὲν

εὔθυς νέοι δύτες ἀπιπόνω ἀσκήσει μετέρχονται τὸ ἀνδρεῖον, τημεῖς δὲ διαιτώμενοι ἀνειμένως οὐδέν ήσσον

χωροῦμεν ἐπὶ τοὺς ισοπαλεῖς κινδύνους.

2. Τεκμήριον δέ· οὗτε γάρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἔαυτούς, οὐθε' ἀπάντων δὲ στρατεύουσιν ἔς

Ὑπερέχομεν δὲ τῶν ἀντιπάλων (ἡμῶν) και ὡς πρὸς τὴν πολεμικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὸ ἔκῆς σημεῖα· και τὴν πόλιν (ἡμῶν) δηλαδὴ ἀφήνομεν ἀνοικτὴν εἰς δλοὺς και οὐδέποτε διὰ τοῦ μέτρου τῆς ἀπελάσεως τῶν ἔνων ἐμποδίζομεν κανένα ἢ νὰ μᾶθῃ ἢ νὰ ἴδῃ (κάτι), δηερ ἔὸν δὲν μείνῃ μωστικόν. ἔαν (τὸ) ἴδῃ κανεὶς ἐκ τῶν ἔχθρων εἶναι δυνατόν νὰ ωφεληθῇ, διότι ἔχομεν πεποιθησιν δχι τόσον εἰς τὰς (πολεμικὰς) προετοιμασίας και εἰς τὰ ἀπατηλὰ τεχνάσματα, δούν εἰς τὴν ἔμφυτον εἰς ἡμᾶς ψυχικὴν δύναμιν

κατὰ τὴν ὕραν τῆς δράσεως, και ὡς πρὸς τὸ ἐκπαίδευτικὸν σύστημα ἔκεινοι μὲν (οἱ ἀντίπαλοι) εὔθυς ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας διὰ σκληρῶν ἀσκήσεων

ἐπιδιώκουμεν νὰ δείχνωνται ἄνδρες, ημεῖς δέ, ἀν καὶ ζωμεν ἀνέτως, οὐδέλως διλγώτερον (αὐτῶν) ἡ—μετὰ τῆς ὑπὸ γενναιοψολίας βασίζομεν πρὸς τοὺς ισοδυνάμους κινδύνους.

Και ἀπόδειξει (εἰναι τοῦτο). οὗτε οἱ Λακεδαιμόνιοι δηλαδὴ μόνοι των, ἀλλὰ μεθ' ὅλων (τῶν ουμμάχων

τὴν γῆν ἡμῶν,

αὐτοὶ τε ἐπελθόντες τὴν τῶν πέλασι

μαχόμενοι ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ

οὐ χαλεπῶς κρατοῦμεν τὸ πλεῖον
τοὺς ἀμυνομένους περὶ τῶν οἰκείων·

3. ἀθρόα τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε

διὰ τε τὴν ἑπιμέλειαν ἅμα
τοῦ ναυτικοῦ καὶ τὴν ἑπίπεμψιν
ἡμῶν αὐτῶν ἐπὶ πολλὸν

ἐν τῇ γῇ·

ἥν δὲ προσμείξωσι που μορίων
τινί,

κρατήσαντές τε τινάς ἡμῶν
αύχοδιν ἀπεδσθαι πάντας

καὶ νικηθέντες

ύφ* ἀπάντων ἡσσήσθαι.

4. Κατοι εἴ θέλομεν
κινδυνεύειν

οὐδείσι μᾶλλον

ἢ μελέτη πόνων

καὶ μὴ μετ' ἀνδρείας νόμων^o τὸ
πλεῖον

ἢ τρόπων,

περιγίγνεται ἡμῖν μὴ προκάμνειν
τοῖς μέλλουσιν ἀλγεινοῖς,

καὶ ἐλθοῦσιν ἐς σύτα

μὴ φαινεσθαι ἀτολμοτέρους
τῶν οἰεὶ μοχθούντων.

Γραμματικά — Ερμηνευτικά — Ερμηνευτικά — αἱ μελέται τῶν πολευικῶν — η πολεμική ἐκπαιδευσις. — ἔστιν ὅτε κάποτε, οὐκ ἔστιν ὅτε = οὐδέποτε, οὐκ ἔστιν ὅτε οὐ = πάντοτε. — ξενηλασίαι = ἀπελάσεις ἔπινον (ἔλαυνον ξένους). — ἀπείργω τινά τινος = ἀπολήσιω, ἐμποδίζω κάποιον ἀπὸ κάτι. — οὐ τὸ πλεόν = ὅχι τόσον. — τὸ εὐψυχῶν = ἡ εὐψυχία, ψυχικὴ δύναμις. — τὸ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν = τὸ ἐμφυτόν. — παιδεῖαι = ἐκπαιδευτικὸν σ' ιτημα. — τὸ ἀνδρεῖον = ἡ ἀνδρεία. — μετέρχομοι τὸ ἀνδρεῖον = ἐπιδιώκω τὴν ἀνδρείαν, θέλω νὰ ἀποκτήσω τὰς τοῦ ἀνδρείας ἴδιοτητας, κυρίως τὴν παλληκαριά, ἐπιδιώκω νὰ δειγθῶ ἀνδρας. — διαιτῶματος = τὸ — ἰσοπαλής = ἰσοδύναμος. — ἀνειμένως = ἐπιρρε. ἐν τῆς μετοχῆς ἀνειμένος. πορακειμ. τοῦ ἀνιέμαι = χαλαρώνομαι, ἐπομένως ἀνειμένως = χαλαρά, ἀνετα. — ἀμύνομαι περὶ τῶν οἰκείων = ὑπερασπίζω τὴν πατρίδα. — ἐπίπεμψις = ἀποστολή. — μόριον = τμῆμα. — κρατῶ τινα = νικῶ τινα. — αὐχῶ = κανχῶμαι. — ἀπεῶσθαι = ἀπομφτ. παρκειμ. τοῦ ἀπωθοῦμαι (ἀπέσμαι) = νικῶ, ἀποκρούω. — ήσοησθαι = ἀπομφτ. παρκειμ. τοῦ ἥττωμαι (ἥτημαι, ἥσημαι) = νικῶμαι. — μελέτη πόνων = ἐπίπονος ἀσκησις. — ἀνδρεῖα νόμων = ἀνδρεία ἐπιβαλλομένη ἐκ τῶν νόμων. — ἀνδρεῖα τρόπων = ἀνδρεία προσεργομένη ἐκ τῶν τρόπων τοῦ ζῆν. — προκάμνω = προκαταβολικῶς ἐξαντλοῦμαι. — τὰ ἀλγεινὰ = οἱ κίνδυνοι. —

τῶν) ἑκοτρατεύουν κατὰ τῆς χώρας ἡμῶν,
ἥμεις δὲ δταν ἐπέλθωμεν κατὰ τῆς (χώρας) τῶν ἀλλῶν,
ἄν καὶ μαχόμεθα εἰς ξένην (χώραν)
εὔκόλως νικῶμεν τὰς περισσοτέρας
φοράς τοῦς ὑπερασπίζοντας τὴν
πατρίδα τῶν.

καὶ συγκεντρωμένην τὴν (στρατιωτικήν) δύναμιν ἡμῶν οὐδεὶς μέχρι σήμερον ἔχθρός ἀντεμετώπισε,
καὶ διότι φροντίζομεν ταύτοχρόνως
περὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ διότι ἀποπτέλλομεν ἐξ ἡμῶν τῶν ιδίων (αρτιώτας) εἰς πολλὰς (κτήσεις ἡμῶν)
κατὰ ζηράν.

Ἐδώ δὲ (οἱ ἔχθροι) συγκρουσθιόν κάπου μὲν τμῆμά τι (τῆς δυνάμεως ἡμῶν),

καὶ ὃν νικήσουν μερικός ἐξ ἡμῶν,
καυχῶνται δτι ἔχουν νικήσει δλους
καὶ ὃν νικήθοιν,

(λέγουν) δτι ὑπὸ δλων ἔχουν κινηθῆ. Καὶ ἀληθῶς ἔδαν ἔχωμεν τὸ σθένος νὰ ἀντιμετωπίζωμεν τοὺς κινδύνους ἐν δνέσει μᾶλλον

παρὰ μετ' ἐπιπόνου ἔξασκήσεως
καὶ μετ' ἀνδρείας μὴ ἐπιβαλλομένης
τόσον ὑπὸ τῶν τρόπων τῆς ζωῆς,
μένει εἰς ἡμᾶς ὁ κέρδος καὶ τὸ δτι

δὲν ἔξαντλούμεθα ἐκ τῶν προτέρων
ἔνεκα τῶν μελλοντικῶν κινδύνων,
καὶ δταν ἔλθωμεν εἰς αύτοὺς
τὸ δτι δὲν φαινόμεθα ἀτολμότεροι
τῶν διαρκῶς ὑποβαλλομένων εἰς ἐπιμόχθους δσκήσεις.

Ἐναντίος = ἀντίπαλος. — αἱ μελέται τῶν πολευικῶν = ἐπιδιώκω τὴν ἀνδρείαν, θέλω νὰ ἀποκτήσω τὰς τοῦ ἀνδρείας ἴδιοτητας, κυρίως τὴν παλληκαριά, ἐπιδιώκω νὰ δειγθῶ ἀνδρας. — διαιτῶματος = τὸ — ἰσοπαλής = ἰσοδύναμος. — ἀνειμένως = ἐπιρρε. ἐν τῆς μετοχῆς ἀνειμένος. πορακειμ. τοῦ ἀνιέμαι = χαλαρώνομαι, ἐπομένως ἀνειμένως = χαλαρά, ἀνετα. — ἀμύνομαι περὶ τῶν οἰκείων = ὑπερασπίζω τὴν πατρίδα. — ἐπίπεμψις = ἀποστολή. — μόριον = τμῆμα. — κρατῶ τινα = νικῶ τινα. — αὐχῶ = κανχῶμαι. — ἀπεῶσθαι = ἀπομφτ. παρκειμ. τοῦ ἀπωθοῦμαι (ἥτημαι, ἥσημαι) = νικῶμαι. — μελέτη πόνων = ἐπίπονος ἀσκησις. — ἀνδρεῖα νόμων = ἀνδρεία ἐπιβαλλομένη ἐκ τῶν νόμων. — ἀνδρεῖα τρόπων = ἀνδρεία προσεργομένη ἐκ τῶν τρόπων τοῦ ζῆν. — προκάμνω = προκαταβολικῶς ἐξαντλοῦμαι. — τὰ ἀλγεινὰ = οἱ κίνδυνοι. —

Συντακτικά. ταῖς μελέταις, τοῦσδαι=δοτικαὶ τοῦ κατά τι.—τῶν πολεμικῶν=ἀντικειμενική.—τῶν ἐναντίων=ἀντικειμενον.—κοινὴν=κατηγορ. —ξενιλασίαις=ὅργανική.—τινά, μαθήματος, θεάματος=ἀντικειμενα ἀμεσον—έμμε σα.—δ=ύποκ. τοῦ κρυφθὲν καὶ ἀντικ. τοῦ ἰδών,—κρυφθὲν ἰδὼν=ὑποθετικαὶ, μὴ συνδέομεναι μεταξύ των, διότι ή α' προσδιορίζει την β'. —έχομεν καὶ ὑποθετικὸν λόγον εἰ μὴ κρυφθείη (μὴ κρυφθὲν) ἵδοι τις ἄν καὶ εἰ ἵδοι (ἰδὼν) ὠφεληθείη ἀν=δον εἰδος ἀπλῆ σκέψις λέγοντος.—παρασκευαῖς, ἀπάταις, εὐψύχῳ=ἀντικ. τῆς αἰτιολογικῆς πιστεύοντος. ἡ τῷ εὐψύχῳ=β' δρος συγκρίσεως. ἐν ταῖς παιδείαις=προσδ. τοῦ κατὰ τι.—δ=τες=χρονική—νεοι=κατηγορ. —ἀσκήσει=τροπική, ὅργανική.—διαιτώμενοι=ἐνδοτική.—οὔτε γάρ =Δακεδαιμόνιοι. —ἐπεξήγησις τοῦ τεκμήριον δὲ (ἔστι τοῦτο). —τὴν (γῆν) τῶν πέλας=ἀντικ. γαὶ γενικὴ αιτητική.—μαχόμενοι=ἐνδοτική. —περὶ τῶν οἰκείων προσδ. σκοποῦ. —ἀθρόα=κατηγορ. —δυνάμεις=ἀντικ. διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ (δια) τὴν ἐπέπεμψιν=προσδ. αἰτίας. —ναυτικοῦ=ἀντικειμενική.—έκ τοῦ ἐπίπεμψιν νοεῖται ἔξαρτωμένη ἡ γενικὴ ἀντικειμενικὴ ἀνδρῶν ἡ στρατιωτῶν, ὅπότε ή ήμων αὐτῶν εἶναι διαιρετική.—ἢν προσμείξωσι (κρητίσιντες) ἢν μὲν κρατήσωσι—αὐχοῦσι ἀπεῶσθαι, ἢν δὲ τικηθῶσι (τικηθέντες). —φασὶν (ἔννοεῖται) ἡσσῆσθαι=δον εἰδος ἀριστως ἐπαναλαμβανόμενον.—ἀπεωσθαι, ἡσσῆσθαι=ἀντικειμενα.—εἰ ἐθέλουμεν.. περιγίγνεται=λον εἰδος πραγματικόν. —ρεθυμίᾳ=τροπική.—ἢ μελέτη=β' δρος συγκρίσεως.—πόνων=ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐπίθετον πονηρῷ μελέτῃ.—μετ' ἀνδρείας=προσδ. τρόπουν. —νόμων, τρόπων=ἰσοδυνημοῦν πρὸς ἐμπροσθέτους προσδ. ἐκ νόμων, ἐκ τρόπων, —προκάμνειν, φαινεσθαι=ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου περιγίγνεται.—ἀλγεινοῖς=τῆς αἰτίας. —ἀτολμοτέροους=κατηγορ —μοχθούντων=συγκριτική.—

Πραγματικά—Διασαφητικά. ξενιλασίαις δικαίωμα τῆς ἀπελάσεως τῶν ἔνων ἐκ τῆς Δακωνικῆς είχον εἰς τὴν Σπάρτην οἱ ἔφοροι, διότι ἔφοροῦντο ἐπιβλαβῇ ἐπίδρασιν ξενικῶν τρόπων ἐπὶ τῶν ἡμῶν τῶν Σπαρτιατῶν διὰ τὸν ἔδιον λόγον ἀπηγορεύετο καὶ ή ἀποδημία τῶν Σπαρτιατῶν ἐκτὸς τῶν δρίων τῆς Δακωνικῆς ἀνεύ ὑδείας ἡ ἐντολῆς τῆς πολιτείας. —ἢ μη κρυφθὲν κ.τ.λ. διαρκῆς ἥτοι δό φύος τῶν Σπαρτιατῶν, μάπως προδοθοῦν τὰ μυστικά τοῦ κράτους.—ταῖς ἀπάταις: ήσαν μέρος τῆς Σπαρτιατικῆς ἀγωγῆς, διὰ νάγίνωνται οἱ νέοι πολυμήχανοι, δυνάμενοι νά ματήσουν τοὺς ἔχθρούς περὶ τούτου λέγει ὁ Σπαρτιάτης Βρασίδας (Θουκυδίδου 5,9,5): «καὶ τὰ κλέμματα ταῦτα καλλιστην δόξαν ἔχει, ἀ τὸν πόλεμον μάλιστ' ἂν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ' ἄν ὠφελήσειε». —εὐθὺς νέοι σητες: γνωστῇ ἡ σκληραγωγία τῶν νέων εἰς τὴν Σπάρτην.—μη προκάμνειν δὲν ἐξαντλούμεθα ἐκ τῶν προτέρων ἔνεκα τῆς διαρκοῦς ἀγωνίας καὶ τῶν συνεχῶν προπαρασκευῶν, τὰς δόπιας ὑπαγορεύουν οἱ κίνδυνοι τοῦ μέλλοντος.—

Αἰσθητικά—Ρητορικά—Λογικά. τὸ κεφαλαιον 39 ἀποτελεῖ τὸ τελ. τον τμῆμα τοῦ ἔπαινου τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων, καθοὓς ζῆ ὁ Ἀθηναϊος πολίτης», ἀναφέρεται δὲ εἰς τὴν ἀπασχόλησιν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰ πολεμικά.—σύκηστιν ὅτε —οὐδὲν ἡσσον—οὐ χαλεπώς: {σχῆματα λιτότητος}. —κοινὴν τὴν πέλιν παρέχομεν—οὐκ ἀπειρογομέν τινα: {σχῆμα ἐκ παραλλήλου}. —δομοιον σχῆμα ἔχομεν καὶ κατωτέρω: οὔτε Δακεδαιμόνιοι καθ' ἔσυτον.. μεθ' ἀπάντων δέ.—ἢ μαθήματος ἡ θεάματος (Ισοσυλλαβία καὶ δομοιοπαταληξία ἐπαλλήλων λέξεων). —αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ.. (φασὶ) ἡσσῆσθαι (Ζεῦγμα). —Πλεῖστα εἴναι εἰς τὸ παρὸν κεφαλιον οἱ ἀντιθέσεις (οἱ μὲν μετέρχονται—ἡμεῖς κωροῦμεν, ἀσημήσει—ἄνειμένως, κρατήσαντες—νικηθέντες, ἀπεῶσθαι—ἡσσῆσθαι, ρεθυμίᾳ—μελέτῃ). —Εἰς τὸ κεφαλαιον τοῦτο ὁ λόγος καθίσταται στρυφνός καὶ δυσπαρακολούθησος τοῦτο. δὲ συμβαίνει, ἐπειδὴ ὁ Θουκυδίδης χρησιμοποιει: 1) λέξεις ἴδικάς του, ὡς ἐπέπεμψιν. 2) προσθέσεις ἄλλας ἄντ' ἄλλων, ὡς εἰς τὰ ἔργα ἀντὶ ἐν τοῖς ἔργοις, ἐν τῇ γῇ ἀντὶ κατὰ γῆν 3) προσδιορισμοὺς ἔκφερομένους διὰ πλαγίας πτώσεως ἀντὶ ἐμπρο-

συνέτως, ώς ταῖς μελέταις ἀντὶ ἐν ταῖς μελέταις, νόμων—τρόπων ἀντὶ ἐκ νόμων—ἐκ τρόπων, τοῖς ἀλγεινοῖς ἀντὶ ἐπὶ τοῖς ἀλγεινοῖς⁴⁾ 4) οὐδέτερα ἐπιθέτων ἀντὶ οὐσιαστικῶν ὄνομάτων, ώς τῷ εὐψύχῳ—τὸ ἀνδρεῖον ἀντὶ τῇ εὐψύχᾳ—τῇ ἀνδρείᾳ⁵⁾ 5) ὄνόματα εἰς θεσιν προστάσεων, ώς διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐπίπεμψιν ἀντὶ ἐπὶ μελούμεθα καὶ ἐπιπέμπομεν.

Νόημα. Καὶ εἰς τὸν τομέα τῶν πολεμικῶν ὑπερέχομεν τῶν ἀντιπάλων ἡμῶν, διότι, ἀγνοοῦντες τὰς ἔξηνηλασίας καὶ μυστικάς στρατιωτικάς προετοιμασίας καὶ τὰ ἀπατηλά τεχνάσματα, ἔχομεν ἐμπιστόσην εἰς τὴν ἐμφυτὸν ἡμῖν γενναιοψύχιαν—διότι ἀντιμετωπίζομεν τὸν κίνδυνον μετὰ τῆς αὐτῆς τόλμης, μεθ' ἣς καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν, οἵτινες καθ' ὅλην των τηγανών ἀσκοῦνται εἰς τὰ πολεμικά, ἐν τῷ ἡμεῖς διάγομεν ἀνετον ἕωθεν—διότι ἐν φυγῇ καὶ οὗτοι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκστρατεύουν κατὰ τῆς χώρας ἡμῶν μετὰ τῶν συμμάχων των, ἡμεῖς ἐκστρατεύομεν κατὰ τῆς χώρας τῶν ἄλλων μόνοι καὶ ἐν τούτοις νικῶμεν σχεδὸν πάντεστο—διότι ἔχομεν ναυτικάς καὶ πιζικάς δυνάμεις καὶ οὓδεις ποτε μέχρι σήμερον ἔχει ἀντιμετωπίσει αὐτάς συγκεντρωμένας—διότι τὸ σύστημα τῆς πολεμικῆς ἐκπαίδευσεως ἡμῶν ἐφ' ἐνὸς μὲν ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ μὴ ἔξαντλούμεθα ἐκ τῶν προτέρων ἔνεκα μελλοντικῶν κινδύνων, ἀφ' ἐτέρου δὲ καθιστᾶ ἡμᾶς εὐτόλμους κατὰ τὴν ὁρανήν τοῦ κινδύνου.

Ἐπιγραφή. Ὅπεροχὴ τῶν Ἀθηναίων ἔναντι τῶν ἀντιπάλων των ὡς πρός τὰ πολεμικά.

Περίληψις. 1) Ὁ Ἀθηναῖος ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἐμφυτὸν εἰς αὐτὸν εὐψύχιαν παρὰ εἰς τὰς πολεμικὰς προστοικασίας καὶ δὲν καταπονεῖται διὰ ἔξαντλητικῶν πολεμικῶν ἀσκήσεων—2) δῆλοι μετὰ τῶν συμμάχων των εἰσβάλουν εἰς τὴν Ἀττικήν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μόνοι ἐκστρατεύουν καὶ νικοῦν ἐπὶ ξένου ἐδάφους τοὺς ἀντιπάλους των—3) τὰς στρατιωτικάς δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων οὓδεις ποτε ἔχει ἀντιμετωπίσει συγκεντρωμένας 4) δοφέλη τοῦ συστήματος τῆς πολεμικῆς ἐκπαίδευσεως τῶν Ἀθηναίων.—

Ἐρωτήσεις. Τίνες αἱ διαφοραὶ Ἀθηνῶν—Σπάρτης ως πρὸς τὰ πολεμικά; διατί ἡτο αὐστηρὰ ἡ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Σπάρτην; Διατί οἱ Ἀθηναῖοι στρατιῶται δὲν ὑπελείποντο τῶν Σπαρτιατῶν στρατιωτῶν; Ποία ἡ πολεμικὴ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Σπάρτην;

Κεφάλαιον 40

1. Καὶ ἐν τε τούτοις
εἶναι τὸν πόλιν
ἀξίαν θαυμάζεσθαι
καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις·

φιλοκολοῦμέν τε γάρ
μετ' εὔτελείας
καὶ φιλοσόφουμέν ἄνευ μολακίας·

χρώμεθά τε πλούτῳ
καιρῷ ἔργου μᾶλλον ἢ κόμπῳ λόγου,

καὶ οὐκ αἰσχρόν τινι

Καὶ ἔνεκα τούτων (τῶν ἀνωτέρω)
(λέγω) διτὶ εἶναι ἡ πόλις (ἡμῶν)
ἄξιοθαύμαστος
καὶ πρὸς τούτοις ἔνεκα ἄλλων (λόγων)
καὶ ἀγαπῶμεν δηλαδὴ τὸ ὠραῖον
ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἀπλότητος
καὶ καλλιεργοῦμεν τὰς ἐπιστήμας
χωρὶς νὰ ἀποβαίνωμεν μαλθακοῖς,
καὶ ἡροισμοποιοῦμεν τὸν πλούτον
μᾶλλον ως εὐκαιρίαν πρὸς ἐπιτέλεσιν
ἔργων παρὰ ως ἀφορμὴν διὰ
καυχησιολογίαν,
καὶ δὲν εἶναι ἐντροπὴ εἰς τινα

δημολογεῖν τὸ πρένεσθαι,
ἄλλοι οἰσχιον
μὴ διαφεύγειν ἔργων.

2. "Ἐν τε τοῖς αὐτοῖς

ἐπιμέλεια ἄνα οἰκείων καὶ πολιτικῶν
κοι ἑτέροις τετραμμένοις
πρός ἔργα
γνῶναι μὴ ἐνδεᾶς τὰ πολιτικά·

μόνοι γάρ τόν τε μηδὲν μετέχοντα
τῶνδε
οὐκ ἀπράνυνα,
ἀλλ' ἀχρείον νομίζομεν,

καὶ αὐτοὶ ἡτοι κρίνομεν γε δρθῶς

ἢ ἐνθυμούμεθα (δρθῶς) τὰ πράγματα,
ἥγονται οὖν (εἰναι) τοὺς λόγους
βλάβην τοῖς ἔργοις,
ἀλλὰ μᾶλλον (βλάβην εἰναι)
μὴ προδιδαχθῆναι λόγων

πρότερον ἢ ἐλθεῖν ἔργω
ἐπὶ & δεῖ.

3. Διαφερόντως γάρ δὴ ἔχομεν
καὶ τόδε,
διστε τολμᾶν τε μάλιστα
οἱ αὐτοὶ
καὶ ἔκλογίζεσθαι (μάλιστα)
περὶ διν ἐπιχειρήσομεν.

ὅ τοῖς ἄλλοις
ἀμαθία μὲν θράσος φέρει,

λογισμὸς δὲ δκνον.

Κράτιστοι δὲ τὴν ψυχὴν
δικαίως κριθεῖν διν
οἱ γιγνώσκοντες σαφέστατα
τὰ τε δεινὰ

καὶ ἥδεα

καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι
ἔκ τῶν κινδύνων·

4. Καὶ τὰ ἔς ἀρετὴν

ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς·
κτῷμεθα γάρ τοὺς φίλους οὐκ εδ

τὸ νὰ παραδέχεται τὴν πενίαν (του),
ἄλλα μεγαλυτέρα ἐντροπὴ εἶναι
τὸ νὰ μὴ προσπαθῇ νὰ ἀποφεύγῃ
(τὴν πενίαν) διὰ τῆς ἔργασίας.
Καὶ εἶναι δυνατή εἰς ἡμᾶς τοὺς Ιδίους

ἡ φροντὶς συγχρόνως περὶ τῶν οἰκογενειακῶν καὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων
καὶ εἰς ἄλλους, ἀν καὶ ἔχουν τραπῆς
εἰς τὰς ἔργασίας (των).
(εἰναι δυνανδόν) νὰ κατέχουν ἐπαρκῶς τὰ πολιτικὰ ζητήματα·

διότι μόνοι (ἡμεῖς) καὶ τὸν οὐδόλωας
δναμειγυνόμενον εἰς αὐτά (τὰ πολιτικά) οὐχὶ φιλήσυχον (πολίτην).
ἀλλ' ἀχρηστον (ἄνθρωπον) θεωροῦμεν,

καὶ οἱ ίδιοι (ἡμεῖς) ἢ τούλαχιστον
κρίνομεν δρθῶς (τὰς ύπο τῶν ζητόρων
προτεινομένας γνώμας)

ἡ προσπαθοῦμεν νὰ εὕρωμεν τὴν
δρθὴν λύσιν τῶν ζητημάτων.
διότι νομίζομεν δτι οἱ λόγοι δέν φέρουν βλάβην εἰς τὰ ἔργα,
ἀλλ' δτι περισσότερον (βλάπτει)
τὸ νὰ μὴ διαφωτισθῶμεν προηγουμένως διὰ λόγων (διὰ συζητήσεως),
πρὶν ἐλθωμεν εἰς τὴν ἔκτελεσιν
τῶν δσων πρέπει.

Διότι διαφέρομεν ἀληθῶς
(τῶν ἄλλων) καὶ κατὰ τούτο,
δηλαδὴ δτι καὶ τολμηρότατοι είμεθα ήμεις οἱ ίδιοι
καὶ ἀκριβῶς ὑπολογίζομεν
περὶ τούτων, δτινα μέλλομεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν.

ως πρὸς τούτο εἰς τοὺς ἄλλους
η μὲν δγνοια φέρει παράλογον τόλμην.

ο δὲ (σχολαστικὸς) ὑπολογισμὸς (φέρει) δισταγμόν.

Ἐύφυχδταὶ δὲ
δικαίως ἡθελον θεωρηθῆ
δσοι γνωρίζουν σαφέστοτα
καὶ τὰ φοβερά (τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου)

καὶ τὰ εύχαριστα (τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης)

καὶ (δμως) ἔξ αιτίας τούτων δέν ἐπιζητοῦμεν νὰ ἀποφύγουν τοὺς κινδύνους.

Καὶ ως πρὸς τὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς καλωσύνης
διαφέρομεν πρὸς τοὺς πολλούς.
διότι προσπαθοῦμεν νὰ ἀποκτῶμεν

πάσχοντες,

αλλὰ δρῶντες:

Βεβαιότερος δὲ
ὁ δράσας τὴν χάριν
διστε σφέζειν (τὴν χάριν) δύνατος
μένην δι' εύνοίσας

ἢ δέδωκεν (τὴν χάριν):

ὅ δε ἀντοφείλων ἀμβλύτερος,
εἰδὼς ἀποδώσων τὴν ἀρετὴν

οὐκέτι χάριν,
ἀλλὰ δι' ὄφειλημα.
δ. Καὶ μόνοι οὐ λογισμῷ τοῦ
ξυμφέροντος μᾶλλον
ἢ τῷ πιστῷ τῆς ἐλευθερίας

ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν.

Γραμματικὴ—**Ἐρμηνευτικά.** φιλονικῶ=ἄγαπῶ τὸ ὕδραιον, θεραπέύω τὰς λεγομένας καλάς τέχνας.—εὐτέλεια=ἀπλότης, λιτότης, μικρὰ δαπανη.—φιλοσοφῶ=καλλιεργῶ τὰς ἐπιστήμας, τὰ γράμματα.—μαλακία=μαλακότης, χαύνωσις, νιψιότης.—καιρός ἔργου=εὐκαιρία πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργων.—κόμπος λόγου=καυχησιολογία. κομπορρημοσύνη.—διαφεύγω=ἐνεστίως τῆς προσπαθείας.—Ἐν=ἔνεστι=εἶναι δυνατή, εἶναι δυνατόν.—τὰ οἰκεῖα καὶ πολιτικά=αἱ οἰκογενιακαὶ καὶ πολιτικαὶ ὑποθέσεις.—τετραμένοις =μετοχῇ παρακειμένου (τέτσαματα) τοῦ τρέπομα.—μὴ ἐνδεᾶς=οὐχὶ ἐλλιπῶς ἄρα ἐπαρκῶς.—ἢτοι=ἢ.—προδιδάσκομαι=διαφέτιζομαι ἐκ τῶν προτέρων.—ἔρχομαι ἔρχωφ=ἔρχομαι εἰς τὴν ἐπέλεσιν.—ἐπὶ δ δεῖ=ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' δ δεῖ. διαφερόντως ἔχω=διαφέρω.—μάλιστα τολμῶ=εἰμαι τολμηρότατος.—μάλιστα ἐκλογίζομαι=ἀκριβέστατα ὑπολογίζω.—κράτιστος τὴν ψυχὴν=δὲ ἐψυχότατος.—ἐνηντιώμεθα=παρακείμενος τοῦ ἐναντιοῦμαι=διαφέρω.—ἀρετὴ=ἐκδήλωσις καλωτύνης.—εὖ πάσχω=εὐεργετοῦμαι.—δρείημα=δύναται, χρέος—

Συντακτικά. ἐν τούτοις, ἐν ἄλλοις=προσδ. αἰτίας.—πόλιν=ύποκ. τοῦ εἰναι ὅπερ ἀντικ. τοῦ νοούμενον λέγω ἢ οἷμαι.—ἀξίαν=κατηγ. —θαυμάζεσθαι=προσδ. τοῦ κατά τι πλούτῳ=ἀντικ. —καιρῷ, ήμερῳ=κατηγορούμενα.—ἢ κόμπῳ=β' δρος συγκρίσεως.—ἔργου, λόγου=ἀντικειμενικαὶ.—αἰσχοδὲν=ένν. ἔστι (ἀπροσ. ἔκφρασις) τιν (δοτ. προσωπικὴ) δμολογεῖν (ύποκ. τοῦ αἰσχρόν ἔστι) τὸ πένενθα (ἀντικ. τοῦ δμολογεῖν), ἀλλὰ αἴσχιον ἔνν. ἔστι=(ἀπρόσωπος ἔκφρασις) μὴ διαφεύγειν (ύποκ. τοῦ αἴσχιον ἔστι) ἔργῳ (δργανικῇ).—ἐν καὶ ἐνὶ=πρόθεσις μετὰ τοῦ νοούμενον ἔστι δίδουσα τὸ αγόδωπον ἔνεστι.—τοῦ ἀντοῖς=προσωπικὴ ἐπιμέλεια=ύποκ. τοῦ ἔνεστι οἰκείων καὶ πολιτικῶν=ἀντικειμενικαὶ) καὶ ἔτεροις=προσωπική.—τετραμένοις (ἐνδοτικῇ) γνῶναι (ύποκ. τοῦ ἔνεστι).—μόνοι=κατηγορ. προσδ. —μηδὲν=προσδ. ποσοῦ.—τῶνδε=ἀντικ. τοῦ τὸν μετάσχοντα, διπερ ἀντικ. τοῦ νομίζομεν.—ἀπράγμονα, ἀρχεῖον=κατηγορ.—δρθῶς τὰ πράγματα=ἀνήκουσι καὶ εἰς τὸ κρίνομεν καὶ εἰς τὸ ἐνθυμούμεθα.—ἢγούμενοι=αἴτιοι λογικῇ.—τευς λόγους=ύποκ. τοῦ νοούμενον εἰναι) ὅπερ ἀντικ. τοῦ δικαστικοῦ ἡγούμενοι, βλάβην (κατηγορ.) προδιδαχῆναι (ύποκ. τοῦ εἰναι).—τοῖς ἔργοις=(ἐτερόπτωτος προσδ. τοῦ βλάβην), λόγῳ (δργανικῇ).—πρότερον ἢ ἐλθεῖν=χρονικὴ πρό-

τασις ἀνωμάλως ἐκφερομένη. — ἔργῳ = ὁργανική. — ἐπὶ ἀ δεῖ ἀτί ἐπὶ ταῦτα, ἐπὶ ἀ δεῖ δηλαδὴ ἐλθεῖν. — τόδε = αὐτός τοῦ κατὰ τι. — ώστε τολμᾶν... = ἐπεξῆγης τοῦ τόδε. — μάλιστα = προσδιορίζει καὶ τὰ δύο ἀπαρέμφατα. — περὶ ὅν ἐπιχειρήσουμεν = καθὼν ἐλέγουν καὶ ἀφομοίωσιν ἀντί περὶ τούτων, οἵς ἐπιχειρήσουμεν. — δ = αἰτιατική τοῦ κατὰ τι. — θράσος τοῖς ἄλλοις καὶ ὅκνοις τοῖς ἄλλοις = ἔμμεσον καὶ ἔμμεσον ἀντικ. — οἱ γιγνώσκοντες καὶ μὴ ἀποτερεπόμενοι = (ὑποκ. τοῦ κριθεῖν) κράτιστοι (κατηγορ.) τὴν ψυχὴν (τοῦ κατά τι). — τὰ εἰς ἀρετὴν = προσδ. τοῦ κατά τι.. — τοῖς πολλοῖς = ἀντικ. — εὖ πάσχοντες, εὖ δρῶντες = τροπικαί. — τὴν χάριν = ἀντικ. τοῦ δράσας, σφέσειν δέδωκε. — φ = ἔμμεσον ἀντικ. τοῦ δέδωκε. δι = εἴναι = ἔννοείται τούτου (ἀντικειμενική). — διφειλομένην = κατηγορ. — εἰδὼς = αἰτιαλογική. — ἀποδώσων = κατηγορηματική. — ἐς χάριν, ὡς διφειλημα = προσδ. σκοποῦ. — μόνοι = κατηγορ. προσδ. λογισμῷ, πιστῷ = δοτικαὶ τῆς αἰτίας. — ξυμφέροντος, ἐλευθερίας = γεν. ἀντικειμενικαὶ. —

Πραγματικά—Διασαφητικά. καὶ ἔν τε τούτοις: ταῦτα ἔξετέθησαν ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου 37 καὶ ἔξῆς εἶναι τὸ πολίτευμα, αἱ ἀπολαύσεις τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ ὑπεροχὴ εἰς τὰ πολεμικά. — μετ' εὐτελείας: ὅντας ἐκ τοῦ εὐτελοῦς κοκκινοχώματος τοῦ Κεραμεικοῦ είχον πλασθῆ τὰ ἀριστουργηματικὰ ἀττικὰ ἀγγεῖα. — ἄνευ μαλακίας: οἱ Σπαρτιάται φιβούμενοι, μήπως αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα καταστήσουν αὐτοὺς μαλακούς, δὲν ἡσχολοῦντο εἰς αὐτά. — καὶ ἐρῶ ἔργον, ἥτοι ὡς κινητήριον δύναμιν πρός ἔκτελεσιν ἔργων χρησιμοποιοῦμεν τὸν πλούτον. — ἔν τε τοῖς αὐτοῖς ἐπιμέλεια κ.τ.λ. οἱ περισσότεροι τῶν Ἀθηναίων φροντίζουν διὰ τάς Ιδιωτικάς των κ.ι διὰ τάς πολιτικάς ὑποθέσεις συγχρόνως, χωρὶς νὰ ἀσκοῦν βιοποριστικὴν ἔργασίαν. — καὶ ἐπέροις πρός ἔργα τετραμμένοις: ἄλλοι ἔχουν τὰς ἔργασίας τους (τεχνίται, ἐπαγγελματία) καὶ ἐν τούτοις ἔχουν τὸν καιρὸν νὰ παρακολουθοῦν τὰ πολιτικά συνεπάδη τὸ «ἔτερα», τὸ δόπον ως εἰς τινας ἐκδόσεις, δὲν ἔχει λόγον. — καὶ αὐτοὶ ἥτοι κρίνομεν: πάντες οἱ Ἀθηναίοι πολίται οἱ ἄνω τῶν 30 ἐπῶν είχον τὸ δικαίωμα νὰ λάβουν τὸν λόγον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου. — ἥτοι κρίτομεν, ὡς λαὸς ἐκφέρομεν τὴν γνώμην ἡμῶν ἐπὶ τῶν προτάσεων τῶν φητόρων, ἡ ἐνθυμούμεθα, ὡς νομοθέται καὶ πολιτικοὶ ἀνδρες ὑποβάλλομεν τὰς σκέψεις ἡμῶν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἀλλων. — διαφερόντως γὰρ ἔχουμεν, διὰ τοῦ γὰρ δικαιολογεῖται τὸ διατί θεωρεῖται ἀναγκαῖος ἡ ἐκ τῶν προτρόπων διαφώτισις, — δόστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ καὶ ἐκλογίζεσθαι: μόνοι ἡμεῖς συνδινάζομεν τὴν σκέψιν καὶ τὴν δρᾶσιν, τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πρᾶξιν. — ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν: οἱ Ἀθηναίοι ἀνιδιοτελῶς πράγματι 1) ἔσωσαν τοὺς Ἡρακλείδας καταδιωκομένους ὑπὸ τοῦ Εὐρυσθέως καὶ διὰ τοῦτο καταφυγόντας εἰς Ἀθήνας, 2) ἐπενέβησαν ὑπὲρ τῆς ταφῆς τῶν πτωμάτων τῶν Ἀργείων, οἵτινες ἐπεσον εἰς τὸν πόλεμον τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας, 3) συνέδραμον τοὺς "Ιωνας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν κατὰ τὸν Δαρείον, 4) ἐστείλαν ὑπὸ τὸν Κίμωνα βοήθειαν πρός τοὺς Σπαρτιάτας κατὰ τὸν Ζων Μεσσηνιακὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Ελλώτων, 5) καὶ μετά τὴν λῆξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐπροστάτευσαν πόλεις, τῶν δοπίων ἐκινδένευσαν ἡ ἐλευθερία, ὡς γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Δημοσθένους (Β' 'Ολυνθιακός) «...ἴνα οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἀνηλίσκετε». —

Αἰσθητικά—Ρητορικά—Λογικά. τὸ κεφαλαίον 40 ἀποτελεῖ τὸ τέταρτον τιμῆμα τοῦ «έπαινου τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων, καθ' οὓς ζῇ ὁ Ἀθηναῖος πολίτης», ἀναφέρεται δὲ εἰς τὰ πνευματικά, πολιτικά καὶ κοινωνικά χασακτηροτικά, ἀττικά ἰδιάζοντα εἰς τοὺς Ἀθηναίους πολίτας. — φιλοκαλοῦμεν — φιλοσοφοῦμεν (ἰσοσυλλαβία, παρονομοσία καὶ δρμοικαταληξία τῶν ἡγμάτων). — φιλοκαλοῦμεν μετ' εὐτελείας (ἐσωτερικὴ ἀντιθετικὴ σχέσις τῶν ἐννοιῶν). — φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας (ἰσοσυλλαβία καὶ δρμοικαταληξία τῶν οὐσιαστικῶν — τυπικὴ ἀντίθεσις θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ

προσδιορισμοῦ).—καὶ ἐρῶ· κόμπω (ἰσοσυλλαβία τῶν κατηγορουμένων).—ἔργου· λόγου (ὅμοιοκαταληξία, ίσοσυλλαβία, ἀντίθεσις).—μὴ ἐνδεῶς (λιτότης).—λόγω—ἔργω (ἰσοσυλλαβία, ὅμωιστελευτα, ἀντίθετα).—ἐνηγνιώμεθα (παρακείμενος πρὸς ἔξαρσιν τῆς μονιμότητος τῆς μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν πολλῶν ἀντιθέσεως).—οὐ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες (σχῆμα ἐκ παραλλήλου καθ' ὃ ἐκφράζεται μία ἔννοια ἀρνητικῶς καὶ θετικῶς).—τῷ πιστῷ (οὐδέτερον ἐπιθέτου εἰς θέσιν οὐδιαστικοῦ).—

Νόημα. Ὁχι μόνον διά τὰ ἀνωτέρῳ ἐκτεθέντα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐπόμενα είναι ὄξια θαυμασμοῦ ἡ πόλις ἡμῶν. Εἶμεθα φίλοι τοῦ ὥραίου, ἀλλὰ συνδυάζομεν τὴν φιλοκαλίαν μὲ τὴν ἀπλότητα—ἐπιδιδόμεθα εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ γράμματα, ἀλλὰ δὲν παύομεν νὰ εἰμεθα δραστήριοι. Ἡ κατοχὴ τοῦ πλούτου δὲν είναι δι' ἡμᾶς ἀφοροῦ πρὸς καυχησιολογίας, ἀλλὰ εὐκαιρία πρὸς ἐπιτέλεσην ἔργων—δὲν θεωροῦμεν ἐντοπήν τὴν πενίαν, ἀλλὰ μεγιστηνή ἐντοπήν θεωροῦμεν τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἔργασίας, τὴν φυγοπονίαν. Φροντίζομεν περὶ τῶν οἰκογενειακῶν καὶ τῶν ἑπαγγελματικῶν ὑποθέσεων ἡμῶν, ἀλλὰ παραλλήλως παρακολουθοῦμεν μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ τὰ πολιτικά. Ὁ ἀδιαφρόδων περὶ τῶν πολιτικῶν δὲν θεωρεῖται φιλήσυχος πολίτης, ἀλλ' ὁ ἀχρηστος ἀνθρώπος—ἡμεῖς δημοσιεῖς εἰς τὴν ἔκκλησίαν τοῦ δῆμου ἢ εἰς τὴν βουλὴν, ἀλλοι μὲν δι' ὅριτορες, ἀλλοι δὲ δι' ὁρίσται τῶν προτοσεων τῶν οητήρων, μετέχομεν τῶν πολιτικῶν καὶ πρὸ πάσης ἐνεργείας προηγεῖται διεξοδικὴ συζήτησις πρὸς ληφινήν τῆς ὁρθοτέρας ἀποφάσεως. Συνδυάζομεν τὴν σκέψιν καὶ τὴν δρᾶσιν, τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πρᾶξιν, μόνοι ήμεις ἐκ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπιδιώκωμεν τὴν ἀπόκτησιν φίλων εὐνεργετοῦντες πρῶτοι ήμεις αὐτούς καὶ οὐχὶ εὐεργετοῦμενοι παρ' αὐτῶν. Δὲν εἶμεθα συμφεροντολόγοι καὶ υστερόβοηλοι, ἀλλὰ ἀνιδιοτελεῖς—διά τουτο προσθύμως προσέχομεν τὴν συνδρομὴν ἡμῶνεις τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἔχοντας τὴν ἀνάγκην ἡμῶν.—

Ἐπιγραφή. Πνευματικά, πολιτικά καὶ κοινωνικά χαρακτηριστικά τοῦ Ἀθηναίου πολίτου.—

Περιλήψεις. Χαρακτηριστικά τοῦ Ἀθηναίου : 1) Φιλοκαλία μετὰ ἀπλού τητος—ἀγάπη πρὸς τὰ γράμματα ἀνεν μαλθακότητος—φιλοπλούσια οὐχὶ πρὸς ἐπιδειξιν, ἀλλὰ πρὸς ἐπιτέλεσην ἔργων—φιλοπονία—2) ἐνημερότητα τῶν πολιτικῶν ζητημάτων—3) τόλμη καὶ δραστηριότης συνδυασμένη μὲ περισκεψιν—4) καλωσύνη πρὸς τοὺς φίλους—σταθερότης εἰς τὴν φιλίαν—5) ἀνιδιοτέλεια καὶ ἔλλειψις υστεροβοηλίας.—

Ἐρωτήσεις. Ποίας ἀποδειξεῖς ἔχομεν τῆς φιλοκαλίας τῶν Ἀθηναίων μετ' εὐτελείας; ὁ πλούτος ἔχομεις ποιήθη πράγματι πρὸς ἐπιτέλεσην ἔργων; πῶς οἱ Ἀθηναῖοι πολίται κατωρθωνοί, ὥστε νὰ μετέχουν τῶν πολιτικῶν, χωρὶς νὰ παραμελοῦν τὰς ἱδιωτικάς των ὑποθέσεις; Ποίος εἰχεν ἐπιβάλει τὴν ὑποχρεωτικήν συμμετοχήν τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰ πολιτικά; Πῶς ἐσκέφθη καὶ ἐπέβαλε τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην; μήπως τοῦτο ἔχει καὶ δυσάρεστα ἀποτελέσματα; Ποῦ, καθ' δλον τὸ κεφάλαιον, συγκρίνονται δι' ὑπαινιγμῶν οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας:

Κεφάλαιον 41

1. Ξυνελῶν τε λέγω

τὴν τε πᾶσαν πόλιν
είναι παίδευσιν τῆς Ἑλλάδος

“Οθεν συγκαιφαλαιῶν (τὰ προειρημένα) λέγω (ἰσχυρίζομαι)
καὶ δτι ως σύνολον ἡ πόλις (ἡμῶν)
είναι τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς
Ἑλλάδος”

καὶ καθ' ἔκαστον ἄνδρα
παρ' ἡμῶν
τὸν αὐτὸν δοκεῖν μοι
παρέχεσθαι ἄν... ἄν... ἄν τὸ οὐ-
μα αὐταρκες
έπι πλείστα εἶδη
καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστα
εὐτραπέλως.
2. Καὶ αὐτὴ ἡ δύναμις
τῆς πόλεως,
ἥν ἐκτησάμεθα ἀπό τῶν δε τῶν
τρόπων,
σημαίνει,
ὅς τάδε
οὐκ ἔστι κόμπος λόγων
ἐν τῷ παρόντι
μᾶλλον ἢ ἀλήθεια ἔργων.

3. Μόνη γάρ τῶν νῦν ἔς πειραν
ἔρχεται (=ἔς πειραν ἔρχομένη ἐ-
λέγχεται) κρίσσων ἀκοής,
καὶ μόνη οὕτε τῷ πολεμίῳ ἐπελ-
θόντι
ἀγανάκτησιν ἔχει
Ὥφ' οἴων κακοπαθεῖ,
οὕτε τῷ ὑπηκόῳ
κατάμεμψιν
ὅς αὐχ ὅπ' ἀξιών ἀρχεται.
4 Μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ
οὗ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε
παρασχόμενοι τὴν δύναμιν

θαυμασθησόμεθα τοῖς τε νῦν καὶ
τοῖς ἔπειτα

καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι
οὕτε Ὁμηρου ἐπαίνετο
οὕτε δοτις τὸ αὐτίκα τέρψει

μὲν ἔπειτι,
τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν

ἢ ἀλήθεια (τῶν ἔργων) βλάψει,
ἄλλα πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ
γῆν
καταναγκάσαντες γενέσθαι ἐσβα-
τὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ,
πανταχοῦ δὲ ξυγκατοικίσαντες ἀ-
δια μνημεῖα
κακῶν τε κάγαθῶν.

καὶ δτι εἰς ἔκαστος ἀνθρωπος
ἔκ τοῦ κύκλου τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν
ἀτομικῶς μοῦ φαινεται
δτι ἔχει τὴν Ικανότητα νὰ παρουσιά-
σῃ τὸν ἐαυτὸν του αὐτόρκη
εἰς πλείστας ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς
καὶ μετὰ ἔξαιρετικῆς χάριτος
καὶ εὔστροφίας (ἐπιδειξιότητος).
Καὶ ἡ ίδια ἡ δύναμις
τῆς πόλεως,
τὴν δποίαν (δύναμιν) ἀπεκτήσαμεν
ἔκ αὐτῶν τῶν τρόπων τῆς ζωῆς,
φανερώνει (ἀπαδεικνύει),
δτι ταῦτα (τὰ δποία λέγω)
δὲν είναι καυχησιολογίαι
τῆς παρούσης στιγμῆς
τόσον παρὸ δλήθεια πραγματική.
Διότι μόνη ἔκ τῶν συγχρόνων (πό-
λεων) δοκιμαζομένη (ἢ πόλις (ἡμῶν)
εὑρίσκεται ἀνωτέρα τῆς φήμης της,
καὶ μόνη συνή οὕτε εἰς τὸν ἔχθρον,
δταν ἐπέλθη (έναντι της),
παρέχει ἀφορμήν πρὸς ἀγανάκτησιν,
διότι κακοπαθεῖ ὑπὸ τοιούτων,
οὕτε εἰς τὸν ὑπήκοον (παρέχει)
ἀφορμήν νὰ παραπονήται
δτι τάχα ἔξουσιάζεται ὑπὸ ἀναξίων.
Μετὰ συγκεκριμένων δὲ ἀποδείξεων
καὶ οὐχι βεβαίως θνευ μαρτύρων.
ἐπειδὴ παρουσιάσαμεν τὴν δύναμιν
(ἡμῶν),
θὰ προκαλῶμεν τὸν θαυμασμὸν καὶ
τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενε-
στέρων,
καὶ μάλιστα χωρίς νὰ χρειασθῶμεν
οὕτε (ἔνα) Ὁμηρον ὃς ἔγκωμιαστὴν
οὕτε (κανένα δλλον), δοτις προσω-
ρινῶς θὰ τέρψῃ (ἡμᾶς)
διὸ τῶν ωρίων του φράσεων,
ἄλλα τὴν φανταστικὴν εἰκόνα διὰ
τὸ ἔργα
ἢ πραγματικὴ ἀλήθεια θὰ (τὴν) μει-
ώσῃ
ἄλλα πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ ξη-
ράν,
ἐπειδὴ ἡναγκάσαμεν νὰ γίνη προσι-
τὴ εἰς τὴν ίδικην μας τόλμην
καὶ ἐπειδὴ πανταχοῦ ίδρυσαμεν ἀ-
θάνατα ἐνθύμια,
καὶ τῶν ὄποτυχιῶν καὶ τῶν ἐπιτυχι-
ῶν [ἡμῶν].

Γραμματικὰ — Έρμηνευτικά. ξυνελών=ύόριστος τοῦ ξυναιρῶ (ξανει-
λον)=συγκεφαλαιώνω.—ἢ πᾶσα σόλις=ἢ πόλις ὡς σύγιολον.—ἀλήθεια ἔρ-
γων=πραγματικὴ ἀλήθεια.—αἱ οὐθ=αἱ τωριναί, σύγχρονοι.—ἔρχομαι ἐς πεῖ-

ραν=δοκιμάζομαι.—**τὸ αὐτίκα**=προσωρινώς, πρός στιγμήν.—**ἔπος**=λόγος.—**ὑπόνοια**=φανταστική εἰκόνη.—**ἔσβαστρος**=προσιτός.—

Συντακτικά. τὴν πᾶσαν (ἐπιθετ. προσδ.)³ πόλιν (ὑπόκ. τοῦ εἰσαε) ὅπερ ἀντικ. τοῦ λέγω.—παίδευσιν=κατηγορ. —'Ελλάδος=ἀντικειμενική.—καὶ (λέγω) δοκεῖν=ἀντικ. —ἄνδρα=ὑπόκ. παρέχεσθαι=ἀντικ. τοῦ δοκεῖν, διπερ ἐνταῦθα εἶναι δοξαστικόν, ήτοι δ ἀνήρ δοκεῖ παρέχεσθαι.—τὰ τρία ἀντί τοῦ παρέχεσθαι. τὸ σῶμα=ἀντικ. τοῦ παρέχεσθαι αὐταρκεῖς=κατηγορ. —αὐτὴ=κατηγ. προσδ.—πόλεως=κατηγορ. —ἀπὸ τῶν τερπόνων=προσδ. δργάνου—δις τάδε... εἰδικὴ πρότασις καὶ ἀντικ. τοῦ σημαίνει = κύμπος=κατηγορ. —μόρη=κατηγορ. προσδ.—τῶν νῦν=διαιρετική.—κριτισθαι=κατηγ.—ἀκοῆς=συγκριτική.—ἐπελθόντι=γρονική —ἀγανάκιησιν τῷ πολεμίῳ=κατάμεμψιν τῷ ὑπηρέῳ=ἄμεσα καὶ ἔμεσα ἀντικ. τοῦ ἔχει.—ὑφ'ούσων κακοπαθεῖ=ἀναφορική αἰτιολογική.—ῶς οὐχ... ἄρχεται=εἰδική —ἀμάρτυρον=κατηγορ. —παρασχόμενοι=καίκατωτέρω καταναγκάσαντες καὶ ἔνγκατοικίσαντες αἰτιολογικαὶ εἰς τὸ θαυμασθήσαμεθα.—τοῦ νῦν τοῖς τοῦς ἔπειτα=ποιητικά αἵτια.—οὐδὲν=προσδ. ποσοῦ.—προσδοσμενοι=τροπική.—Ομηρον=ἀντικ. —ἔπαινέτον=κατηγορ. οὕτε=ἔννοείται ἄλλου τινός.—ἔπεισι=ὅγανική.—ἔργων=νοεῖται πλησιον τοῦ ὑπόνοιαν —ἀλήθεια ἐτέθη πλαγία πτῶσις ἀντὶ ἔμπροσθέτου προσδιορισμοῦ, ητοι περὶ τῶν ἔργων ὑπόνοια—ἀπὸ τῶν ἔργων ἀλήθεια (ὅμοιώς λέγεται ἀπόβασις τῆς γῆς —ἀντὶ εἰς τὴν γῆν —ἔπικονδυνα τῆς χείρος—ἀντὶ κατὰ τῆς χείρος).—ἔσβατρον=κατηγορ. —κακῶν ἀγαθῶν=ἀντικειμενικαί.—

Προγραμματικά—Διασαφητικά. ξυνελῶν τὰ ἀπὸ κεφαλαίου 37·40 ἐκτεθέντα, ητοι «ἀπὸ οἵας ἐπιτηδεύσεως καὶ μεθ' οἵας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἵων μεγάλα ἐγένετο». —παίδευσιν καὶ πάντων ἀνθρώπων παίδευτήιον καὶ πρωταγενίον σφίσις καὶ ἐστίαν 'Ελλάδος καὶ δαιμόνιον πτολειθρῶν ἐκάλουν οἱ παλιοι τας 'Αιθήνας,—τὸ σῶμα αὐταρκεῖς ἐπὶ πλειστα εῖδη π.χ. ὁ Σόλων ὑπέρβανεν ἐμπορίος, πολιτικός, στρατηγός, νομοθέτης, πουιτής.—αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως τὸ κράτος τῶν 'Αιθηνῶν κατά τὴν ἐποχὴν ἐκείνην περιελάμβανε περίτοι 1000 πόλεις, αἱ ἐσήσαι πρόσοδοι αὐτοῦ ὑπερέβαινον τὰ 1000 τάλαντα, μέγας δὲ διά τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ήτο διηθυμίδης τῶν κατὰ ξηράν καὶ καπτὰ θάλασσαν στρατιωτικῶν δυνάμεων.—ἐπελθόντι ἐννοεῖ τοὺς κατ' ἐσος εἰσβαλλοντας εἰς τὴν 'Αιτικήν Λακεδαιμονίους.—ἔπειτα τέροισι ἐννοεῖ τοὺς παλιοτερόν τοιστοικούς, ως τὸν 'Ηρόδοτον, τοὺς καλουμένους λογογράφους (ἰστοριογράφους), οἵτιες διηγούνται μυθῶδη γεγονότα.—τῶν ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει· οἱ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι δίδουν ωγαῖαν εἰκόναν περὶ τῶν γεγονότων, ἀλλ' ή πραγματικότης περὶ αὐτῶν εἶναι ἄλλη.—πανταχοῦ δὲ μνημεῖα... ξυγκατοικίσαντες πανταχοῦ, διπο μετέβημεν, ἀφήσαμεν ἀνεξάλειπτα τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεως μας δια νά παρτυροῦν αἰτωλίως παρὶ αὐτῆς, εἴτε πρὸς τὸ καλὸν εἴτε πρὸς τὸ κακὸν ἀπεβη συντη ἡ διμόρθισις δι' ήματς»—διὰ τοῦ κακῶν ὑπονοεῖται ἡ ἐναντίον τῆς περιουσιατοιμένης Αἰγύπτου ἀτυχῆς ἐκστρατεία τῶν 'Αιθηναίων, ητοι εἰχε φέρει εἰς δύσκολον θέσιν τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, τὸ δὲ ξυγκατοικίσαντες=σύν ταις ἀποικίαις κατοικίσαντες.—

Αἰσθητικά—Ρητορικά—Λογικά. εἰς τὸ κεφαλαίου 36·4 ἐδήλωσεν διηθυμής ὅτι θά ἐκθέσῃ πρῶτον «ἀπὸ οἵας ἐπιτηδεύσεως ἥλθομεν ἐπ' αὐτὰ (δηλαδὴ εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς πόλεως) καὶ μεθ' οἵας πολιτείας καὶ ἐξ οἵων τρόπων ἐγένετο μεγάλα» ὄντας εἰς τὰ ὑπόμενα κεφαλαία 37·40 ἐξέθεσε ἐν πλάτει ὅσα προγραμματικῶς ἐδήλωσεν εἰς τὸ 36·4 καὶ ηδη εἰς τὸ κεφάλ. 41 (παραγάγα φ. 1·4) συγκεφτιλαιώνει τὸ περιεχόμενον τῶν κεφ. 37·40.—ἡ παραγόραφος δι τοῦ κεφ. 41 ἀνήκει λογικῶς εἰς τὸ κεφ. 42, μετὰ τοῦ διοίου ἀποτελεῖ τὸ τρίτον μέρος τῆς ὑποθέσεως (36·45), ητοι «τὸν ἔπαινον τῶν γεωργῶν»—τὴν πᾶσαν πόλιν... καθ' ἔκαστον τὸν αὐτὸν ἄνδρα (ἀντίθεσις).—

ἐπί πλεῖστα εἰδη, ἡ χαρακτηριζούσα τὸν πολίτην αὐτάρκεια ὑπενθυμίζει εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν χαρακτηριζούσαν τὴν πόλιν αὐτάρκειαν (36.3) «τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι αὐτάρκεισά την». — λόγων...ἔργων (ἀντίθεσις). — μόνη... καὶ μόνη (ἀναφορά). — ἔσχεται.. ἔσχεται (παρόχησις, ίσοσυλλαβία, δμοιοκατατληξία). — κατάμεμψιν, λέξις τοῦ Θουκυδίδου, διστις κατὰ τὸν ἀρχαίον σχαλιαυτήν «εὐρέοντς ἐστι καὶ νῦν δυναμάτων...ὅσα παρ' ἄλλης μὲν οὐ λέλειται, παρὰ τούτῳ δέ κεῖται». — οὕτε τῷ πολεμίῳ ἀγανάκτησεν ἔχει.. οὕτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν, τὸ νόημα προτάσεως ἔχει, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ Θουκυδίδου συμπτυχθῆ ἐις δύνομα ἀντι οὕτε δ πολέμους ἀγανάκτειν. οὕτε δ ὑπῆκοος καταμέμφεται — οὐδὲ ὥπ' ἀξίων (λιτότης). — μετὰ σημείων καὶ οὐκ ἀμάρτυρον (ἐκ παραλήπου) οὐκ ἀμάρτυρον (λιτότης). — παρασχόμενοι... προσδεόμενοι καὶ κατωτέρῳ καταναγκάσσαντες.. ξυγκατοικίσαντες (αἱ μετοχαὶ ἀνά δύο ίσοσυλλαβούν, δμοιοκατατλητούν, διαι δέ εἶναι σύνθετοι). — οὕτε...οὕτε (ἀναφορά). — ἐπεισι..ἔργων (ἀντίθεσις). — τέρψει..βλάψει (παρόχησις, δμοιοκατατληξία, ίσοσυλλαβία). — πᾶσαι...πανταχοῦ (ἀναφορά). —

Νόημα. Ἐν συντομίᾳ λέγοντος καὶ διτοῦ ή πόλις ήμῶν είναι πνευματικὸς φάρος τῆς Ἑλλάδος καὶ διτοῦ πατέρος πολίτης ὡς ἄτομον δύναται νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς διλας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς καὶ νὰ διακριθῇ εἰς διλα τὰ εἴδη τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας καὶ μάλιστα μετά περισσῆς δεξιότητος. Τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου ἀποδεικνύει ἡ ίδια ἡ δύναμις τῆς πόλεως, κτηθεῖσα ἐκ τῶν τρόπων, καθ' οὓς ζῶμεν. Μόνη ἔξ διλων τῶν συγχρόνων πόλεων ἡ ίδική μας πόλις ἔχει ὑπερβῆ τὴν φήμην τῆς καὶ τυγχάνει σεβστημού παρ' ἔχθρον καὶ ὑπηρκών. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ συγχρονοὶ θαυμάζουν ήμᾶς καὶ εἰς τὸ μέλλον οἱ ἄνθρωποι θὰ διμοιδῶν μετά θαυμασμού περὶ ήμῶν, διότι πανταχοῦ ὑπάρχουν ἀθάνατα μνημεῖα, τὰ ὅποια ήμεῖς ίδρυσαμεν, ἵνα σαλπίζουν καὶ διαχρύτεουν εἰς τοὺς αἰῶνας τὴν δόξαντας καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐπιγραφή. Συγκεφαλαίωσις τοῦ ἐπαίνου τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν τρόπων, καθ' οὓς ζῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι πολίται.

Περιλήψεις. Αἱ Ἀθῆναι είναι τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς Ἑλλάδος— πολυμερέστατος ὁ Ἀθηναῖος πολίτης—2) ἡ δύναμις τῆς μαρτυρεῖ περὶ τούτου—3) ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν είναι ἀνωτέρα τῆς φήμης τῆς καὶ σεβαστὴ παρ' διλων—4) εἰς τοὺς αἰῶνας θὰ διαλαλῆται τὸ μεγαλεῖον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐρωτήσεις. Διατί αἱ Ἀθῆναι ήσαν ἡ «παίδευσις» τῆς Ἑλλάδος; ἐπηλήθευσε τὸ «θαυμασθησόμενο» τοῦ Περικλέους; «ἄπὸ τῶνδε τῶν τρόπων» ποιῶν τρόπων; «ἔστεραν ἔσχεται» ὑπὸ ποιῶν;

Κεφάλαιον 41,5 καὶ 42

41,5. Περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οὐδὲ τε μαχόμενοι γενναίως ἐτελεύτησαν δικαιοιοντες μιη ἀφαιρεθῆναι αὐτήν,

καὶ εἰκός πάντα τινὰ τῶν λειπομένων θέλειν ὑπέρ αὐτῆς κάμνειν.

42,1. Δι' ὅ δη καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως,

·Υπέρ τοιαύτης λοιπόν πόλεως, καὶ οἱ προκειμενοι (νεκροι) γενναίως μαχόμενοι ἀπέθανον (έφονεύθησαν), διότι ἐνόμιζον διτοῦ δίκαιον νὰ μὴ τὴν στερηθοῦν, καὶ εἶναι εὔλογον πᾶς τις τῶν ἐπιζώντων νὰ είναι πρόθυμος πρὸς χάριν τῆς νὰ ὑφίσταται (οἰασδήποτε) θυσίας. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἐπέξετεντα τὰ περὶ τῆς πόλεως,

ΧΑΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΙ

$\frac{1}{Y} = \frac{1}{K}$

$Z = V(X - Y)$
 $Z^2 = X^2 + Y^2$

θιδασκαλίαν τε ποιούμενος μή εί-
ναι τὸν ἀγῶνα περὶ θεοῦ ἡμῖν καὶ
καὶ οἷς (=τούτοις, οἷς)
μηδὲν τὸνδε ὑπάρχει δόμοιως,

καὶ διότι ἥθελὸν νὰ (σᾶς) δεῖξω ὅτι
δὲν ἀγωνιζόμεθα διὰ θεοῦ ἀξίας
πράγματα ἡμεῖς καὶ ἔκείνοι.

οἵτινες οὐδένεν ἐκ τούτων (τῶν πλεο-
νεκτημάτων) ἔχουν ἐν τῷ αὐτῷ βα-
θμῷ,

καὶ συγχρόνως διότι ἥθελον νὰ πα-
ρουσιάσω κεκυρωμένους μὲ ἀπόταξ-
ἀποδείξεις τὸν ἔπαινον (τούτων),
πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων τώρα διιλῶ.

Καὶ δινῶς ἔχουν λεχθῆ
τὰ πλεῖστα καὶ σπουδαιότατα οἵ-
μεῖα αὐτοῦ (τοῦ ἔπαινου)

διότι τούτων (τῶν προκειμένων νε-
κρῶν) καὶ τῶν ὁμοίων (μὲ οὐτούς)
αἱ ἀρεταὶ ἐστόλουσαν (τὸν πόλιν)

μὲ ἔκεινα, διὰ τὰ ὁποῖα ὅμησα
τὴν πόλιν,

καὶ δι’ ὀλίγους ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἥ-
θελεν εὔρεθη ὁ λόγος ἀνάλογος
πρὸς τὰ ἔργα (αὐτῶν),
ὅπως ἀκριβῶς (ὁ λόγος) διὰ τοὺς
προκειμένους (νεκρούς).

Μοῦ φαίνεται δὲ ὁ θάνατος αὐτῶν
ἔδω τώρα (τῶν νεκρῶν)

διὶ ἀποδεικνύει ἀνδραγαθίαν
εἴτε (οὗτος) εἶναι τὸ πρῶτον δείγμα
εἴτε εἶναι ἢ τελευταῖς ἀπεισφράγισις
(τῆς ἀνδραγαθίας τῶν).

Διότι καὶ δι’ ἔκεινους, οἵτινες εἰναι
κάπως κακοὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως,
εἰναι δίκαιον νὰ τιθεται εἰς τὴν πρώ-
την γραμμὴν δὲ ἡρωισμός (των) (ἡ
ἀνδραγαθία των)

(δὲ ἐπιδειχθεὶς) εἰς τοὺς πολέμους
ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

διότι ἔξαλειψαντες
μὲ τὴν καλήν των (πατριωτικήν)
πρᾶξιν

τὸ κακόν (τὰς ήθικὰς των κηλιδᾶς)
περισσότερον γίνονται ὠφέλιμοι
εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον (ὑπόθεσιν)
παρ’ δօσον γίνονται ἐπιβλαβεῖς
μὲ τὴν κακήν διαγωγήν των εἰς τὴν
ἰδιωτικήν των ζωῆν.

Ἐκ τούτων δυως (τῶν προκειμένων
νεκρῶν) οὕτε κανεὶς (πλούσιος) ἐφά-
νη δειλός,

διότι προετίμησε τὴν μακρότεραν
ἀπόλαυσιν τοῦ πλούτου, οὕτε (κα-
γεῖς πτωχός ἐπεδίωξε νὰ ἀναβάλῃ
τὸν κίνδυνον (τοῦ πολέμου) (ἥτοι
τὸν θάνατον) ἔνεκα ἐλπίδος, (τινὸς)
περὶ τῆς πενίας (του),
ὅτι θὰ ἡδύνατο ἀκόμη νὰ πλουτή-

καὶ ἄμα καθιστάς φανεράν σημεῖ.
οἰς τὴν εύλογίαν

ἔφ’ οἰς νῦν λέγω.

2. Καὶ εἴρηται
τὰ μέγιστα αὐτῆς.

τῶνδε γάρ καὶ τῶν τοιωντος

αἱ ἀρεταὶ ἐκόσμησαν,
ἢ τὴν πόλιν ὅμησα,

καὶ οὐ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων φα-
νεῖν ἂν ὁ λόγος ισόρροπος τῶν
ἔργων
ἄσπερ τῶνδε.

Δοκεῖ δέ μοι ἡ νῦν τῶνδε κατα-
στροφὴ

δηλοῦν ἀνδράς ἀρετὴν
πρώτη τε μηνύουσα
καὶ τελευταίᾳ βεβαιούσα.

Καὶ γάρ τοῖς χείροις τὰλλα

δίκαιοιον [έστι] προτίθεσθαι τὴν ἀν-
δραγαθίαν

ἔς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πα-
τρίδος:

* ἀφανίσαντες γάρ
ἀγαθῶ

τὸ κακὸν
μᾶλλον ὠφέλησαν
κοινῶς
ἢ ἔβλαψαν
ἐκ τῶν ίδιων.

4. Τῶνδε δὲ οὕτε τις ἐμαλακίσθη

προτιμήσας τὴν : ἀπόλαυσιν
πλούτου οὕτε ἀναβάλῃ τοῦ δει-
νοῦ ἐποιήσατο ἐλπίδην τυίας,

ώς κανάν ξεῖ πλουτήσειε

διαφυγών·

λαβόντες δέ τὴν τιμωρίαν τῶν ἔναντιών
ποθεινοτέραν αύτῶν

καὶ νομίσαντες ἄμα τόνδε κάλλιστον κινδύνων
ἔβουληθησαν μετ' αὐτοῦ
τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι,
τῶν δέ ἀφίεσθαι,

ἔλπιδι μὲν ἐπιτρέψαντες
τὸ ἀφανές τοῦ κατορθώσειν,

Ἐργω δέ
περι τοῦ ἡδη ὁρωμένου

ἀξιοῦντες πεποιθέναι σφίσιν αὐτοῖς·

καὶ ἐν αὐτῷ
ἡγησάμενοι κάλλιον
τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν τὸ

ἢ ἐνδόντες σώζεσθαι,

τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου
ἔφυγον,
τὸ δέ ἔργον τῷ σώματι
ὑπέμειναν,
καὶ δι' ἑλαχίστου καιροῦ
τύχης
ἄμα ἀκμῇ τῆς δόξης

μᾶλλον ἢ τοῦ δέος
ἀπηλλάγησαν.

οῷ, ἔαν διεύφευγε (τὸν κίνδυνον).
ἀλλὰ κριναντες τὴν τιμωρίαν τῷ
ἔχθρῳ
ποθηνοτέραν αύτῶν (τῶν δύο σκοπῶν)

καὶ θεωρήσαντες συγχρόνως τοῦτο
ὅς λαμπρότατον τῶν κινδύνων,
ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν μαζί τους
τοὺς μὲν (ἔχθρούς) νὰ ἔκδικηθοῦν
τῶν δέ (δινείρων των) νὰ διατηροῦν
τέν πόθον,
εἰς μὲν την ἐλπίδα ἐμπιστευθέντες
τὸ ἄδηλον τῆς ἐπιτυχίας (τοῦ ἀγωνοῦ),

ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς δράσεως
διὰ τὴν ἀνιμετώπισιν τοῦ πρὸ δι-
φθαλμῶν πλέον (κινδύνου)

θεωροῦντες καθῆκόν των νὰ στηρι-
χθοῦν εἰς τὰς ἴδιας των δυνάμεις.
καὶ εἰς αὐτὸν (τὸν κινδύνον εὔρεθεν-
τες) ἐπειδὴ ἐνόμισαν ὥραιότερον
τὸ νὰ ἀντισταθοῦν καὶ νὰ πάθουν
(δηλ. φονευθοῦν ἢ τραυματισθοῦν)
παρὰ τὸ νὰ ὑποχωρήσουν καὶ σω-
θοῦν,

τὴν μὲν δυσφημίαν (ἐπὶ δειλίᾳ) ἀπέ-
φυγον,

τὸ δέ ἀγδια — μὲν θυσίαν τῆς ζωῆς
των θαρραλέως ἀνέλαβον,
καὶ ἐν ἑλαχίστῃ (κρισιμῷ) στιγμῇ,
την ὁποίαν ρυθμίζει ἡ τύχη,
εἰς τὸ ὕψιστον οημεῖον τῆς ἐλπίδος
(ὅτι θά νικήσουν)
μᾶλλον παρὰ τοῦ φόβου (ὅτι θά νι-
κηθοῦν)
ἀπεχαιρέτισαν τὴν ζωήν.

Γραμματικά — Ἐρμηνευτικά. δικαιῶ = νιμίζω δίκαιων. — μηκύνω = ἐπεκτείνω. — διδασκαλίαν ποιεῦματι = δεικνύω, διαφωτίζω. — δῆλον = ἀπαρέμφα-
τον τοῦ δηλῶ — ἀνδρὸς ἀρετῆ = ἀνδραγανθία. — τε—καὶ = εἴτε—εἴτε. — μηγένω = φινερόνων. — χείρων = κακος πως. — περιστέμεαι = τιθεμαι εἰς τὴν πρώτην γραμμήν. — μαλακιζομαι = ἐπιδεικνύω δειλίαν. — ἡ ἔτι = ἡ μικροτέρα. — λαμβά-
ρω = κρίνω. — τιμωροῦμαι = ἐκδικοῦμαι. — ἐφίεσαι = ἐπιθυμῶ, διατηρῶ τὸν πό-
νον. — ἐπιτρέπω = ἐμπιστεύομαι. — τὸ κατορθώσειν = ἡ ἐπιτυχία. — τὸ ἡδη δρώ-
μενον = τὸ πρὸ ὄρθαλμῶν πλέον. — ἀξιῶ = θεωρῶ καθῆκον. — πεποιθέναι = πα-
ρουσι. τοῦ πείθομαι = ἐνδόντες = ἀδόκιστ. τοῦ ἐνδέσωμι = ὑποχωρῶ. — τὸ αἰσ-
χοῦν τοῦ λόγου = δυσφημία. — ὑπηρέτω τῷ σώματι = μὲν θάρρος ἀναλαμβάνω
μὲ τῷ ζῷῃ μου. — ἀκμὴ = τὸ ὕψιστον σημεῖον. — δόξα = ἀλπίς, ιδέα. — ἀπαλλά-
τομαι δηλαδή τοῦ ξῆρα = ὑποχαιρετίζω τὴν ξιρήνην. —

Συντακτικά. ἀφαιρεθῆναι = ἀντικ. τοῦ δικαιοῦντες. — αὐτὴν = ἀντικ. τοῦ
ἀφαιρεθῆναι. — πάντα τινὰ = ὑποκ. τοῦ ἐθέλειν — κάμνειν. — ἐθέλειν = ὑποκ. τῆς
ἀπροσ. ἐκφρ. εἰκός (ἔσσει). — κάμνειν = ἀντικ. τοῦ ἐθέλειν. — δι' σ = προσδ. αι-
τίας. — ποιεῦμενος καὶ καθιστάς = στιτολογικαὶ μὲ σημασίαν ἀποπειρατικήν. —
τὸν ἀγῶνα = ὑποκ. τοῦ μὴ εἶναι, δπερ ἀντικ. τοῦ διδασκαλίαν ποιεῦμενος. — ήμεν

κή.—οἰς=ἰσοῦται μὲ τὸ τούτοις (προσωπικὴ) οἰς (κτητικὴ σύναπτομένη μὲ τὸ ὑπάρχει).—μηδὲν=ὑποκ. —τῶνδε=διαιφετική.—φανερὰν=κατηγορ. τοῦ εὐλογίαν, διότι τοῦ καθιστά. —σημεῖοις ὄργανική.—έφ' οἰς=ἀναλύεται εἰς τούτων (ἀντικειμενικὴ ἐκ τοῦ εὐλογίαν) ἐφ' οἰς.—αὐτῆς=διαιφετική.—δε=έπιθ. προσδ. τοῦ παραλειφθέντος συστοίχου ἀντικ. ὕμνος, ήτοι ὁ εἰς ὅμινος ὕμνησα τὴν πόλιν (β' ἀντικειμενον)=τῶνδε=τοιῶνδε=κτητικού. —ώς ἀντικειμενα τοῦ ἔκδομησαν νοοῦνται τὰ τὴν πόλιν ταῦτα.—πολλοῖς=δοτική ἀναφορᾶς. —ἰσόδρομος=κατηγ. —τῶν ἔργων ἀντὶ τοῖς ἔργοις.—ῶσπερ τῶνδε ἀντὶ ὡσπερ τοῖσθε κατὰ τὸ οὐ πολλοῖς.—τῶνδε=ἀντικειμενικὴ ἐκ τοῦ λόγος.—νῦν=έπιθ. προσδ. τοῦ καταστροφή, διότι ὑποκ. τοῦ δοκεῖ, εἰς δὲ ἀντικ. τὸ δηλοῦν—τῶνδε=κτητική καὶ ὑποκειμενική.—ἀνδρός=κτητική.—ἀρετὴν=ἀντ. —πρώτη—τελευταία=κατηγορούμενα ἐπιδροματικά.—μηνύνουσα—βεβαιοῦσα=τροπικαὶ μὲ τὸ καταστροφή καὶ ἀντικ. τὸ ἀρετὴν ἀνδρός.—τοῖς χείροισι=χαριστική.—τᾶλα=τοξικά τι. —προτίθεσθαι=ὑποκ. τοῦ δίκαιαν (ἔστι).—τὴν ἀνδραγαθίαν=ὑποκ. τοῦ προτίθεσθαι.—ἀφανίσαντες=αἴτιολογική—ἀγαθῶ=ὄργανική.—ἢ ἔβλαψαν=β' ὅρος συγκρισεώς.—ἐκ τῶν ἰδίων=προσδ. ὥργανου.—τὴν ἔτι=έπιθ. προσδ. τοῦ πλούτου, γενικῆς ἀντικειμενικῆς.—ἐλπίδι=τῆς αἰτίας —τοῦ δεινοῦ=ἀντικειμενική.—διαφύγω (εἰ διαφύγοι)... πλουτήσιεν ἀν=δον εἰδος ἀπλῆ σκέψις λέγοντος.—ἐποιησατο=ἀποπειρατικός.—λαβόντες, ρομίσαντας=αἴτιολογικαὶ.—τῶν ἔναντιών=ἀντικειμενική.—ποθεινοτέραν=κατηγορ. —αὐτῶν=συγκριτική.—κάλλιστον=κατηγορ. τοῦ ἀντικ.—κινδύνων=διαιφετικ.—τοὺς μὲν—τῶν δὲ=ἀντικειμενα,—τοῦ ἐπιτρέψαντες, ἀξιοῦντες=χρονικαί.—τὸ ἀφανὲς τῇ ἐλπίδι=ἀντικειμενα τοῦ ἐπιτρέψαντες.—τοῦ κατωρθώσειν=γενική ὑποκειμενική.—περὶ τοῦ δρωμένου προσδ. ἀναφορᾶς.—σφίσιν αὐτοῖς=ἀντικ. τοῦ πεποιηθέντος.—τὸ ἀμόνεσθαι καὶ παθεῖν=ἀντικ.—κάλλιστον=κατηγορ.—ἢ τὸ σφέζεσθαι=β' ὅρος συγκρίσως.—ἐνδόγντες=τροπική.—τῷ σώματι=ὄργανική.—τύχης=κτητική.—ἢ τοῦ δέους=β' ὅρος συγκρισεώς —

Πραγματικά—Διασφητικά. τοιαύτης στόλεως, ως τὴν ἡκούσατε ἐπανομένην.—γενναίως, μερικαὶ ἐρμηνεύουν «δύποτε ἥρμοζεν εἰς τὴν καταγωγήν των» καὶ ἀποδίδουν τὸ ἐπίρρημα εἰς τὸ μαχόμενον, εἰς τὸ ἐτελεύτησαν καὶ εἰς δικασοῦντες· ἡ ἐρμηνεία αὗτη φαίνεται ὅρθην.—κάμνειν, ὑπὸ τὴν ἔνοιαν τοῦ ὄρματος τούτου νοοῦνται καὶ μόχθοι καὶ θυσίαι καὶ ὁ θάνατος.—δεῖ, ἐπειδὴ δηλαδή πρόκειται περὶ τρανῆς πόλεως.—διδασκαλίαν ποιούμενος διὰ τοὺς ἐπικῶνταν, διότι οἱ νεκροὶ ἔξετέλεσαν τὸ χρέος τῶν πρόσων τὴν πόλιν.—μηδέν τῶνδε τῶν πλεονεκτημάτων καὶ ἀξιῶν τοῦ Ἀθηναϊοῦ πολιτισμοῦ, περὶ τῶν δοπίων ὁ ὁρτώρ ὠδύλησεν εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια· αὐτὸς δὲ ὁ πολιέτισμὸς είται δηδιούρδημα τῆς ἀρετῆς τῶν νεκρῶν τῶν πολέμων, οἵτινες είχον ἐπίγνωσιν τῆς ὑπεροχῆς τῆς πατρίδος τῶν ἔναντι τῶν ἀλλων πόλεων καὶ διὰ τοῦτο «ἔδικαίσουν μὴ ἀφαίρεθενταν αὐτήν».—φανείν ἀν δὲ λόγες ὁ ἐκγυμαστικός.—ἰσοδροφος τῶν ἔργων· συνήθως οἱ θητορικοὶ λόγοι ὑπερβάλλουν τὴν πραγματικότητα, ἐν φ' ὅσα εἰπεν ὁ Περικλῆς περὶ τῶν νεκρῶν συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πραγματικότητα.—περάτη τε μηνύωσε καὶ τελευταία βεβαιοῦσα, δηλαδὴ ὁ θάνατος ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀποδεικνύει τὸν ἡρωισμὸν τῶν πολεμιστῶν ἀν δὲ φονευθεῖς είναι νέος, ὁ θάνατός του είναι ἡ πρώτη ἐκδήλωσις ἡρωισμοῦ, ἀν δὲ είναι ἄριμος εἰς τὴν ἡλικιαν, τότε ὁ θάνατος του είναι ἡ κατακλεις σειρῆς ἡρωισμῶν.—τᾶλα, ἀπὸ πάσης ἀλλης πλευρᾶς πλὴν τῆς ἀνδρείας.—ῳφέλησαν μᾶλλον ἡ ἔβλαψαν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἰδιωτικήν των ξακήν δυνατὸν νά βλάψουν διὰ τῆς κακῆς διαγωγῆς των ἐν ἡ δύο ἡ περισσότερα ἀτομα, ἀλλὰ ὁ θάνατός των ὑπὲρ πατρίδος ὠφελεῖ διχι μερικούς πολίτας ἀλλὰ τὸ σύνολον τῶν πολιτῶν διὰ τοῦτο δίκαιον είναι ὁ τοιοῦτος ἡρωικὸς θάνατος νά καλύπτῃ δια τὰ ἐλαττώματά των.—ποθεινοτέραν αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς μακροτέρας ἀπολαύσεως τοῦ

ἘΠΙΤΑΦΙΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

πλούτου (οἱ πλούσιοι) καὶ τῆς ἐλπίδος ὅτι ἡτο δινατὸν νά γίνουν μίαν ἡμέραν πλούσιοι (οἱ πτωχοί).—τόνδε κάλλιστον, τὸν κίνδυνον καθ' ὃν ἔπειθον ὑπὲρ πατρίδος.—τῶν δὲ ἐφίεσθαι, διότι ἡτο δυνατὸν καὶ νά νικήσουν συνέπως καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς εἰχον μὲν τοὺς πόθους των, τοὺς ὑποίσους γιαρίζουμεν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ἀλλὰ τὸ κύριον μέλημά των ἡτο ἡ τιμωρία τῶν ἔχθρῶν.—

Αἰσθητικὰ—Ρητορικὰ Λογικά. Εἰς τὸ κεφάλαιον 36,4 εἰπεν ὁ Περικλῆς «ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἰμι καὶ ἐπὶ τὸν ἐπαίνον τῶνδες» ἥδη ἔρχεται καὶ εἰς τὸν ἐπαίνον τῶν νεκρῶν μὲ τὰ κεφάλαια (41,5 καὶ 42). τὸ τμῆμα δὲ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ τρίτον μέρος τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἐπιταφίου.—περὶ τοιαύτης ἀντὶ ὑπὲρ τοιαύτης.—διδασκαλία ποιούμενος περιφράσις μηδὲν τῶνδε ἀντὶ μηδὲν τούτων, διότι τὸ τῶνδε λέγεται ἐπὶ ἐπομένων καὶ οὐχὶ περὶ προθιμένων.—τῶνδε καὶ τοιῶνδε, παρήχησις καὶ ὄμοιοκαταληξία.—οὐ πολλοῖς, λιτότης.—λόγος.. ἔργων ἀντίθεσις.—ἰσόρροπος, μεταφορὰ ἐκ τῶν ζυγῶν.—οὐ πολλοῖς. ὡσπερ τῶνδε ἀντὶ οὐ πολλοῖς ὡσπερ τοῦσδε ἢ οὐ πολλῶν ὡσπερ τῶνδε.—καταστροφή, εὐφημισμός.—μηνύνοντα.. βεβαιοῦσσα, ισοσυλλαβία, διμιοκαταληξία.—πρώτη τελευταία ἀντίθεσις.—ἐξ τοὺς πολέμους ἀντὶ ἐν τοῖς πολέμοις.—Ἄρα θῶ τὸ κακόν, ἀντίθεσις.—ἀψέλησαν ἔβλαψαν, γνωμικοί (ἀντίθεσις).—κοινῶς... ἐπὶ τῶν ίδίων, ἀντίθεσις.—οὕτε τις.. οὔτε ἀναφορά.—τοῦ δεινοῦ εὐφημισμός.—πλούτου.. πενίας ἀντίθεσις.—λαβόντες.. νομίσαντες συνωνυμία.. παθεῖν εὐφημισμός.—λόγουν.. ἔργον καὶ κατωτέρω ἔφυγον.. ὑπέμειναν ἀντίθεσις.—καιροῦ.. τύχης.. ἀκμῆς.. δόξης.. δέους ισοσυλλαβία λέξεων —ἀπληλάγησαν εὐφημισμός.—

Νόημα. Υπὲρ τοιαύτης λοιπὸν πόλέως γενναίως μαχόμενοι οἱ προκείμενοι νεκροὶ ἔπεισον ἐνδόξως, ἡμεῖς δὲ οἱ ἐπιζῶντες ἔχομεν καθῆκον, δπως ἀγογύστως ὑποβαλλώμεθα εἰς πᾶσαν θυσίαν πρὸς χάριν της. Καὶ ἂν ὡμίλησα διὰ μακρῶν περὶ τῆς πόλεως, ἔργαξα τοῦτο, διὰ νά δεῖξω διὰ δὲν πολεμοῦμεν δι' ἵσης ἀξίας ἐπαθλα ἡμεῖς καὶ οἱ ἔχθροι ἡμῶν, προσέτι δὲ ἵνα δι' ἄπτων ἀποδεῖξεν κυρώσω τὸν ἐπαίνον τῶν νεκρῶν τοῦ πολέμου διότι ίδικόν των δημιούργημα είναι τὸ μεγαλεῖον καὶ η δύναμις τῆς πατρίδος ἡμῶν. Ισχυρίζομαι μάλιστα, διὰ διὰ παρών λόγος είναι διὰ μόνος ἔγκωμιστικὸς λόγος, τοῦ οποίου τὸ περιεχόμενον ἀνταποχρίνεται πλήρως εἰς τὴν ἀλήθειαν. Οἱ προκείμενοι νεκροί, πλούσιοι οἱ πτωχοί, ἐπέδειξαν ἄφθαστον ηρωισμὸν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ διὰ τῆς ἀνδραγαθίας των ἀπέλυναν πᾶσαν ἡθικὴ κηλίδα διὰ παραπόματα τοῦ ίδιωτικοῦ των βίουν. Ἀδιαφοροῦντες δὲ διὰ τὰ θέληγητα τῆς ζωῆς καὶ ποθοῦντες τὴν τιμωρίαν τῶν ἔχθρῶν ἔργοι φθησαν εἰς τῶν κίνδυνον τοῦ πολέμου καὶ εὔρον ἐνδοξον θάνατον.

***Επιγραφή.** Ἐπαίνος τῶν νεκρῶν.

Περιλήψεις. 41,5—δικαιώσις τῆς θυσίας τῶν νεκρῶν—χρέος τῶν ἐπιζών των—42,1—δικαιολογία τοῦ ρήτορος διὰ τὴν περὶ τῆς πόλεως μακρηγορίαν—2—τὸ μεγαλεῖον τῆς πόλεως είναι ἔργον τῆς ἀρετῆς τῶν νεκρῶν—ὅμνος τῆς πόλεως ἀποτελεῖ τὸν ἐπαίνον τῶν νεκρῶν—ἀνδραγαθία τῶν νεκρῶν—2 η ἀνδραγαθία εἰς τὸν πόλεμον ἔξαλείφει τὰς ἡθικὰς κηλίδας τοῦ πολεμιστοῦ διὰ παραπόματα εἰς τὸν ίδιωτικὸν βίον—4—οἱ προκείμενοι νεκροὶ ἔχοντες ὡς σύνθημα «ἡ πατρὶς ὑπεράνω ὅλων».—

***Ἐρωτήσεις.** Εἰς τί ἔγκειται δ ἐπαίνος τῶν προκειμένων νεκρῶν;

Κεφάλαιον 43

1. Καὶ οὕδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοίδε ἔγένοντο·
τούς δὲ λοιποὺς χρὴ μὲν εὔχεσθαι ἔχειν τὴν διάνοιαν ἐς τοὺς
πολεμίους ἀσφαλεστέραν,

ἀξιοθν δέ

(ἔχειν τὴν διάνοιαν) μηδὲν ἀτολμοτέραν,

σοκοποῦντας
μὴ λόγω μόνῳ τὴν ὁφελίαν,

—ἢν τι
μηκύνοι ἄν τις πρὸς ὑμᾶς
εἰδότας αὐτοὺς οὐδὲν χείρον,

λέγων δσα ἀγαθὰ ἔνεστιν ἐν τῷ
ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους—,

ἀλλὰ μᾶλλον θεωμένους τὴν τῆς
πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργω

καὶ γιγνομένους ἐραστὰς αὐτῆς,
καὶ δταν δόξῃ ὑμῖν εἰνοι μεγάλη,

ἐνθυμουμένους,
ὅτι ἐκτήσαντο αὐτὰ ἄνδρες τολμῶντας καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα

καὶ αἰσχυνόμενοι ἐν τοῖς ἔργοις,

καὶ ὅποτε καὶ σφαλεῖν πεῖρας του,
οὐκ οὖν γε ἀξιοῦντες στερίσκειν
καὶ τὴν πόλιν τῆς σφετέρας ἀρετῆς,
προιέμενοι δὲ αὐτῇ

κάλλιστον ἔρανον.

2. Διδόντες γάρ κοινῇ τὰ σώματα

ἐλαμβανον ίδια τὸν ἀγῆρων ἔπαινον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον,

οὐκ ἐν φέτοι μᾶλλον,

ἀλλ' ἐν φέτοι δόξα αὐτῶν αἰείμνηστος καταλείπεται
παρὰ τῷ αἰεὶ ἐντυχόντι καιρῷ καὶ

Καὶ οὗτοι μὲν ἀνταξίως τῆς πόλεως τοιοῦτοι ἀνεδείχθησαν·

(οἵτε) δὲ οἱ ἐπίζωντες πρέπει νὰ εἴχεσθε μὲν νὰ ἔχετε τὸ φρόνημα ἀπέναντι τῶν ἔχθρῶν τυχηρότερον (ὑπὸ ἔποψιν σωματικῆς ἀσφαλείας),
ἀλλὰ (παραλλήλως) νὰ ἀξιώνετε ἀπὸ τὸν ἔσαυτόν σας (νὰ θεωρήτε καθήκον σας)

(νὰ ἔχετε τὸ φρόνημα αὐτὸ) οὐδόλως διγιώτερον τολμηρὸν (ἀπὸ τὸ φρόνημα τῶν θαπτομένων),
ύπολογίζοντες

οὐ μόνον ἐκ τοῦ λόγου (τοῦ ρήτορος) τὴν ὠφέλειαν,

—τὴν δποιαν τίς ἡ ἀνάγκη νὰ ἔργη κανεῖς ἐνώπιον ὑμῶν,
οἵτινες (τὴν) γνωρίζετε καὶ οἱ ίδιοι οὐχὶ διλγωτερον (τοῦ ρήτορος),

ἀναπτύσσων (ἀπαριθμῶν) πόσα καλά πηγάδους ἐκ τῆς ἀντιστάσεως ἔναντιον τῶν ἔχθρων—,

ἀλλ' ἀντιθέτως βλέποντες τὴν δύναμιν τῆς πόλεως καθημερινῶς εἰς (μέ) τὰ ἔργα (της)

καὶ ἀγαπῶντες μετὰ πάθους αὐτὴν ὡς ἐρασταὶ της,
καὶ, δταν φανῇ (ἡ πόλις) εἰς σᾶς

ὅτι εἰναι μεγάλη,
ἀναλογιζόμενοι,

ὅτι ἀπέκτησαν αὐτὰ (τὴν δύναμιν)
ἄνδρες τολμηροὶ καὶ γνωρίζοντες τὸ καθήκον των

καὶ ἔχοντες φιλοτιμίαν (φιλότιμον)
εἰς τὰ ἔργα (των),

καὶ (οἵτινες) καὶ δσάκις ἥθελον δποτύχει εἰς τινα προσπάθειάν (των).

ἐν τούτοις τούλαχιστον δὲν ἐθώρουν δρθὸν νὰ στερήσουν καὶ την πόλιν ἀπὸ τὴν ἄνδρειαν των,
ἀλλ' (ἀντιθέτως) προσέφερον

διὰ τὴν σωτηρίαν της
τὴν ὀραιοτέραν συνεισφοράν.

Διότι δταν ἔδιδον δλοι μαζὶ τὴν ζωὴν (των),

ἐκέρδιζον προσωπικῶς ἔκαστος τὸν ἀγῆραστον (οἰλώνιον) ἔπαινον καὶ τὸν τάφον λαμπρότατον,
ὅχι αὐτὸν, ἐντὸς τοῦ δποίου εἰναι θαμμένοι,

ἀλλ' ἐκεῖνον, ἐντὸς τοῦ δποίου
δόξα αὐτῶν παραμένει ἀείμνηστος εἰς πᾶσαν ἐκάστοτε παρουσιαζομένοι.

λόγου καὶ ἔργου.

3. Ἀνδρῶν γάρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος,
καὶ σημαίνει

οὐ μόνον ἐπιγραφὴ στηλῶν

ἐν τῇ οἰκείᾳ

ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ
ἔνδιαιτάται παρ' ἐκάστῳ

ἄγραφος μνήμη
τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου.

4. Οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες

καὶ κρίναντες

τέ εὑδαιμὸν τὸ ἐλεύθερον,
τὸ δὲ ἐλεύθερον τὸ εὕψυχον,
μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς
κινδύνους.

5. Οὐ γάρ δικαιότερον ἀφειδοῖν
ἀν τοῦ βίου οἱ κακοπραγοῦντες,

οἵς οὐκ ἔστιν ἐλπῖς ἀγαθοῦ,

ἀλλ' οἵς ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύε-
ται

ἢ ἐναντία μεταβολὴ

καὶ ἐν οἷς (ἔσται) μᾶλιστα μεγάλα
τὰ διαφέροντα,

ἥν τι πιταίσωσιν.

6. Ἀνδρὶ γάρ ἔχοντι γε φρόνημα
ἀλγεινοτέρα ἢ κάκωσις μετά τοῦ
μαλακισθῆναι ἢ δὲ μετά ρώμης

καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἄμα

Θάνατος
γιγνόμενος ἀναίσθητος.

νην εὔκαιρίαν καὶ λόγου καὶ ἔργου.
Διότι τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ὅλη ἡ
γῆ εἰναι τάφος,
καὶ διαλαλεῖ τὸ δνομά των (ἡ δια-
τηρεῖ τὴν μνήμην των)
ὅχι μόνον ἡ ἐπιγραφὴ ἀναμνηστικῶν
στηλῶν (αἱ ἐνεπίγραφοι ἐπιτύμβιοι
στηλαὶ)

εἰς τὴν πατρίδα των,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ξένας χώρας
ἐγκατοικεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἐκάστου
(ἐκ τῶν κατοίκων)

ἄγραφος ἀνάμνησις
τοῦ φρονήματος (τῶν ἐπιφανῶν)
μᾶλλον παρὰ τοῦ ἔργου (αὐτῶν).

Τούτους (λοιπόν) τώρα ζηλεύσαντες
οεῖς πρὸς μίμησιν
καὶ σκεφθέντες

διτὶ εὑδαιμονία εἶναι ἡ ἐλευθερία,
κοιτὴ ἐλευθερία εἶναι ἡ εύψυχία,
μη βλέπετε ἐναγώνιοι (μὴ τροιμάζε-
τε). πρὸς τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους.
Διότι δὲν θὰ ἥτο δρθότερον νὰ
ἀψηφοῦν τὴν ζωὴν των οἱ δυστυ-
χοῦντες,
οἵτινες οὐδέν καλὸν ἔχουν νὰ ἐλ-
πίζουν,

ἀλλὰ ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ὄποιους εἰς
τὴν μετέπειτα ζωὴν τῶν ὑπάρχει
κινδύνος να λάβῃ χώραν

ἢ μετάπτωσις ἀπὸ τῆς εὔτυχίας εἰς
τὴν δυστυχίαν

καὶ ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ὄποιους (θὰ
εἶναι) μεγίστη ἡ διαφορὰ (μεταξὺ
τῆς σημερινῆς καὶ τῆς μελλοντικῆς
καταστάσεώς των),

ἀν υποστοῦν κανέν τι τύχημα.

Διότι δὲ ἀνδράς ἔχοντα πράγματι
συναίσθημα τιμῆς

πικρότερος (εἶναι) ὁ ἔξευτελισμὸς
ὅ συνδεδεμένος μετά τῆς δαιλίσις
παρὰ δὲ μετά ψυχικοῦ καὶ σωματι-
κοῦ σθένους

καὶ τῆς ἐλπίδος περὶ τῆς σωτηρίας
ὅλων

Θάνατος,

ὅστις ἐπέρχεται χωρὶς νὰ τὸν αι-

σθανθῆ κανεῖται.

Γραμματικά—Ἐρμηνευτικά. τοιόσδε=τοιοῦτος.—οἱ λοιποὶ=οἱ ἐπι-
ζῶντες.—διάνοια=φρόνημα.—ἀξιοῦ=ἀπαριθμ. τοῦ ἀξιῶ.—μηνύνει=διὰ μα-
κρῶν λέγω, ἔξαιρω.—ἔνειμε=έννυπαράχω, ἔγκλεισμα.—τὸ ἀμύνεσθαι=ἡ ἄμυ-
να, ἀντίστασις.—σφαλεῖν=εὔκτική παθητ. ἀσφίστου τοῦ σφάλλομαι=ἀπωτυγ-
χάνω, ἡττῶμαι.—τοῦ καὶ τινὸς γενικὴ τοῦ τίς.—οὐκ οὖν γε=έν τούτοις
τούλάχιστον μή...—στερείσκω=στερεῶ.—δ, ἡ ἀγήρως τὸ ἀγήρων=ἐπιθετον ἄττι.

κῆς β' κλίσεως.—**ε** αἰεὶ ἐντυχῶν καιρὸς=πᾶσα ἔκάστοτε παρουσιαζομένη εὐ-
καιρία.—**η** οἰκεία (*γῆ*)=ή πατρίς.—**η** μὴ προσήκουσα (*γῆ*)=ή ξένη χώρα.—
ξηλῶ=μιμοῦμαι τὸ καλόν, ἐν φ μιμοῦμαι=μιμοῦμαι γενικῶς.—περιορῶμαι=—
βλέπω ἐναγώνιος, φοβοῦμαι.—ἀφειδῶ=δὲν φείδομαι, ἀψηφῶ.—κακοπραγῶ=—
δυστυχῶ=μάλιστα μεγάλα=μέγιστα.—τὰ διάφορα=ή διαφορά.—τὸ μαλακή-
σθῆναι=ή μαλακίζεται δειλία.—ράμη=σθένος σωματικὸν καὶ ψυχικόν.—κοι-
νὴ ἐλπίς=ἐλπίς περὶ κοινῆς σωτηρίας, περὶ σωτηρίας τοῦ δλου.—

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ. τοὺς λοιποὺς=ύποκ. τοῦ εὔχεσθαι, ἀξιοῦν, ἔχειν σκοποῦ-
ντας, θεωμένους, γιγνωμένους, ἐνθυμουμένους—ἀσφαλεστέραν, ἀτολμοτέραν
κατηγ., τοῦ διάνοιαν, ὅ ἀντικ. τοῦ ἔχειν.—εὔχεσθαι, ἀξιοῦν=ύποκ. τοῦ χρῆ.—
ἔς τοὺς πολεμίους=προσδ. ἀναφορ. —ἔχειν=ἀντικ. τοῦ εὔχεσθαι καὶ ἀξιοῦν.
—σκοποῦντας καὶ κατωτέρω λέγων, θεωμένους, γιγνωμένους, ἐνθυμουμένους
τροπικάι.—λόγῳ=ὅγανυκή.—μόνῳ=κατ. προσδ.—ήν=ἀντικ. τοῦ μηκύνον.—
τὶ=αἰτιατική αἰτίας.—αὐτοὺς=κατ. προσδ.—εἰδότας=ἐπιθετική.—δσα ἐν τῷ
τοὺς πολεμίους...=πλαγία ἐρώτησις ἐκ τοῦ λέγων.—πολεμίους=άντ. τοῦ ἀμύ-
νεσθαι.—ἐργῳ=τροπική.—ἐραστὰς=κατηγορ. —αὐτῆς=ἄντικειμενική (ἐρωμαί-
τινος).—τοκμάντες, γιγνώσκοντες, αἰσχυνόμενοι, ἀξιοῦντες, προσέμενοι=ἐπι-
θετικαί.—τον=ἀντικειμενική (πειρῶμαι τινος).—πείρα=τροπική (πειρῶμενοι).—
—τὴν πόλιν τῆς ὀρετῆς=ἄμεσον καὶ ἐμμεσον ἀντικ. (στερίσκω τινά τινος).—
στερίσκειν=ἀντικ. τοῦ ἀξιοῦντες.—κάλλιστον=επίκ. προσδ.—αὐτῆς=χαριστι-
κή.—διδόντες=χρονική.—ἐπισημάτατον=κατ. αἰείμνηστος=κατηγ.— λόγου,
ἔργου=ύποκειμενική.—ἀνδρῶν=κατηγορ.—πάσα=κατηγ. προσδ.—τάφος=κα-
τηγ.—ἄγραφος=κατηγορ.—γνώμης=ἀντικειμενική (μέμιημαι τῆς γνώμης).—
ἢ τοῦ ἔργου=β' ὅρος συγκρ.-ζηλώσαντες, κρίναντες=χρονικαί.—τὸ εὑδαῖ-
μον κατηγ. τοῦ ἐλεύθερον καὶ τὸ ἐλεύθερον κατηγ. τοῦ εὔψυχον.—οἶς=—
προσωπική κτητική—άγαθοῦ=ἀντικειμενική.—ἡν πταίσωσι.. (ξεσταὶ)=ἴον
είδος, προσδοκώμενον.—μεγάλα=κατηγορ.—ἀλλεινοτέρα=κατηγ.—ἀνδρὶ=—
δοτική ἀναφοράς.—ἔχοντι=ἐπιθετική.—ἀταΐσθητος κατηγ.—

Πραγματικά—Δισαφήτικά. προσηκνύτως τῇ πόλει, ἡτις ἀνέθρεψεν
αὐτούς.—τοιούδε, ὡς ἀνωτέρῳ περιεγράφησαν.—εὔχεσθαι εἰς τοὺς θεούς, διό-
τι δὲν ἔξαρταται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τὸ «ἀσφαλεστέραν τὴν διάνοιαν ἔχειν».—
τὴν διάνοιαν, τὸν πατριωτικὸν ἔγωμόν, τὸ φρόνημα.—ἀξιοῦν, διότι τὸ
«μηδὲν ἀτολμοτέραν τὴν διάνοιαν ἔχειν» ἔξαρταται ἀπὸ τοὺς πολίτας.—μὴ
λόγῳ, οὐχὶ ἐκ τοῦ λόγου μου.—τὴν ὁφελίαν τοῦ «μηδὲν ἀτολμοτέραν τὴν
διάνοιαν ἔχειν».—εἰδότας οὐδὲν χειρον, τοῦ ορήτορος, ἐμοῦ καὶ εἰς τὸ κεφ.
36 εἰπεν «οὐ βουλόμενος ἐν εἰδόσι μαρχηγορεῖν».—ἀλλὰ μᾶλλον θεωμένους,
συνεχίζει τὸν διακοπέντα λόγον τοῦ ἐνέκα τῆς παρεμβολῆς ἡν τι.. πολεμίους—
ἔργῳ, ὅπως δηλαδὴ ἡ δύναμις ἐμφανίζεται ἐκ τῶν πραγμάτων.—ἐν τοῖς
ἔργοις, κυρίως τοῖς πολιμοῖς.—κάλλιστον ἔρανον, ἥτοι νεότητα καὶ ζωὴν.—
γάρ, αἰτιολογεῖ τὸ κάλλιστον ἔρανον.—καταλείπεται, ἡ δόξα, ἐν φ οἱ νε-
κροὶ ἔχοντι ἀπέλθει.—καὶ λόγου, ἡτοι ἐγκωμιαστικοῦ, καὶ ἔργου, ὡς συμβαί-
νει εἰς τὰς παραμονάς μαχῶν, διαν οἱ πεσόντες προβάλλωνται ὑπὸ τοῦ
στρατηγοῦ ὡς ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν.—ἢ τοῦ ἔργου, διότι τὰ ἔργα εἰναι
δυνατόν νά λησμονηθοῦν.—οὖς ζηλώσαντες τοὺς ὑπέρ πατρίδος πεισόντας,
περὶ τῶν ὄποιών ὄμιλει ὁ ορήτωρ.—καὶ ποτίσαντες... ἡ ὑδαιμονία προϋποθέ-
ται ἐλευθερίαν καὶ ἡ ἐλευθερία τὴν εὐψυχίαν, τὴν παλληκαριά.—ἡν τι πταί-
σωσι, νικηθοῦν.—οὐ γάρ οἱ κακοπραγοῦντες... δυστυχῶν καὶ οὐδὲν ἔχων νά
ἐλπίζει ἀψηφεῖ τὴν ζωὴν του, καίτοι οὐδὲν χειρότερον πρόκειται νά πόλυ
ἐάν νικηθῇ ὁ εὐτυχῶν διμως, κατὰ μείζονα λόγον, πρέπει νά ἀντιμετωπίζῃ
μετά εὐψυχίας τὸν πολεμικὸν κίνδυνον, διότι, ἐάν νικηθῇ, μεταβάλλεται ἡ
κατάστασίς του ἀπὸ τῆς εὐτυχίας εἰς τὴν δυστυχίαν.—ἢ μετὰ τοῦ μαλακ-
σθῆναι κάκωσις, ὁ ἔξευτελισμὸς είναι ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς δειλίας
ἐν τῇ μάχῃ.—

Αισθητικά—Ρητορικά—Λογικά. Τό κεφάλαιον 43 ἀποτελεῖ τὸ τέταρτον μέρος τῆς ὑποθέσεως τοῦ λόγου καὶ περὶ οὐμάντας τοὺς πολίτας. —οἵλε...τοιοίδε (ὅμοιοτέλευτον, ἰσοσυλλαβία). —οκοποῦντας λόγῳ...θεωμένους ἔργῳ (ἀντίθεσις). —θεωμένους...γιγνομένους... ἐνθυμούμενούς (ὅμοιοτέλευτον, ἰσοσυλλαβία τῶν δύο πρώτων, παρίχησις). —διδόντες... ἐλάμβανον—κοινῇ...ἰδίᾳ (ἀντίθεσις). —οἰκείᾳ...μὴ προσηκούσῃ (ἀντίθεσις). —ἢ μνήμῃ ἐνδιαιτᾶται (προσωποποιία). —εὔδαιμον, ἐλεύθερον, εὐψυχον (ὅμοιοτέλευτον. χρῆσις ἐνάρθρου οὐδετέρου ἐπιθέτου εἰς θέσιν οὐσιαστικοῦ). —ἢ τι πταισίσθηται (εὐφημισμός). —ἢ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις=ἢ διὰ μαλακιῶν κάκωσις (χρῆσις Ρηματικοῦ τύπου εἰς θέσιν ὄντος).

Μόνημα. Τοιοῦτοι ἀνεδείχθησαν οἱ προκείμενοι νεκροί, ἀντάξια τέκνα μεγαληποῖς—πατρίδος. Σεῖς δὲ οἱ ἐπίζωντες ἔχετε ιεράν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποδείξετε ἔναντι τῶν ἔχθρῶν, διαν ἡ πατρίς σᾶς καλέσῃ φρόνημα ἐξ ἰσού τολμηρὸν καὶ ἀκαμπόν. Θά ἔννοήσετε δὲ τὸ κέρδος τὸ ἀπορρέον ἐκ τοῦ τοιούτου φρενίματος, διαν παρίσασθε καθημερινῶς θεαταῖ τῆς δυνάμεως τῆς πόλεως καὶ σκέπτεσθε διτὶ δημιουργοὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς ὑπῆρχαν ἀνθρώποι τολμηροί, ἔχοντες ἐπίγνωσιν τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν πατρίδα. Καὶ διὰ τὴν θυσίαν των ταύτην ἔλαβον τὴν καλλίστην τῶν ἀμοιβῆν ἐκέρδισαν τὸν ἀμάρτιντον τῆς δόξης στέφανον καὶ περίλαμπρον τάφον, διτὶς εἶναι τὸ ἐνδισιότημα τῆς ἀθανάνου δόξης διότι δῆλη ἡ γῆ εἶναι τάφος τῶν ἐπιφανῶν ὑνδρῶν γαὶ εἰς τὴν ψυχὴν ἔκαστου ἀνθρώπου, ἀδιάφορον εἰς ποίαν χώραν ἀνίκει, ἐγκατοικεῖ ἡ ἀνάμνησις τῶν μεγάλων νεκρῶν, τὴν διοίαν ζωγονεῖ μᾶλλον ἡ ἀνδος πνευματικὴ ἐκτίμησις παρὰ ἡ θέσις τεχνητοῦ μνημείου. Τούτους καὶ σεῖς μιμηθῆτε καὶ μὴ λησμονοῦντες διτὶ ἡ εὐδαιμονία σημαίνει ἐλευθερίαν καὶ ἐλεύθερίαν καὶ σημαίνει εὐψυχίαν ἀντιμετωπίσατε μετὰ σθένους τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. Διάτι τὴν ζωὴν διφείλουν νὰ θυσιάζουν διτὶ δυστυχίες, ἀλλ ὅσοι κινδυνεύουν νὰ μεταπέσουν ἀπὸ τῆς εὐτυχίας εἰς τὴν δυστυχίαν, ἐὰν κάσουν ἔνα πόλεμον. Προτιμότερος ἐξ ἀλλού εἶναι ἀνωδύνως ἐπερχόμενος θάνατος κατὰ τὴν ὕραν τῆς μάχης παρὰ ἡ σωτηρία διὰ τῆς φυγῆς ἐν τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς καὶ ἡ ταπείνωσις καὶ ὁ ἐξεντελισμὸς διὰ δειλίαν ἐνώπιον τοῦ ἔχθρου.

Ἐπιγραφή. Παραίνεσις πρὸς τοὺς πολίτας ἐν γένει, ἵνα μιμηθοῦν τὸ φρόνημα τῶν νεκρῶν.

Περιλήψεις. 1) Θερμὴ ἔκκλησις τοῦ οήτορός εἰς τοὺς ἐπίζωντας, πρὸς μήμησιν τοῦ φρονήματος τῶν νεκρῶν 2) οὗτοι διὰ τῆς θυσίας των ἐκέρδισαν τὸν ἀμάρτιντον στέφανον τῆς αἰλονίου δόξης 3) τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν δῆλη ἡ γῆ εἶναι τάφος 4) ἡ εὐψυχία ἄγει εἰς τὴν ἐλεύθεριαν καὶ ἡ ἐλευθερία εἰς τὴν εὐδαιμονίαν 5) ταῦτα ἀς ἔχουν ὑπ' ὅψιν περισσότερον οἱ εὐτυχοῦντες παρὰ οἱ δυστυχοῦντες 6) προτιμότερος δ ἐνδοξος θάνατος παρὰ ἡ θιθικὴ ταπείνωσις ἐνεκα ἀνανδρίας καὶ δειλίας.

***Ερωτήσεις.** ποῖα τὰ κέρδη ἐκ τῆς ἀντιστάσεως τῶν πολιτῶν ἐναντίον τῶν ἔχθρων; ἀναπτύξατε τὴν γνώμην «ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσι γῇ τάφος» ἐπίσης τὴν γνώμην «τὸ εὔδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον».

Κεφάλαιον 44

1. Δι' δπερ
καὶ τοὺς τοκέας τῶνδε, δσοι πά.
ρεστε,
οὐκ δλοφύρομαι νῦν· μᾶλλον ἡ
παραμυθίσομαι.

Διὰ τοῦτο ὀκριβῶς
καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῶν ἐδῶ (τῶν νεκρῶν)
δσοι εἰσθε παρόντες,
δεν (σᾶς) κλαίω τώρα τόσον, δσον
θέλω νὰ (σᾶς) παρηγορήσω.

Ἐπίστανται γάρ τραφέντες ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς,

τὸ δὲ εὔτυχὲς (ἐστι τούτοις),
οὐδὲν λάχωσι τῆς εὔπρεπεστάτης
μέν τελευτῆς,
δῶσπερ νῦν οἶδε,

ὅμεῖς δὲ λύπης (=τῆς εὔπρεπεστάτης δὲ λύπης, δῶσπερ ὅμεῖς),
καὶ (τούτοις) οἷς ὁ βίος ξυνεμετρήθη ἐνευδαιμονήσαι τε καὶ ἐντελευτῆσαι δύοισι.

2. Οἶδα μέν οὖν χαλεπὸν δν πειθεῖν,

ῶν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν εὔτυχίαις ἄλλων,

αἷς ποτε καὶ αύτοι ἡγάλλεσθε·
καὶ λύπη (έστι τινι) οὐκ ἀγαθῶν
ῶν ἃν τις στερίσκηται μὴ πειρασμένος,
ἄλλ' οὐ (=τούτου, δ)
δν ἔφαειρεθῇ ἔθας γενόμενος.

3. Χρή δὲ καρτερεῖν ἐλπίδι καὶ ἄλλων παιδῶν οἷς ἔτι ἡλικία (έστι)
τέκνωσιν ποιεῖσθαι·

ἴδια τε γάρ οἱ ἐπιγινόμενοι ἔσονται τιοι λήθη τῶν οὐκ δυτῶν,

καὶ τῇ πόλει διχάζεν ξυνοίσει,

ἔκ τε τοῦ μη ἐρημοῦσθαι

καὶ ἀσφαλείᾳ·
οὐ γάρ οἶόν τε βουλεύεσθαι ίσον
τι ἢ δικαιον (τούτους) οὐ ἀν

(μὴ) καὶ παιδας παραβαλλόμενοι
ἔκ τοῦ δμοίου
μὴ κινδυνεύωσιν (ἔκ τοῦ δμοίου).

4. "Οσοι δι' αδ παρηβήκατε,

Διότι γνωρίζουν καλῶς ὅτι διῆλθον τὴν ζωὴν των (οἱ γονεῖς) ἐν μέσῳ ποικιλοτρόπων περιπετειῶν,
ἡ δὲ εὔτυχία (ἀνήκει εἰς τούτους),
οἵτινες ἥθελον εὑρει τὸν ἐντιμότατον μὲν θάνατον,
ὅπως ἀκριβῶς τώρα οἱ προκείμενοι νεκροί,

ἢ τὸ ἐντιμότατον πένθος, δπως σεῖς,

καὶ (εἰς τούτους) εἰς τὸν ὄποιους ἡ ζωὴ ἔκανονίσθη μὲν συμμετρίαν καὶ νὰ ζήσουν εὔτυχεῖς καὶ νὰ ἀποθάνουν δμοίως (εὔτυχεῖς).

Γνωρίζω μέν βεβαίως ὅτι εἶναι δύσκολον (πρᾶγμα). τὸ νὰ (σᾶς) ιασηγορήσω,

διότι τούτους (τοὺς νεκρούς) καὶ πολλάκις μάλιστα θὰ λαμβάνετε ἀφορμάς νὰ ἐνθυμηθετε κατὰ τὰς εὔτυχίας τῶν ἄλλων,

διὰ τὰς ὄποιας κάποτε καὶ σεῖς τοι διοι ἔδοκαμάζατε ἀγαλλίασιν·

καὶ λυπεῖται κανεὶς οὐχὶ διὰ ἀγαθᾶς, τὰ ὄποια ίσως στερεῖται (τις) χωρὶς νὰ (τὰ) δοκιμάσῃ,
ἄλλα διὰ τοῦτο, τὸ ὄποιον
ῆθελε χάσει, ἀφ' οὗ (πρῶτον τὸ)
ἔσυνηθισεν.

Πρέπει δμως νὰ ἔχουν ὑπομονὴν μὲ τὴν ἐλπίδα (τῆς ἀποκτήσεως) καὶ ἄλλων (ἀρρένων) παιδῶν δσοι ἀκόμη εἶναι εἰς ἡλικίαν νὰ τεκνοποιοῦν· διότι καὶ ίδαιτέρως (εἰς ἕκαστην οἰκογένειαν) δσοι (ἄρρενες) γεννθοῦν κατόπιν θὰ γίνουν εἰς μερικοὺς ἀφορμὴ νὰ λησμονήσουν αὐτούς, οἱ ὄποιοι δὲν ὑπάρχουν (πλέον),
καὶ τὴν πολιν διττῶς θὰ ὠφελήσῃ (τοῦτο τὸ πρᾶγμα).

δηλαδὴ καὶ ἀπό τῆς ἀπόψεως τῆς μη ἐρημώσεως (λόγω ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ)

καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀσφαλείας· διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφασίζουν (περὶ τῶν δμοίων ὑποθέσεων) δμοίως ἢ δικαιώς (οιδοι) οὐτινες,

διότι δὲν ἔχουν καὶ αύτοι παιδας νὰ ἐκθέσουν εἰς κίνδυνον

δμοίως (ῶς οἱ ἔχοντες), δὲν διατρέχουν κίνδυνον (νὰ χάσουν αὐτοὺς) (δμοίως—ῶς οἱ ἔχοντες).

Καὶ δσοι πάλιν είσθε προχωρημένοι εἰς τὴν ἡλικίαν,

ιτόν τε πλείονα θίουν δν ηύτυχείτε κέρδος ήγεισθε καὶ τόνδε (ήγεισθε) ἔσεσθαι βραχύν, καὶ τῇ εὐκλείᾳ τώνδε κουφίζεσθε.

Μόνον γάρ τὸ φιλότιμον ἀγήρων, καὶ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας οὐ τὸ κερδαίνειν τέρπει μᾶλλον, ὥσπερ τινές φασι, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι,

καὶ τὸ περισσότερον μέρος τῆς ζωῆς (σας), τὸ ὄποιον διήλθατε εὔτυχεῖς, δις (τὸ) θεωρῆτε κέρδος καὶ διτοῦ (ὅπερ ὑπολείπετο) θὰ εἴναι μικρόν καὶ μὲ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔδω (τῶν νεκρῶν) νὰ ἀνακουφίζετε τὸν πόνον (σας). Διότι μόνη ἡ ἀγάπη τῆς τιμῆς (οὐδέποτε) γηράσκει, καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀχρήστου ἡλικίας (κατὰ τὸ γῆρας) δέν εὐχαριστεῖ τὸ κέρδος τόσον, ὡς μερικοὶ λαχυρίζονται, ἀλλὰ ἡ τιμή.

Γραμματικά—Ἐρμηνευτικά. τοκεὺς (τίκτω, τέτονα)=γονεύς.—παραμυθοῦμαι=παρηγορῶ.—τρέφομαι=διέρχομαι τὴν ζωήν.—πολύτροπος=ποικιλόςροπος.—λάχωσι=ἀόρ. τοῦ λαγχάνω.—ξυγμετροῦθηη=παθ. ἀόριστ. τοῦ ξυμμετροῦμαι=ἐνευδαιμονῆσαι, ἐντελευθῆσαι τῶν ἐγενδαιμονῶν ἐντεντικῶν πείθω =παρηγορῶ.—νῦπονήματα=ἄψοφαι πρὸς ἐνθύμησιν ἀγάλλομαι=δοκιμάζω ἀγάλλισιν—πειρασμόνεος=ἀόρ. τοῦ πειράματα =ἔθάς, ἔθάδος=δ συνηθίσας κάτι.—τέκνωσιν ποιοῦμαι=τεκνοποιῶ.—λήθη=ἀψορμὴ πρὸς λήθην.—ξυνοίσει=μέλλω τοῦ ξυμφέρει.—τὸ ἔρημονθοσθαι=ἡ ἔρημωσις.—παραβάλλομαι=ἐκβέτω εἰς κίνδυνον.—παραβήκατε παρακειμενος τοῦ παραβᾶται=εἰμαι περισσινης ἡλικίας—ἥγεισθε, κουφίζεσθε=προστακτικαὶ.—εὐκλείαι=δόξαι.—ἀγήρως, ὡς, ὡν=ἐπίθετον ἀττικῆς β' κλίσιος—τὸ ἀχρεῖον χῆς ἡλικίας=τὸ γῆρας.

Συντακτικά. τῶνδε=ἀντικειμενική.—τοαφέντες=κατηγορηματική.—τὸ εὐτυχὲς=ὑποκ. τοῦ (ἐστί), ἐκ τοῦ ὄποιού ἔξαρταται ἡ νοούμενη προσωπικὴ ἀττικὴ (τούτοις).—τελευτῆς=λύπης ἀντικείμενα τοῦ λάχωσι.—καὶ οἵσ=καὶ τὸ εὐτυχὲς ἔστι τούτοις, οἵς...—ἐνευδαιμονῆσαι=ἐντελευτῆσαι καθαρός τε λικὸς ἀποζέμερφατα.—χαλεπὸν ὅν=κατηγορηματική.—πείθειν=ὑποκ. τῆς ἀπροσώπου ἔκφρασες χαλεπὸν δύν...—φῶν...=ἀναφορικὴ αἰτιολογικὴ πρότασις.—ῶν =ἀντικειμενική.—αἰς τῆς αἰτίας.—αντοῖ=κατηγ. προσδ. ἀγαθῶν=τῆς αἰτίας, —ῶν=ἀντικ. τοῦ στερίσκηται καὶ πειρασμένος.—πειρασμόνεος =τροπική.—ἀλλ' οὖ=ἀλλὰ τούτον (τῆς αἰτίας) δ (ἀντικ.)—ἔθάς=κατηγορ =γενούμενος χρονική.—έλπιδι=τῆς αἰτίας.—παιδῶν=ἀντικειμενική.—ῶς ὑποκείμενον τοῦ καρτερεῖν νοεῖται τὸ (τούτους)...—οἵς=προσωπικὴ κτητική.—λήθη=κατηγορ.—τῶν οὐκ ὅγτων=ἀντικειμενική.—τῇ πόλει=ἀντικ. —ἐκ τοῦ μὴ ἔρημονθοσθαι=ἀσφαλείᾳ =έπειηγήσεις τοῦ διχόνεων καὶ προσδιορ. τῆς αἰτίας.—βουλεύεσθαι =ὑποκ. τοῦ οἴόν τε (ἐστί).—παραβάλλομενοι=αἰτιολογική.—κέρδος=κατηγορ. τοῦ βίου, ὅπερ ἀντικ. τοῦ ἥγεισθε.—δν=αἰτιατικὴ χρέονος.—τρύνε=ὑποκ. τοῦ ἔσεσθαι, ὅπερ ἀντικ. τοῦ ἥγεισθε.—βραχὺν=κατηγορ.—εὐκλείᾳ=τῆς αἰτίας.—τῶνδε=κτητική καὶ ὑποκειμενική.—μόνον=κατηγορ. προσδ. καὶ ἀγήρων=κατηγορ. τοῦ φιλότιμου.—τῆς ἡλικίας διαιρετική.

Πραγματικά - Διασφημστικά. Δι' δπερ, ἐπειδὴ οἱ πεσόντες ὡς γενναῖοι δέν ἐφείσθησαν τῆς ζωῆς των.—ἐπίστανται τραφέντες, οἱ γονεῖς τῶν πεσόντων.—δ βίος ξυνεμετρήθη, ὑπὸ τῆς μοίρας.—ἐν εὐτυχίαις ἀλλων, ἔχόντων ἀρρενας παῖδας.—ἥγάλλεσθε ποτε, ὅτε ἔξων οι υἱοί οῦμν.—καὶ ἀσφαλείᾳ, διότι οἱ ἔχοντες παῖδας ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν τύχην τῆς πλέων καὶ τοῦτο είναι ἐγγύησις περὶ τῆς ἀσφαλείας της.—τῇ εὐκλείᾳ τῶνδε κουφίζεσθε, διότι ἡ δόξα τῶν τέκνων ἀντανακλᾶ καὶ ἐπὶ τῶν γονέων.—ώσπερ τινὲς φασι, ὑπαινιγμὸς ἀναφερόμενος εἰς τὸν λυρικὸν ποιητὴν Σιμωνίδην τὸν Κείον

(556 - 468 π.Χ.), διαβότον διά τὴν φιλαργυρίαν του ίδιως κατὰ τὴν γεροντικήν του ἡλικίαν περὶ τούτου ὁ Πλούταρχος ('Ηθικὰ 786 B) γράφει: Σιμωνίδης ἔλεγε πρὸς τὸν ἐγκαλοῦντα αὐτῷ φιλαργυρέαν, διὰ τῶν ἄλλων ἀπεκριθεμένος διὰ τὸ γῆρας ἥδονῶν ὑπὸ μιᾶς ἔτι γηροβοσκεῖται, τῆς ἀπὸ τοῦ κερδαίνειν.

Αἰσθητικά—Ρητορικά—Λογικά. τὸ κεφάλαιον 45 τὸ πέμπτον μέρος τῆς ὑποθέσεως τοῦ λόγου, τὴν παραμυθεῖναι λίαν σοβαρούς, οὐσιαστικούς, ἀπηλλαγμένους κενολογιῶν, διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον εὐρίσκουν ἀπήχησιν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν τεθλιψμένων γονέων.—πάρεστε... ἐπίστανται... ὑμεῖς δέ.. ἐναλλαγὴ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ προσώπου νου.—τὸ εὐτυχέα ἔστιν τούτοις, οὐ ἀν λάχωσι λύτης... σχῆμα δέξιμων, διότι ἡ εὐτυχία ἔγκειται ἐν τῇ λύπῃ.—ἐνευδαιμονῆσαι.. ἐνταλευτῆσαι... πασα ὑπὸ τοῦ Θουκιδίδου.—ἴδια τε... καὶ τῇ πόλει.. ἀντιθεσις.—τῶν οὐκ ὅντων.. λιτότης.—

Νόημα. Δὲν κλαίω τὴν μοῖραν τῶν γονέων τῶν προκειμένων νεκρῶν, διότι αὐτοὶ ἔπεσον ως γενναῖοι θὰ προσπαθήσω δύμως νὰ παρηγορήσω αὐτούς. Εγετε δοκιμάσει πολλὰς χαρὰς καὶ λύπας εἰς τὴν ζωὴν καὶ γνωρίζετε πολὺ τον, ως οἱ προκειμένοι νεκροί, καὶ ἔκεινοι εἰς τοὺς δόποίους ἡ μοῖρα ἐπεφύδησεν ἐντιμοτάτην λύπην, ως συμβαίνειν τώρα μὲ σᾶς. Ἀναγνωρίζω βεβαίως, διότι είναι δύσκολον πρᾶγμα νὰ σᾶς παρηγορήσω, διότι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εὐτυχίαι τῶν ἄλλων θὰ σᾶς φέρουν εἰς τὴν μνήμην τοὺς προσφιλεῖς σας νεκρούς. Πρέπει δύμως νὰ ἔχετε ὑπομονὴν, οἱ μὲν νεώτεροι ἐπὶ τῇ ἐλπίδι πλειστον μέρος τοῦ βίου των ἐν εὐτυχίᾳ καὶ διὰ τούτου εἶναι γεννήτορες εὐκλεῶν νεκρῶν.

Ἐπιγραφή. Παρηγορητικοὶ λόγοι τοῦ Θήτορος πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν νεκρῶν.

Περιλήψεις. Δὲν κλαίω τὴν μοῖραν τῶν γονέων τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ θὰ προσπαθήσω νὰ τοὺς παρηγορήσω μόνον—δὲν ἀγνῶ βεβαίως διὰ τοῦτο είναι δύσκολο πρᾶγμα—συνιστῶ δύμως εἰς αὐτοὺς ὑπομονὴν μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπεκτήσεως ἄλλων παίδων—ἀλλὰ καὶ οἱ προχωρημένης ἡλικίας γονεῖς θὰ ἀνακουφίζουν τὸν πόνον των μὲ τὴν δόξαν τῶν πεσόντων υἱῶν των καὶ θὰ ἀπολαύουν γενικῆς τιμῆς.—

Ἐρωτήσεις. Διατὶ οἱ ἔχοντες τέκνα γονεῖς εἰναι ἐγγύησις ἀσφαλείας τῆς πολιτείας; ὅληθεύει ἡ γνώμη τοῦ Θήτορος διὰ κατὰ τὸ γῆρας «οὐ τὸ κερδαῖνεν τέρπει μᾶλλον, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι»;

Κεφάλαιον 45

1. Παισὶ δ' αὖτις,
ὅσοι πάρεστε,
ἢ ἀδελφοῖς
ὅρῳ μέγαν τὸν ἀγῶνα—

Διὰ τοὺς υἱοὺς δὲ πάλιν αὔτων ἐδικτύων τῶν νεκρῶν, ὅσοι εἰσθε πάροντες, ή διὰ τοὺς ἀδελφούς (των) βλέπω βαρύν (δύσκολον) τὸν ἀγῶνα—

τὸν γάρ οὐκ ὅντα
πας εἴωθεν ἐπαινεῖν—

καὶ μόλις
κριθεῖτε ἀν
καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς

εύχ δμοῖοι,
ἄλλ' ὀλίγῳ χείρους.
Θόδονος γάρ τοῖς ζῶσι
πρὸς τὸ ἀντίπαλον
τὸ δέ μή ἐμποδὼν

τετίμηται
ἀνανταγωνίστῳ εὔνοιᾳ.
2. Εἰ δὲ δεῖ με
μνησθῆναι τι
καὶ γυναικείας ἀρετῆς,
ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ θίουνται,
βραχείᾳ παραινέσαι
ἄπαν σημανῶ.
ἢ τε γάρ δόξα (ἔσται)
μεγάλῃ ὑμῖν
γενέσθαι μη χείροις
τῆς ὑπαρχούσης φύσεως
καὶ ἡς (=ταύτης, ἡς)
ἐπ' ἔλαχιστον
κλέος ἢν ἥ
ἐν τοῖς ἄρσεσι
περὶ ἀρετῆς ἢ φύγου.

διότι τὸν θανόντα
φίλος (δέ κόσμος) συνιθίζει· νὰ ἐπαι-
νῇ—
καὶ μετὰ δυσκολίας
πιθανὸν νὰ χαρακτηρισθῆτε
λόγω (έπιδειξεως) ἔξαιρετικῆς ἀν-
δρείας
οὐχὶ δμοῖοι (πρὸς τοὺς νεκρούς,
ἄλλ' ὀλίγον κατώτεροι (αὐτῶν).
Διότι οἱ ζῶντες φθανοῦν
τοὺς ἀντιζῆλους (ἀντιπάλους των),
ὅσοι δικαῖοι δέν εἰναι ἐμπόδιον (εἰς
τὸν δρόμον αὐτῶν—τὰν ζώντων)
ἀνέκαθεν τιμῶνται
δι' ἀσυναγωνίστου εύνοιας.
Καὶ ἂν τὸν πρέπη ἔγω
νὰ κάμω μνείαν τινὰ (κάποιον λόγον)
καὶ περὶ τῆς ἀρετῆς τῶν γυναικῶν,
ὅσαι τώρα θὰ μείνουν χῆραι,
διὰ συντόμου συστάσεως
θὰ ἐκφράσω δλᾶς τὰς σκέψεις μου,
καὶ ἡ τιμὴ δηλαδὴ (θὰ εἰναι)
μεγάλη διὰ σᾶς
να φανῆτε οὐχὶ κατώτεραι
τῆς ἐμφύτου (εἰς γυναικάς) φύσεως
καὶ δι' ἐκείνην, περὶ τῆς ὁποιας
ἔλαχιστα
θὰ γίνεται λόγος
μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν
διὰ καλὸν ἢ κακόν.

Γραμματικά—Ἐρμηνευτικά. ὁ οὐκ ὀν=ό θανών.—μόλις καὶ μό-
γε=μετὰ δυσκολίας.—κριθεῖται=εὐχτικὴ παθ. ἀρ. τοῦ κρίνομας=χαρακτη-
ριζομαί.—δμοῖος=δμοῖος.—χείροντος καὶ χείροντος=συγχριτικὸς τοῦ κακός.—
τὸ ἀντίπαλον=οἱ ἀντίπειλοι.—ἐμποδὼν=ἐπίρρογον (ἐν ποσὶν ὧν), τὸ ἐμπο-
δών δηλαδὴ δν=ο, τι εἰναι ἐμπόδιον, δοσι εἰναι ἐμπόδιον.—ἀνανταγώνιστος,
ος, ον=ἀσυναγώνιστος.—μνησθῆναι=παθ. ἀρ. (ἐμνήσθην) τοῦ μιμηγόσκο-
μαι=ποιοῦμαι μνείαν, κάμψω λόγον.—σημανῶ=μέλλων τοῦ σημαίνω.—δόξα=—
τιμή.—χείρος=συγκριτ. τοῦ κακός.—κλέος=φήμη, λόγος.—ἀρσηγ=ἰωνικὸς
τύπος τοῦ ἀρρην., ἦν.—

Συντακτικά. ὁρῶ τὸν ἄγῶνα (ἀντικ.) ἔννοείται δητα (χατηγορηματικὴ)
μέγαν (χατηγ.) παισι ἢ ἀδελφοῖς (προσωπικαί).—καθ' ὑπερβολὴν προσδ.
εἰτίας.—ἀρετῆς ἀντικειμενική.—δμοῖος, χείροντος=χατηγορ = φθόδονος (ὑποκ.)
τοῦ νοούμενου (ἔστι) τοῖς ζῶσι (προσωπική).—εύνοιᾳ τροπική.—εἰ δὲ δεῖ...
σημανῶ... α' εἰδος τὸ πραγματικόν.—ἀρετῆς=ἀκτικ.—παραινέσαι τροπική.—
μεγάλη κατηγ.—χείροις κατηγ.—φύσεως συγχριτική.—ἡς.—ντικειμενική.—
ἐπ' ἔλαχιστον προσδ. ποσοῦ.—

Πραγματικά—Διασαφητικά. τὸν ἄγῶνα, τὸν ὅποιον ἀναλαμβάνετε.—
μέγαν, διότι δέν εἰναι εὔκολον νὰ ὑπερβάλετε τοὺς προκειμένους νεκρούς
εἰς τὴν ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς.—δοσι πάρεστε, δηλαδὴ παίδες καὶ ἀδελφοί.—
τὸ μή ἐμποδών, τοιοῦτοι εἰναι μόνον, δοσι ἀποθνήσκουν.—τετίμηται ἀντα-
γωνίστῳ εύνοιᾳ, ἐν τούτοις ἐν κεφαλ. 35 εἰπε τὰ ἀντίθετα ε...φθονοῦντες ηδη
μαι ἀπιστοῦσιν.—φθόδονος γάρ τοῖς ζῶσι... δμοῖοις. λέγει δ Δημοσθένης (18,

315) «...τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσι ὑπεστί τις ἡ πλείων ἡ ἐλάττων φθόνος. τοὺς νοὶ ἔσμεν ἀνδρὶ εὐκλεεῖ ζῶντι φθονήσαι, καὶ φθανόντα δ' αἰνέσαι». — γυναικαρχούσης φύσεως, ἡ ἀποστολὴ τῆς γυναικός, κατὰ τὸν φόρον, εἶναι ὁ πεῖρος μορισμὸς αὐτῆς εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἡ ἀσχολία εἰς τὰ οἰκιακά.— κλέος ἐν ἐδρεσσεις ἐπ' ἐλάχιστον, ἐν τούτοις ἡ σύζυγος τοῦ Περικλέους, ἡ Ἀσπαοία, ἐδημιούργηε πολύν θόρυβον περὶ τὸ ὄνομά της.—

Αἰσθητικά—Ρητορικά—Λογικά. τὸ κεφάλαιον 45 εἶναι τὸ δευτερον. τμῆμα τῆς παραμυθίας (44-45) καὶ τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τῆς ὑποθέληπτικῆς σημασίας, — γυναικείας ἀρετῆς, δσαι ἔσσονται σχῆμα κατὰ σύνεσην ἡ σις— μεγάλη δόξα... κλέος ἐπ' ἐλάχιστον = δόξμωρον σχῆμα. — ἀρετῆς περὶ = επική χρῆσις τῆς προθέσεως.—

Νόημα. Δύσκολος εἶναι ὁ ἄγων, τὸν δποῖον ἀναλαμβάνοντι ἥδη οἱ παῖδες δεῖξουν, εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ χαρακτηρισθοῦν ὑπὸ τῶν συνανθρώπων θρώπινος, νὰ τιμᾶται δηλαδὴ κανεὶς εὐκολώτερον, ὅπαν, ἀποθάνῃ δυσκολώτερον δέ, ἐφ' ὅσον ζῆ. Πρὸς δὲ τάς κήρας συνιστῶ νὰ περιορισθοῦν εἰς τὸν νὰ προσπαθήσουν νὰ μὴ δώσουν διὰ τῆς συμπεριφορᾶς των λαβήν τε τοὺς μόρφωσις τῶν χηρῶν πρὸς τὰς δύο αὐτὰς συστάσεις μου θά προσάψῃ τιμὴν εἰς αὐτὰς.—

Ἐπιγραφή. Παραμυθία πρὸς τοὺς υἱούς, ἀδελφούς καὶ κήρας τῶν πεσόντων.

Περιλήψεις. Προτοροπή πρὸς τοὺς υἱούς καὶ ἀδελφούς τῶν πεσόντων, δπως προσπαθήσουν νὰ φθάσουν τὴν δόξαν αὐτῶν—σύστασις πρὸς τάς κήρας τῶν πεσόντων, ἵνα διάγουν κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὴν γυναικείαν φύσιν.

Ἐρωτήσεις. Ἡ ἀρχαία Ἀθηναία συνέβαλε εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πολιτισμοῦ; τίνες αἱ ἀντιλήψεις τῶν ἀρχαίων περὶ προσωρισμοῦ τῆς γυναικός; τίς ἡ θέσις ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἀρχαίας Ἀθηναίας καὶ τῆς σημερινῆς Ἑλληνίδος;

Κεφάλαιον 46

1. Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λογώ κατὰ τὸν νόμον δσα εἶχον πρόσφορα, καὶ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἥδη κεκόσμηνται ἔργω, τὰ δέ

“Ἐχουν λέχθη καὶ ὑπ' ἐμοῦ διὰ τοῦ (παρόντος) λόγου συμφώνως πρὸς τὸν νόμον δσα εἶχον ἀρμόζοντα (εἰς τὴν περιστασιν αὐτῆν), καὶ οἱ θοπτόμενοι, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἔχουν ἥδη τιμηθῆ δι' ἔργων, ἀφ' ἐτέρου δέ

τούς παῖδας αὐτῶν
θρέψει ἡ πόλις δημοσίᾳ
τὸ ἀπὸ τοῦδε
μέχρι ἡβῆς
προτιθεῖσα
τοῖσδε τε
καὶ τοῖς λειπομένοις
ἀφέλιμον στέφανον
τῶν τοιωνδε ἄγώνων·
οἷς γάρ κεῖται
μέγιστα ὅθλα ἀρετῆς,
τοῖς δὲ πολιτεύουσι
καὶ ἀριστοὶ ἀνδρες.
2. Νῦν δέ ἀπολοφυράμενοι
ἔκαστος ὅν προσήκει
ἀποχωρεῖτε.

τοὺς παῖδας αὐτῶν
θὰ διναλάβῃ νὰ ἀναθρέψῃ ἡ πολι-
τεῖα διὰ δημοσίας φροντίδος
ἀπὸ σήμερον
μέχρι ἐφηβικῆς ἡλικίας,
δρίζουσσα
καὶ διὰ τοὺς προκειμένους νεκροὺς
καὶ διὰ τοὺς ἐπιζῶντας
ἀφέλιμον βραβεῖον
διὰ τοὺς τοιούτου εἰδους ἀγῶνας·
διότι δύον ἔχουν καθιερωθῆ^{θῆ}
μέγιστα βραβεῖα τῆς ἀρετῆς,
ἴκειν ζωι.
καὶ οἱ ἄριστοι πολῖται.
Καὶ τώρα, ἀφ' οὗ ἀποκλαύσετε
ἔκαστος (ύμων), τὸν ἴδικόν του,
ἀπέλθετε.—

Γραμματικά—Ἐρμηνευτικά. πρόσφορος=ὅμοιος, κατάλληλος.—τὰ
μέν... τὰ δὲ=ἄφ' ἀνὸς μέν., ἀφ' ἐτέρου δέ.—τὸ ἀπὸ τοῦδε (χρόνου)=ἀπὸ
σήμερον.—προτιθημι=προβάλλω, ὁρίζω.—κεῖται παρακείμ. τοῦ τίθεμαι.—

Συντακτικά. ἐμοὶ=ποιητικὸν αἴτιον.—λόγῳ=δργανικῇ.—δσαείχον πρόσφορ-
ος=ύποκ. τοῦ εἵρηται.—ἔργῳ=δργανικῇ.—πρόσφορος=κατηγορ.—στέφανον
τοῦδε καὶ τοῖς λειπομένοις=ἄμεσον καὶ ἔμμεσα ἀντικείμενα.—ἀφέλιμον
ἐπιθ. προσδ.—ἄγώνων=ἀντικειμενική.—μέγιστα=κατηγορ.—ἀρετῆς=ἀντικει-
μενική.—τοῦς δὲ (τούτοις δέ) ἄριστον ἀντὶ δεικτικῆς ἀντινυμίας, ὡς εἰς
τοὺς ποιητάς.—ὅν προσήκει δηλαδὴ διλοφύγεσθαι. —

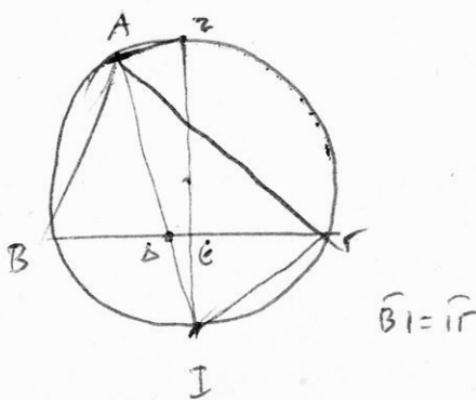
Πραγματικά—Διασαφητικά. καὶ ἐμοί, καθώς καὶ ὑπὸ τῶν πρὸ ἐμοῦ
διμιλησάντων ἄλλοτε ἐδῶ.—κατὰ τὸν νόμον, τὸν προβλέποντα τὴν ἐκφώνησιν
ἐπιταφίου λόγου.—κεκόσμηται ἔργῳ, μὲ τὴν μεγαλοπρεπῆ τελετὴν τῆς τα-
φῆς.—δημοσίᾳ ἡ πόλις θρέψει τοὺς παῖδας, διότι τοὺς γονεῖς, γυναῖκας καὶ
παῖδας τῶν πεσόντων ἐν Γρανικῷ ἀναλόγους φροντίδας είχεν διμοίως ἀνα-
λάβει τὸ κράτος, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου.—μέχρι ἡβῆς, ἡτοι μέ-
χρι 18 ἔτῶν.—τῶν τοιῶνδε ἄγώνων=ύπερ πατρίδος.—

Αἰσθητικά—Ρητορικά—Λογικά. τὸ κεφάλαιον 46 εἶναι ὁ ἐπίλογος
τοῦ ἐπιταφίου.—εἵρηται λόγῳ=πλεονασμός.—λόγοι εἵρηται... ἔργῳ κεκόσμη-
ται ἡ συνήθης ἀντίθεσις λόγου—ἔργου.—στέφανον μεταφορικῶς ἐκ τῶν
ἄγώνων.—

Νόημα. Διὰ τοῦ λόγου ἐτιμήθησαν οἱ νεκροὶ προσηκόντως καὶ δι' ἔργων
ἐτιμήθησαν ὑπὸ τῆς πολιτείας, ἡτοις καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν θὰ τρέψῃ μέχρι^{τρέψῃ} ἐνηλικιώσεως. Καὶ ἡδη ἐπιστρέψατε εἰς τὰς οἰκίας σας.

Ἐπιγραφή. Αἱ περετέρω ύποχρεώσεις τῆς πολιτείας πρὸς τοὺς νεκρούς.

Na watai enenabdn teifurov ex tis
furias A, tis pagens BT noi tis
dikotofou $AD = d$.

Τετραγ. $ADEZ$ είναι.

Ότι. $IA \cdot IA = \underbrace{IE \cdot ID}_\text{Gad.} = C$.

Ότι $\int_{\text{nwipw}} : IA \cdot IA = C$. (1)

μai $\overline{IA - ID} = AD = d$. (2).

Σύκητα η μετανάστων ή $IA - ID$.

ΑΞΙΟΝ ΔΙΩΜΑΛΙΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ.

Μαΐου Τριτη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ - ΝΙΚΟΛΑΟΥ & ΣΟΦΟΚΛΗ Ι. ΡΩΣΣΗ
 Κατάστημα: 'Ο δὲ σ. Σοφοκλέους 5 — Τηλ. 236.584
 Διεύθυνση: 'Οδός Εναγγελιστρίας 96 — Καλλιθέα — Τηλ. 960.522

ΝΕΩΤΑΤΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ : I. Θ. ΡΩΣΣΗ Γυμνασιάρχου

1. Αναγν. Ἀρχ. Ἑλλῆν. Γλώσσης	(A) 19. Καισαρος de bello civili	(Δ)
2. Ξενοφ. Κύρου Ἀνάβασις I-II	(B) 20. Πλάτωνος Κρίτων	(Ε)
3. Ξενοφόδηνος Ἐλληνικά I-II	(B) 21. Θουκυδίδου Δημητορίατ	
4. Ξενοφόδηνος Ἐλληνικά III-IV	(B) Πλαταιέων-Θηβαίον	(Ε)
5. Ἀρριανοῦ Ἀλεξ. Ἀνάβασις I-II	(Γ) 22. Ἰφιγένεια ἐν Τάνορις	(Ε)
6. Λυσίου Λόγοι (ὑπέρ Ἀδυνάτου)	(Γ) 23. Ἰφιγένεια ἐν Αὐλίδι	(Ε)
7. Λυσίου Λόγοι (κατά Σιτοπώλου)	(Γ) 24. Ὁμήρου Ἰλιάς Α'	(Ε)
8. Ἰσοκράτους Λόγοι (πρὸς Δημόνικ.)	(Γ) 25. Κικέρων Γ' Κατιλίνας	(Ε)
9. Ἰσοκράτους πρὸς Νικοκλέα	(Γ) 26. Ὑπὲρ Ἀρχίου τοῦ ποιητοῦ	(Ε)
10. Λατινικῶν Ἀναγνωσματάριον	(Γ) 27. Ὁβίδιον Μεταμορφώσεις	(Ε)
11. Lhomond de viris illustribus	(Γ) 28. Ἀντιγόνη Σοφοκλέους	(ΣΤ)
12. Δημοσθένους Α' Ὀλυνθιακός	(Δ) 29. Αἰνειάς Βεργίλιου Α'	(ΣΤ)
13. Δημοσθένους Α' Φιλιππικός	(Δ) 30. Αἰνειάς Βεργίλιου Β'	(ΣΤ)
14. Λυκούργου κατά Λεωκράτους καὶ
Ἐπιστολαὶ πρὸς Φίλιππον	(Δ) 31. Ἐπιτάφιος Περικλέους	(ΣΤ)
15. Ἡρόδοτου Μοδῖαι (Ἐκλογαὶ)	(Δ) 32. Πλάτων Φαιδὼν	(ΣΤ)
16. Θουκυδίδου Συγγραφῆς	(Δ) 33. Πλάτων Πρωταγόρας	(ΣΤ)
17. Ὁμήρου Ὁδύστεια Α'	(Δ) 34. Somnium Scipionis	(ΣΤ)
18. Κορνηλίου Νέπωτος	(Δ) 35. Ὁρατίου Ὡδᾶ	(ΣΤ)
	(Δ) 36. Κικέρωνος de officiis	(ΣΤ)

I. Θ. ΡΩΣΣΗ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ Δ. Φ.

Somnium

ΛΕΞΙΚΟΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ Scipionis
 ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΜΕΤΑ ΧΡΟΝΙΚΩΝ & ΕΙΓΚΑΙΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ Καθηγητοῦ Φιλολογίας

- * 75 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ μετά δόηγου μελέτης N. Ἐλληνικῶν. Διὰ τὰς Α' Β' Γ' τάξεις Α' Βαθμίδος Γυμνασίων.
- * 85 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ Διὰ Γ' καὶ Δ' τάξ. Ἐξαταξίου
- * 100 ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΑ ΓΝΩΜΙΚΑ—ΡΗΤΑ—ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ—διὰ τοὺς μαθητὰς Γυμνασίων, Ἐμπορικῶν καὶ Ἀνωτ. Σχολῶν.
- * ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΙΩΑΝ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ - ΜΙΧ. ΜΑΥΡΟΥΔΗ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Έκδοσις νεοτάτη μὲν μεθοδικὴν διάταξιν τῆς ὅλης καὶ πλήρη στοιχεία του βίου καὶ τοῦ ἔργου τῶν λογοτεχνῶν πρὸς χρήσιν τῶν μαθητῶν μάστις ἐκταιδεύσεως.

I. Κολλάρου - Μαυρουδῆ M.: ΠΕΡΙΑΝΨΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (Ε' καὶ ΣΤ' Γυμν.)
 N. Καζριάνη - Κολλάρου I.: ΣΧΗΜ. ΛΟΓΟΥ (Μετά Παρ. Ἀρχαίας Ἐλληνικῆς)

X. ΝΙΝΤΑ: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ ΑΝΩΡΩΠΙΝΩΝ ΤΥΠΩΝ (50 Υποδ. Ἐκθέσεων).
 ΣΤ. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΙΟΥ: ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞ. ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ—ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
 K. ΚΑΣΚΑΜΠΑ: ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΠΑΛΑΙΑΣ — ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ὀρατίου Ὡδᾶ.

Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής